

บทที่ 4

บทวิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ

เมื่อพิจารณาตามความหมายของโครงการที่รัฐจะต้องจัดทำขึ้น ในรูปของสินค้าและบริการสาธารณะ ก็จะต้องหมายถึง ความหมายของสินค้าและบริการสาธารณะ ที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ทั้งนี้เพื่อการวิเคราะห์ต่อไปว่า โครงการผลิตกระแสไฟฟ้าต่างๆ ของรัฐบาลนั้น จัดเป็นสินค้าหรือบริการสาธารณะประเภทใด

ตามความหมายที่ว่า ปีศาจที่ฐานที่เสาเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทุกอย่างในปัจจุบัน ะอยู่ในรูปของสินค้า และบริการทั้งสิ้น

ดังนั้น กระแสไฟฟ้า ย่อมจะเป็น สินค้า ด้วยเช่นกัน เพราะเป็นสิ่งที่เสาเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง อนึ่งเมื่อพิจารณา จากประเด็นลักษณะการแบ่งแยก การบริโภคออกจากกัน (Exclusion Principle) และดูจากลักษณะการเป็นปรปักษ์ในการบริโภค ร่วมกับหลักการของกลไกตลาด และกลไกการแข่งขัน จะเห็นได้ว่า จากการพิจารณาโดยผิวเผินแล้ว กระแสไฟฟ้าน่าที่จะเป็นสินค้าเอกชน เพราะสามารถแบ่งแยกการบริโภคออกจากกันได้ หากใครไม่ยอมจ่ายเงินค่าไฟฟ้า ย่อมจะไม่มีสิทธิได้ใช้ไฟฟ้า และมีลักษณะเป็นปรปักษ์ในการบริโภคเพราะเมื่อกระแสไฟฟ้าถูกใช้อย่างเต็มที่แล้ว ก็อาจจะไม่เพียงพอที่จะเหลือสำหรับคนอื่น ๆ หรือกิจการอื่น ๆ จะใช้ได้ดีหรืออาจจะเกิดลักษณะที่ผู้ที่ใช้กระแสไฟฟ้าจะได้รับความปลอดภัยจากการรบกวนซึ่งน้อยลง เช่น อาจจะเกิดภาวะต้องดับไฟเป็นบางจุด หรือเปิดปิดตัวกันเนืองๆ จุด เนื่องจากกระแสไฟไม่เพียงพอ

แต่เมื่อพิจารณาประกอบกับลักษณะ ของกิจการผลิตกระแสไฟฟ้า ของประเทศเราที่อยู่ในรูปของ รัฐวิสาหกิจ ผูกขาดเพียงแห่งเดียว รัฐบาลควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด และควบคุมดูแล การกำหนดราคาขายด้วย ที่สำคัญคือ เป็นลักษณะของการผลิตสินค้าที่ปราศจากกลไกของการแข่งขัน โดยสิ้นเชิง (กทพ. เป็นหน่วยงานเดี่ยวแทนของรัฐบาล กระทำเพียงหน่วยงานเดียว) และประชาชน ผู้บริโภคไม่สามารถหลีกเลี่ยงไปซื้อสินค้า คือ กระแสไฟฟ้าจากแหล่งผลิตอื่นได้เลย หากไม่พอใช้ใน แหล่งผลิตนี้ เช่น ไม่พอจ่ายราคาค่าแพงเกินไป เนื่องจากเป็นกิจการผูกขาด ไม่มีการแข่งขัน หรือไม่ทางเลือกอื่น ๆ ที่ประชาชนเลือกบริโภคได้ เมื่อพิจารณาในจุดที่เป็นสินค้าที่ไม่ขึ้นกับกลไกราคาของตลาด (ราคาถูกกำหนดจากรัฐเท่านั้น) และปราศจากกลไกการแข่งขันแล้ว จึงเห็นได้ว่า จะมีสิทธิ

ของลักษณะของดีดสินค้าแล้ว กระแสไฟฟ้าใช้สินค้าเอกชนอย่างแท้ (Pure Private Goods) ขนประเด็นของกลไกตลาด และกลไกการแข่งขันข้างต้นนี้เอง เมื่อมาใช้สินค้าเอกชนอย่างแท้ดังกล่าว สิ่งถูกจัดเข้าขานประเภทสินค้าที่มีลักษณะผสม ซึ่งสินค้าที่มีลักษณะผสมก็ถูกจัดเข้าขานพวกของสินค้าสาธารณะ และเรียกว่าสินค้าสาธารณะ¹ (Public Goods)

ดังนั้น โดยลักษณะของดีดสินค้ากระแสไฟฟ้าจึงเป็น สินค้าสาธารณะ

หากพิจารณาสมบัติของลักษณะของความต้องการของผู้บริโภค (Nature Of Wants Determination)

จะเห็นได้ว่า กระแสไฟฟ้าเป็นลักษณะของสินค้าลักษณะผสม คือสินค้าที่ตอบสนองความต้องการผสม คือผสมระหว่างความต้องการเอกชน (คือความต้องการที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจของผู้บริโภคไฟฟ้าแต่ละคนเอง และขานการบริโภคสินค้า คือกระแสไฟฟ้านี้ คุณสมบัติขานจะตกอยู่กับผู้บริโภคเป็นส่วนตัว เช่น ผู้บริโภคจ่ายเงินซื้อไฟฟ้าด้วยความสมัครใจเอง ประโยชน์คือ ได้มีไฟฟ้าสว่างไสวและดวงไฟภายในบ้านเรือนของตน) กับความต้องการของสังคม (คือความต้องการกระแสไฟฟ้า เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้บริโภคเองและขานขณะเดียวกันคุณสมบัติที่เกิดขึ้นจากการบริโภคกระแสไฟฟ้าของผู้บริโภค ก็ตกแก่สังคมด้วย เช่น เมื่อประชาชนมีไฟฟ้าใช้กันอย่างแพร่หลายกว้างขวาง ทั้งขานชนบทที่ทางไกลความเจริญในเมืองหลวง ตามหมู่บ้านต่างๆ นั้นหมายถึง สิ่งต่างๆ ที่รัฐบาลต้องการจะป้อนให้แก่ประชาชนในรูปแบบของความรู้อาจารย์ไฟฟ้าเป็นต้น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ก็จะไปถึงประชาชนอย่างทั่วถึง ประชาชนมีความรู้ดีขึ้น ประเทศชาติจึงเจริญขึ้น หรือจากไฟฟ้าที่ประชาชนนำไปใช้ขานการผลิตสินค้าในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง-กรรมต่าง-อย่าง ซึ่งนอกจากประโยชน์จะตกกับตัวผู้บริโภคนั้นเองแล้ว ยังก่อให้เกิดความเจริญแก่สังคมส่วนรวมประเทศด้วย เช่น หากให้ประเทศก้าวหน้าพัฒนาสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม เกิดการจ้างแรงงานคนจำนวนมาก เพื่อเข้าไปเป็นคณงานในโรงงาน สินค้าจากโรงงานนี้กลายเป็นสินค้าออกมาเงินตราเข้าประเทศ ดังนี้ เป็นต้น)

นอกจากพิจารณาความเป็นสินค้าสาธารณะของกระแสไฟฟ้าดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังสามารถแยกส่วนพิจารณาว่าสิ่งที่ใช้ขานการผลิตกระแสไฟฟ้าได้ก็อีกด้วยว่า เป็นสินค้าสาธารณะหรือสินค้าเอกชนอย่างไร เช่น เขื่อนพลังน้ำเพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้า นอกจากพิจารณาจากกระแสไฟฟ้าดังกล่าวแล้ว ยังสามารถพิจารณาเขื่อนและโรงงานเก็บน้ำได้ก็อีกด้วยว่า มีความเป็นสินค้าและบริการสาธารณะ หรือสินค้าและบริการเอกชน หรือไม่อย่างไร วิเคราะห์โครงการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำของ กพฟ.

เงื่อนไขและน้ำหนักความเป็นสินค้าสาธารณะ

สิ่งที่ได้กล่าวแล้วว่าวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่ใช้เป็นการผลิตกระแสไฟฟ้ายังสามารถแยกส่วนพิจารณาความเป็นสินค้าสาธารณะและสินค้าเอกชนได้ดังด้วย

พิจารณาเงื่อนไข

โดยพิจารณาจากลักษณะของการใช้ประโยชน์จากตัว เงื่อนไขแท้จริง มีดังนี้

- (1) เป็นอุปกรณ์ส่วนหนึ่งของการผลิตกระแสไฟฟ้า
- (2) เป็นประโยชน์ต่อการชลประทาน
- (3) เป็นผลขยายของการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดกิจการโรงแรม , ร้านอาหาร , ร้านขายของที่ระลึก , สนามกอล์ฟ , กิจการให้เช่าเรือชมภูมิประเทศและตกปลา

เมื่อพิจารณาลักษณะของการใช้ประโยชน์ดังนี้ได้แล้ว งานประการแรก ที่เป็นอุปกรณ์ส่วนหนึ่งของการผลิตกระแสไฟฟ้าใน ใช้หลักการพิจารณาและเหตุผลตรงกับส่วนของตัวกระแสไฟฟ้าที่ได้อธิบายไปแล้วตอนต้นบทที่ 4 งานประการแรกนี้จึงจัดได้ว่า เงื่อนไขเป็น "สินค้าสาธารณะ" โดยเหตุผลเช่นเดียวกับ "กระแสไฟฟ้า" เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งซึ่งแยกออกจากการผลิตกระแสไฟฟ้าไม่ได้

งานประการที่ 2 ประโยชน์ต่อการชลประทาน พิจารณาได้ว่า

- ไม่สามารถแบ่งแยกการบริโภคออกจากกันได้ (Non Excludability) เนื่องจากประโยชน์ด้านการชลประทานนี้ เป็นประโยชน์ที่รัฐจัดให้มีแก่ประชาชน เกษตรกร โดยมีได้คิดมูลค่า ไม่มีกลไกราคาและตลาดเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้ที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความสามารถของเขื่อนในแต่ละแห่งจะสามารถได้รับผลนี้ทั้งหมด ไม่จำเป็นต้องการหรือไม่ก็ตาม ทุกคนได้ใช้ร่วมกัน (Joint Consumption) ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ บางครั้ง เรียกว่า มีอุปทานร่วมกัน (Joint Supply)

ลักษณะการแบ่งแยกการบริโภค ออกจากกันไม่ได้นี้ ท้าให้กลไกตลาดหรือกลไกราคาไม่สามารถทำหน้าที่จัดสรรสินค้า เนื่องจากเมื่อผลิตขึ้นมาแล้ว (สร้างเขื่อนขึ้นมาแล้ว) ทุกคนสามารถจะได้ใช้ประโยชน์จากสินค้า คือ เขื่อนนั้น ได้รับผลด้านการชลประทานไม่จำเป็นต้องการหรือไม่ก็ตาม โดยไม่เสียค่าตอบแทน เอกชนจึงไม่อยู่ในฐานะที่จะเป็นผู้ผลิตหรือจัดสรรสินค้าและบริการดังกล่าวได้ รัฐบาลต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดสรร โดยรัฐจะเรียกเก็บเงินค่าตอบแทนจากประชาชนทางอ้อมมาในรูปแบบของการจัดเก็บภาษีอากร

- ไม่เป็นบริโภคนิยมการบริโภค (Non Rival Consumption) เพราะผลด้านการชดเชยงานลอกเลียน เมื่อถูกบริโภคโดยคนหนึ่งคนใดแล้ว ไม่เป็นเหตุให้ประชาชนคนอื่น ๆ ไม่ได้ใช้ประโยชน์อื่น หรือทำให้ผู้ร่วมาใช้ประโยชน์ได้รับความพึงพอใจลดลง หรือไม่ได้รับความสะดวกสบายในการใช้ และเมื่อมีผู้ใช้เพิ่มขึ้นก็ไม่ทำให้ต้นทุนของเขื่อนด้านการชดเชยงานเพิ่มขึ้น แต่อย่างใด (Zero Marginal Cost) คือประชาชนที่อยู่ ณ เขตที่เห็นความสามารถของเขื่อน ละได้รับประโยชน์เหมือนกันหมด ไม่มีลักษณะเป็นบริโภคนิยมการบริโภคซึ่งกันและกัน

- และเมื่อพิจารณาแรงของความต้องการของผู้บริโภค ก็สะท้อนได้ว่า เป็นลักษณะของสินค้าลักษณะผสม คือ ผสมกันระหว่าง ความต้องการเอกชน ความต้องการสังคม และความต้องการที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ความต้องการเอกชนคือ ความต้องการประโยชน์ด้านการชดเชยงานลอกเลียนของประชาชน อาจจะเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจของประชาชนบางคน และคุณประโยชน์ที่ตกกับตัวประชาชนอื่นๆ เองด้วย คือผลผลิตทางการเกษตรดี รายได้นครอุปครุดีขึ้น ฐานะส่วนตัวดีขึ้น เป็นต้น

บางขณะเดียวกัน ก็เป็นความต้องการสังคมไปพร้อมๆ กันด้วย เพราะประโยชน์จากการชดเชยงานของเขื่อน เมื่อทำให้ผลผลิต พืชผลทางการเกษตรประคับประคองเร็ว รายได้ของเกษตรกรดีขึ้น สินค้าทางการเกษตรสามารถส่ง เป็นสินค้าออกได้มากขึ้น เศรษฐกิจของประเทศก็ดีขึ้น โดยส่วนรวมผลผลิตก็เพิ่มขึ้นมาตรฐานประชาชนดีขึ้น ประชาชนอื่นๆ บางประเทศที่ไม่ได้เป็นเกษตรกร ก็ได้ซื้อพืชผลการเกษตรเป็นอาหารได้อย่างอุดมสมบูรณ์ ราคาไม่แพง เนื่องจากผลผลิตได้มั่งคั่งงามดี ดังนี้ เป็นต้น ถือ เป็นประโยชน์ที่ตกแก่สังคมไปพร้อมๆ กันด้วย

และในด้านความต้องการที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งหมายถึง การที่ความต้องการเกิดขึ้น โดยถูกรัฐบาลบังคับหรือชักนำ เช่น ประชาชนบางคนที่อยู่ในพื้นที่ความสามารถของเขื่อน อาจจะไม่เห็นด้วยกับประโยชน์จากการชดเชยงานของเขื่อนโดยอาจจะเกรงว่าจะไม่ได้รับประโยชน์จริงตามที่เห็น แต่กลับเกรงภัยจากน้ำท่วมในฤดูฝน เมื่อน้ำหลากแล้วเขื่อนรับน้ำไว้ไม่ไหว ต้องระบายออกสู่ที่ต่ำได้ เขื่อนมากกว่า แต่ก็ต้องอยู่ในสภาพที่ต้องยอมรับ ประโยชน์ด้านการชดเชยงานลอกเลียนที่ถูกรัฐบาลชักนำนี้โดยปริยาย ทั้งๆ ที่โดยส่วนตัวเขาอาจจะไม่เชื่อถือว่าประโยชน์นั้น แล้วเขาที่ลุด คุณประโยชน์ด้านการชดเชยงานที่เขาได้รับก็อยู่ในลักษณะเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเอง และต่อสังคมด้วยดังกล่าว

จากเหตุผลทั้งหมดนี้ หากลักษณะของการใช้ประโยชน์ จากเขื่อนในประการที่ 2 ด้าน

การขอประทาน ซึ่งสรุปได้ว่า เชื่อกันว่าเป็น "สินค้าสาธารณะ" อีกเช่นกัน เพราะสินค้าที่มีลักษณะ
ผสม จะถูกจัดว่าไม่ผูกพันของสินค้าสาธารณะ และเรียกว่า "สินค้าสาธารณะ"²

นประการที่ 3 ประโยชน์เสริม ในการเป็นจุดขายการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดกิจการโรง
แรม , ร้านค้า , ร้านอาหาร , สโมสรกอล์ฟ , กิจการให้เช่าเรือชมภูมิประเทศและตกปลา

เมื่อพิจารณาประการนี้จะได้เห็นว่า

- สามารถแบ่งแยกการบริโภคออกจากกันได้ (Excludability) เพราะสามารถ
ใช้กลไกราคา เป็นเครื่องมือเพื่อที่จะกีดกันไม่ให้ผู้หนึ่งผู้ใดได้ใช้สินค้าหรือบริการนั้น ถ้าหากเขาผู้
นั้นไม่ยอมจ่ายเงิน หรือค่าตอบแทนแลกเปลี่ยนอย่างอื่น เพื่อแลกกับการใช้หรือบริโภคสินค้านั้น

อันที่จริงแล้วหากพิจารณาเฉพาะ การมาเที่ยวชมภูมิประเทศของเขื่อนต่างๆ อาจจะไม่
เห็นถึงการแบ่งแยกการบริโภคออกจากกันได้ชัดเจนทีเดียวหาก กฟผ. เปิดให้เช่าชมได้โดย
ไม่ได้จำกัดบุคคลและไม่ได้เก็บค่าเข้าชมแต่อย่างใด ใครที่ประสงค์จะไปท่องเที่ยวชมความงามของ
ภูมิประเทศ ต่างเก็บน้ำ บริเวณเขื่อนก็สามารถไปได้โดยอิสระ แต่เมื่อพิจารณาถึงผลของที่ติดตามมา
จากการท่องเที่ยว เช่น ร้านค้า โรงแรม ร้านอาหาร บนเขื่อนกั้น หรือกิจการให้เช่าเรือชมความ
งามของลำน้ำ สโมสรกอล์ฟบนบริเวณเขื่อน เขื่อน ซึ่งมักจะมีทุกแห่งเพื่อเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว
แล้วจะเห็นว่าบรรดาผลของจากการท่องเที่ยวนี้ มีลักษณะที่แบ่งแยกการบริโภคออกจากกันได้
โดยกลไกราคา คือผู้ที่ไม่ยอมจ่ายเงินค่าตอบแทนเข้าพักโรงแรม ค่าอาหาร, ค่าซื้อของ, ค่าเช่า
เรือ, ค่าบำรุงสโมสรกอล์ฟ ก็จะไม่มีโอกาสได้ใช้บริการหรือบริโภคสินค้านั้นได้ นอกจากนั้นยังขึ้นกับ
กลไกของการแข่งขัน คือกิจการ โรงแรมที่ดี ร้านค้าที่ดี ร้านอาหารที่ดี ภายบนเขื่อนกั้นระแวกที่เขื่อน
ตั้งอยู่ ฯลฯ ด้วนอยู่ภายใต้กลไกของการแข่งขัน เป็นลักษณะของธุรกิจที่อยู่ภายใต้กลไกตลาด มีการ
แข่งขันระหว่างผู้ประกอบการบนเขื่อนกั้น (ชาวบ้าน)

ยกเว้นร้านอาหารหรือเรือเช่าที่ให้เช่าซึ่งอยู่บนบริเวณเขตกว้างของ กฟผ. อื่นๆ บน
บริเวณเขื่อนเป็นการดำเนินการโดย กฟผ. ในลักษณะผูกขาดเท่านั้นที่จะไม่อยู่ภายใต้กลไกการ
แข่งขันเพียงแต่ขึ้นกับกลไกราคาคือผู้บริโภคต้องจ่ายเงินตอบแทนเท่านั้น

- เป็นอุปการะในการบริโภค (Rival Consumption) เมื่อถูกใช้หรือบริโภคโดยคน
ใดคนหนึ่งแล้วจะเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นไม่สามารถใช้หรือบริโภคสินค้าชิ้นนั้นหรือทำให้ผู้อื่นที่มารอมาบริโภคหรือ
บริการนั้นได้รับความสะดวกสบายจากการรบกวนใช้ไม่เพียงพอ

สำหรับประการที่สี่ ก็เช่นเดียวกับหลักการพิจารณาความสามารถในการแบ่งแยก

การบริโภคออกอากาศกันไม่ได้ คือหากพิจารณาเฉพาะการมาเที่ยวชมภูมิประเทศของเขื่อนต่างๆ แล้ว อาจจะไม่เห็นได้ชัดเจนถึงการเป็นอุปสรรคในการบริโภคเพราะ การที่บุคคลใดมาเที่ยวชม ก็ไม่ได้ทำ ำให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสได้เที่ยวชม หรือ การมาเที่ยวชมของคนหนึ่งก็ไม่ได้ทำให้อาณาเขตของการร่วม ำใช้กันน้อยลง แต่อย่างใด ยกเว้นกรณีที่เขาจะมากเที่ยวชม พร้อมๆ กัน ตามความเหมาะสมทำให้เกิด การขัดแย้งแก่สถานที่ท่องเที่ยว ความพอใจจากการร่วมำใช้ในเรื่องนี้อาจจะน้อยลงได้ แต่จะเห็นถึงการ เป็นอุปสรรคในการบริโภคได้ชัดเจนจากกิจกรรมที่เป็นผลพวงจากการท่องเที่ยวในบริเวณเขื่อน คือ กิจกรรมโรงแรม, ร้านค้า, ร้านอาหาร, สโมสรกอล์ฟ, กิจกรรมเช่าเรือ ในท้องถิ่นนั้นๆ คือใน บรรดากิจกรรมที่เป็นผลเหล่านี้เมื่อมีผู้ที่จะมาบริโภคหรือซื้อสินค้า ำใช้บริการกันมากยิ่งขึ้นความ สามารถที่จะรับได้ เช่น ห้องทุกห้องในโรงแรมถูกเช่าหมด ร้านอาหารแรมคนเต็มทุกโต๊ะ ก็อาจจะทำ ำให้ผู้อื่นที่มาทีหลังไม่ได้ำใช้หรือบริโภคสินค้านั้น หรือได้รับความพอใจจากการร่วมำใช้โดยลง เช่น การที่ร้านอาหารหรือโรงแรมมีคนมาำใช้บริการบริโภคมากมาย บริการก็อาจจะไม่ดีเท่าที่ควร หรือร้าน อาหารก็อาจจะไม่อร่อยเท่าที่ควร เพราะอุปสงค์มีมากกว่าอุปทาน เป็นต้น

และถึงแม้จะมีกิจกรรมที่เป็นผลพวง เช่น ที่พัก หรือร้านอาหาร สโมสรกอล์ฟ ใน บริเวณเขื่อน ดำเนินการโดย กฟผ. ในลักษณะการผูกขาดไม่มีการแข่งขันก็ตาม แต่ก็ยังอยู่ภายใต้ เงื่อนไขของการเป็นอุปสรรคในการบริโภคนี้ เช่นกัน

และหากพิจารณาจากมิติของความต้องการในการบริโภคสินค้า จะเห็นได้ว่า เขื่อนใน ประโยชน์จากการใช้งานในประการที่ 3 คือประโยชน์เสริมทางอ้อมนี้ จะเป็นลักษณะความต้องการ การผลิตคือระหว่างความต้องการเอกชน ซึ่งเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจของผู้บริโภคเอง และในการบริโภคสินค้าหรือบริการ คือการท่องเที่ยวเขื่อนที่ดี รับประทานอาหารที่ดี เล่นกอล์ฟ ก็ดีประโยชน์ที่ตกกับตัวผู้บริโภคเอง คือได้ความเบิกบาน บันเทิงใจส่วนตัวของร้านอาหาร โรงแรม สโมสรกอล์ฟ ซึ่งไม่อาจจะเป็นธุรกิจส่วนตัวหรือของ กฟผ. ก็ตามก็จะได้รับประโยชน์จากการขายได้เช่น

และในขณะที่เดียวกันนี้เป็นความต้องการสังคมทางอ้อมมาพร้อมๆ กันด้วย คือ แม้จะเป็น ความต้องการโดยสมัครใจของผู้บริโภคเองประโยชน์ตกกับตัวผู้บริโภคเองแต่ขณะเดียวกันประโยชน์ นี้ก็จะตกแก่สังคมด้วย เช่นประโยชน์จากการที่มีคนมาท่องเที่ยวในบริเวณเขื่อนที่ตั้งเขื่อนของ กฟผ. มากๆ ก็ทำให้เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่น เกิดการสร้างงาน (คนงานสโมสรกอล์ฟ, คนงานร้านอาหาร, โรงแรม) เศรษฐกิจในท้องถิ่นดีขึ้น ต้นทุนผลิตภัณฑ์ภาคชาติโดยรวมลดลง (เช่นผลิตภัณฑ์มวลรวม ประชาชาติ) สูงขึ้น เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว "เขื่อน" เมื่อพิจารณาจากประโยชน์ในประการที่ 3 คือประโยชน์

เตรียมจากการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เป็นผลของจากการท่องเที่ยวนี้แล้ว ก็จัดเป็น "สินค้าสาธารณะ" อยู่ในแง่ ตามนิยามที่ว่าสินค้าที่มีลักษณะผสมดังกล่าว ถูกจัดไว้พวกของสินค้าสาธารณะและเรียกว่า "สินค้าสาธารณะ"

พิจารณาความเป็นสินค้าของน้ำ

เมื่อพิจารณาคุณค่าของ "น้ำ" ที่เกิดจากการกักเก็บน้ำในอ่างเก็บน้ำ เพื่อปล่อยมาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าและเพื่อการชลประทานนั้น ถ้าจะพิจารณาความเป็นสินค้า จากลักษณะของการใช้ประโยชน์จะได้ข้อพิจารณาดังนี้

1. น้ำจากการใช้ประโยชน์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าและชลประทาน ซึ่งงานนี้มีหมายถึง "น้ำ" ที่เก็บกักไว้ในอ่างเก็บน้ำเพื่อประโยชน์อื่น 2 ประการดังกล่าว เมื่อพิจารณาประโยชน์อื่น 2 ประการนี้รวมกันจะเห็นได้ว่าไม่สามารถแบ่งแยกการบริโภคออกจากกันได้ เนื่องจากตามวัตถุประสงค์ของการเก็บกักน้ำ เป็นไปเพื่อประโยชน์ทั้ง 2 ประการพร้อมๆ กันไป ไม่สามารถจะนำใช้สักราคาตลาดตลาด หรือตลาดการแข่งขัน มาแบ่งแยกการบริโภคระหว่างการผลิตและการผลิตกระแสไฟฟ้าออกจากกันได้ เนื่องจากหน่วยงานทั้ง 2 คือ กพผ. และกรมชลประทาน ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐทั้ง 2 แห่ง และการะกอบหลักของทั้ง 2 ก็มีได้เพื่อแสวงหากำไร แต่เป็นลักษณะของการจัดสรรสินค้าสาธารณะให้แก่ประชาชนแทนหน้าที่ การะกอบหน้าที่ของทั้ง 2 หน่วยงานจึงมิได้อยู่ในลักษณะแข่งขันกัน แต่อยู่ในลักษณะของการใช้อำนาจและทางานประสานกันมากกว่า

แต่เมื่อพิจารณาเมิตีของความเป็นปรปักษ์ต่อกันในบางขณะอาจจะเป็นลักษณะเป็นปรปักษ์ต่อกันได้ ไม่ได้อันตามปกติ เช่นในฤดูแล้งที่ขาดแคลนน้ำ น้ำในอ่างเหลือน้อย เกษตรกรก็ต้องการน้ำจากอ่างเก็บน้ำไปใช้ในการเกษตร ส่วน กพผ. ก็ต้องส่งมอบน้ำไว้โดยคำนึงถึง การผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยลักษณะการนี้ สิ่งที่ทำให้ประโยชน์ที่เคยได้อันมาด้วยดีอาจจะเปลี่ยนเป็นลักษณะของการเป็นปรปักษ์ขึ้นได้ คือเมื่อหน่วยเศรษฐกิจหนึ่งๆ เช่น กพผ. ใช้น้ำเพื่อผลิตไฟฟ้า อาจจะมีผลให้ น้ำที่มีอยู่น้อยลง เป็นปรปักษ์ต่อหน่วยเศรษฐกิจอีกหน่วยหนึ่งคือการชลประทาน เมื่อปริมาณน้ำในเขื่อนต่ำมาก อาจความแห้งแล้งจนอยู่ในระดับอันตราย เขื่อนก็อาจจะปล่อยน้ำมาช่วยการชลประทานในทันทีไม่ได้ เพราะเกรงจะเกิดอันตรายจากน้ำที่ไม่พอผลิตกระแสไฟฟ้า ดังนี้ เป็นต้น

2. หากจะพิจารณาจากลักษณะของผลประโยชน์ที่เกิดจากการบำบัดความต้องการในการผลิตกระแสไฟฟ้าและบำบัดความต้องการด้านการชลประทานแล้วจะเห็นได้ว่า การบำบัดความต้อง

การของหน่วยการผลิตทั้ง 2 หน่วย คือ กรมชลประทานและการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ด้วนแต่เป็น
คนประยชน์ที่ตกแก่สังคมพร้อมๆ กับเป็นประโยชน์ที่ตกแก่ผู้บริโภครายย่อย แต่จะรายด้วย คือ
 ประชาชนแต่ละคนที่ได้ใช้ไฟฟ้า และเกษตรกรแต่ละคนที่ได้ใช้น้ำที่ปล่อยมาจากเขื่อนเพื่อการชลประทาน
 ต่างก็ได้รับประโยชน์เฉพาะตัวเขาด้วย และขณะเดียวกันก็เป็นประโยชน์ตกแก่สังคมคือไฟฟ้า
 ที่ผลิตได้ให้แก่ สร้างความเจริญแก่สังคมประเทศชาติ โดยภาพรวมด้วย (ประชาชนหลายๆ คนที่ได้รับ
 ประโยชน์จากไฟฟ้าที่ผลิตได้นั้น ก็รวมตัวกัน เรียกว่าสังคม, เมือง, ประเทศ, ฝั่งแอง) และที่ขาด
 ไรนาที่ระดับความสูง หรือจากน้ำที่ปล่อยมาจากเขื่อนก็เป็นผลิตผลรวมของชาติ เป็นรายได้ของประ-
 เทศชาติส่วนหนึ่งด้วย

โดยสรุปแล้วในส่วนของ "น้ำ" ที่เกิดจากการเก็บกักไว้และปล่อยออกมาใช้ประโยชน์
 จาก "เขื่อน" จัดเป็น "สินค้าสาธารณะ" เช่นกัน เนื่องจากมีลักษณะเป็นสินค้าที่มีลักษณะผสมตั้ง
 กล่าวข้างต้นสิ่งต้องจัดไว้ว่าพวกของสินค้าสาธารณะและเรียกว่า"สินค้าสาธารณะ"

โดยที่การสร้างเขื่อนเพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้าของ กพผ.เป็นลักษณะโครงการพัฒนาที่มี
 ผลกระทบภายนอก เกิดขึ้นมากมายทั้งในส่วนที่เป็นคุณ และเป็นโทษซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในกระบวนการ
 กำหนดนโยบายของรัฐ ในด้านกระแสต่อต้านคัดค้าน ความยอมรับของประชาชนต่อโครงการ

โครงการเขื่อนน้ำโจน มีลักษณะดังกล่าวครบถ้วน เกิดความขัดแย้งกันอย่างมากมา
 ระหว่างฝ่ายผู้สนับสนุนโครงการ ซึ่งมี กพผ. เป็นแกนนำ และฝ่ายผู้คัดค้านโครงการ เป็นปัญหาที่ยืด
 ยื้อจนกระบวนการตัดสินใจนโยบายของรัฐขาด ยาวนานถึง 8 ปี (2524-2531) (รายละเอียดใน
 ภาคผนวกที่ 1) โดยสรุปของเหตุการณ์การคัดค้านโครงการที่ยืดเยื้อยาวนานดังกล่าวนี้ได้แสดงว่า
 เห็นถึงปรากฏการณ์ของสังคมไทยในขณะนั้น (2525) ได้ประการหนึ่ง คือ เกิดกระแสความตื่นตัวใน
 การอนุรักษ์และห่วงหาพันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกันอย่างจริงจัง เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่
 ปรากฏให้เห็นชัดเจนและเชิงขั้วกันเช่นนี้ สาหรับโครงการพัฒนาอื่น ๆ ในอดีตก่อนหน้านั้น (ก่อนโครง
 การน้ำโจน) ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องวิเคราะห์กันต่อไปว่าที่เป็นดังนี้เพราะเหตุผลจากภาพรวม (มห
 ภาค) ของวิถีชีวิตการดำรงชีพโดยทั่วไป ในทั้งในวงและในประเทศที่เริ่มรุนแรงมากขึ้น จนกระทั่ง
 แล้วอนุรักษ์ถูกปลุกให้ตื่นตัวไปหมดทั้งโลก หรือ เป็นเพราะเหตุผลในระดับจุลภาคเฉพาะที่
 ด้วยลักษณะของโครงการน้ำโจนเองที่เป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
 ค่อนข้างรุนแรงและเห็นได้ชัดเจน สิ่งทว่าทำให้เกิดกระแสต่อต้านและอนุรักษ์กว้างขวางมากมาย

*อย่างไรก็ตาม ข้อควรพิจารณาและเป็นความพิเศษของปรากฏการณ์คือ มิได้มี

เพียงกระแสต่อต้านคัดค้านเท่านั้น หากยังมีกระแสสนับสนุนปริมาณและน้ำหนักที่ใกล้เคียงกันและมี-
ง่าเป็นเพียงการสนับสนุนจากเฉพาะหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงการเท่านั้น แต่ยังมี
มีแนวร่วมการสนับสนุนจากประชาชน นักวิชาการผู้มีความรู้และใฝ่การเมือง ผู้นำท้องถิ่นส่วนหนึ่งด้วย
(เช่นเดียวกับทางกลุ่มของฝ่ายคัดค้าน) (รายละเอียดตามภาคผนวกที่ 1) สิ่งที่เป็นประเด็นที่หาข้อสรุป
ที่จะวิเคราะห์หาเหตุผล ของการเกิดปรากฏการณ์เช่นนี้เป็นอย่างไร

ปรากฏการณ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับโครงการนี้ก็คือ การที่มีสถาบันหน่วยงาน
ของทางราชการ สถาบันมากที่ได้ออกมาแสดงความไม่เห็นด้วยกับโครงการที่เป็นที่ปรากฏต่อสภ
าการ เป็นประเด็นที่ข้อพิจารณาของสถาบันราชการซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ * แต่มีความเห็นที่ไม่
เป็นเอกภาพ (อันหนึ่งอันเดียวกัน) ต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ซึ่งความเห็นของหน่วยงานต่าง ๆ
เหล่านี้ได้มีอันเป็นปัจจัยเข้ามาสู่กระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐ
มนตรีสำหรับการอนุมัติหรือไม่อนุมัติโครงการนี้ด้วย (รายละเอียดความเห็นของหน่วยงานต่าง ๆ ใน
ภาคผนวกที่ 1)

*ผลของโครงการ

ตลอดระยะเวลา 8 ปี (2524 - 2531) ปรากฏว่าพลังกดดันของฝ่ายคัดค้านมิได้อ่อน
ลงเลยกลับทวีความรุนแรงมากขึ้น และมีความต่อเนื่องของการคัดค้าน อิทธิพลของพลังคัดค้าน
จากประชาชน สถาบันทางวิชาการ กลุ่มองค์กรอิสระ และแม้แต่กระทั่งหน่วยงาน
ราชการของรัฐเองหลาย ๆ หน่วยงาน ก็ยังร่วมคัดค้านด้วย การคัดค้านที่แผ่กระ-
แสกว้างขวาง และเป็นระบบมีความต่อเนื่อง ถึงในระดับที่สถาบันและองค์กรด้านการอนุรักษ์ , ใน
ต่างประเทศ สถาบันมากที่ร่วมสนับสนุนการคัดค้านนี้ด้วย ลักษณะการนี้ไปจนสู่กระบวนการตัดสินใจของ
รัฐบาลตลอดระยะเวลา แม้ว่าขณะเดียวกัน ฝ่ายสนับสนุนโครงการก็มีเช่นกัน เหตุผล ของฝ่ายสนับสนุน
และคัดค้านต่างปีนเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลหรือมา กัน ปรากฏการณ์เช่นนี้ เป็น
มาตลอดตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา ก่อให้เกิดลักษณะสำคัญทางกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ
เกิดขึ้นคือ รัฐมนตรีผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบายอย่างเด็ดขาดลงไป สำหรับโครงการนี้ว่าอนุมัติหรือ
ไม่ เกิดลักษณะยึดเหนี่ยวยาวนานของกระบวนการตัดสินใจนโยบาย ต่อเนื่องยาวนาน นับตั้งแต่ปี 2524
- 2531 ราวช่วงระยะเวลา 8 ปีนี้ พลังกดดันทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายต่อต้าน ก็มิได้ลดละบทบาท
มีตัวแปรทางการเมือง และเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องแทรกแซงมากมายต่อการตัดสินใจ

ของรัฐ ในระยะเวลา 8 ปีของการต่อผู้ระหว่างฝ่ายอนุรักษ์และฝ่ายพัฒนา รัฐบาลใช้วิธีตั้งคณะกรรมการศึกษาโครงการอยู่ตลอดมา จนเป็นที่ยุติ * คณะรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (เปรม ยุคสุดท้าย) ได้ลงมติเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2531 ว่า *ระงับ การสร้างเขื่อนน้ำโจนไว้ก่อน³

* ต่อมาในสมัยของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในปี 2532 โครงการเขื่อนน้ำโจน ก็ถูกนำกลับมาทบทวนอีกครั้งหนึ่งโดย คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้ง พลเอกเทียนชัย สุริยัมพันธ์ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการพิจารณาผลกระทบของการสร้างเขื่อนน้ำโจน ซึ่งก็ได้รับการคัดค้านต่อต้านอย่างหนักหน่วง เช่นเคย ในปี 2532 กระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมถูกระดมเร่งกว่าเมื่อปี 2524 - 2525 เสียอีก เป็นที่ยุติรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ก็ต้องระงับโครงการนี้ไว้

จากเหตุการณ์ความ เป็นไปของกระแสต่อต้านและสนับสนุนโครงการ (ในภาคผนวกที่ 1) ตลอดจนลักษณะการตัดสินใจของรัฐบาล ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

วิเคราะห์ความเป็นไปของกระบวนการตัดสินใจของรัฐ ในโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน

วิธีวิเคราะห์ ผู้ศึกษาจะใช้แนวคิดที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 มาวิเคราะห์ลักษณะของ ความกลมกลืน คือใช้ทุกตัวแบบและทุกแนวคิดประสานกันอย่างกลมกลืน ในการวิเคราะห์แบบความ เรียงเชิงพรรณนา

โครงการสร้างเขื่อนน้ำโจนเป็น โครงการที่ กพพ. นำข้อมูลรายละเอียดโครงการ เสนอต่อ ครม. เป็นเบื้องต้นเข้าสู่ระบบเพื่อขออนุมัติโครงการซึ่งข้อมูลรายละเอียดที่ กพพ. นำ เสนอต่อรัฐบาลนี้ หากพิจารณาตามเกณฑ์การคัดสรรที่ดีและบริการสาธารณะ ทั้ง 5 เกณฑ์คือ

1. เกณฑ์ประสิทธิภาพ
2. เกณฑ์ประสิทธิผล
3. เกณฑ์ความพอเพียง
4. เกณฑ์ความเสมอภาค
5. เกณฑ์ความเป็นธรรม

พิจารณาจากรายละเอียดของโครงการน้ำโจน จากเกณฑ์ทั้ง 5 เกณฑ์ วิเคราะห์ได้ว่าข้อมูลทาง ฝ่าย กพพ. ที่ป้อนสู่ระบบเป็นเบื้องต้นเข้า เข้าสู่กระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลนั้น ข้อมูลตามเกณฑ์

ประสิทธิภาพมีลักษณะดังนี้คือ

- ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนของโครงการอันประกอบด้วย

- ค่าใช้จ่ายของโครงการ อันถือเป็นค่าใช้จ่ายทางตรงคือ ราคาค่าก่อสร้างโครงการทั้งหมด 12,350 ล้านบาท ซึ่งแยกอย่างชัดเจนว่าเป็นเงินตราต่างประเทศ 6,017 ล้านบาท เงินบาท 6,333 ล้านบาท ซึ่งจาก 6,333 ล้านบาทเป็นเงินแลกขายได้ของ กพพ. เอง 3,074.71 ล้านบาท ซึ่งเงินค่าใช้จ่ายของโครงการสามารถได้รับรวมแผนการแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่เป็นรูปธรรม 10 ลักษณะงานได้ด้วยคือ

1. งานอพยพราษฎร
2. งานเผาไม้ออกจากพื้นที่อ่าง
3. งานวางป่าในพื้นที่อ่าง
4. งานอพยพสัตว์ป่าตกค้างออกจากพื้นที่อ่าง
5. งานควบคุมและป้องกันการทำลายป่าไม้ต้นน้ำลำธาร
6. งานศึกษาและกำหนดแผนการจัดการการประมง
7. งานศึกษาและกำหนดแผนจัดการทรัพยากรแร่
8. งานศึกษาและวิจัยเพื่อกำหนดการป้องกันการแพร่โรคในท้องถิ่น
9. งานชุดค้นแหล่งโบราณคดีในพื้นที่อ่าง
10. งานศึกษาตรวจสอบและติดตามการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

ซึ่งทั้งหมดนี้ มีงบประมาณค่าใช้จ่ายรวมกัน 125,870,000 บาท

ซึ่งจะเห็นได้ว่า เป็นค่าใช้จ่ายรวมของการปฏิบัติงานของโครงการที่เป็นรูปธรรม แต่ในด้านค่าใช้จ่ายทางอ้อม ที่ไม่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน มีอยู่หลายประการที่มีได้กำหนดไว้เป็นตัวเลขที่ปรากฏ เช่น มูลค่าของรายได้ของประชาชนในเขตพื้นที่ที่ต้องอพยพ เช่นในแต่ละปี ใน 1 ครอบครัวยัง มีรายได้จากการประกอบอาชีพรวมทั้งปีเท่าไหร่ รวมทุกครอบครัวยังหมู่บ้านเป็นอัตราเฉลี่ยเท่าไรเมื่อถูกอพยพเข้าไปอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ รายได้จะเป็นเท่าไร ผลต่างของทั้ง 2 จำนวนคือจำนวนเดิมและจำนวนใหม่เป็นเท่าไร ซึ่งผลต่างนี้จะคิดเป็นค่าใช้จ่ายทางอ้อมได้ประการหนึ่ง ซึ่งควรนำมาคำนวณเป็นต้นทุนของโครงการด้วย (หมายถึง หากผลต่างออกมาเป็นลักษณะที่รายได้จากการไปอยู่ที่ใหม่ลดลงจากเดิม ผลต่างนี้คิดเป็นค่าใช้จ่ายทางอ้อมของโครงการ แต่หากผลต่างออกมาเป็นลักษณะที่รายได้จากการย้ายไปอยู่ที่ใหม่ของประชาชนในพื้นที่ เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ผลต่างนี้ย่อมเป็นประโยชน์ของโครงการ) แม้ว่าอาจจะมิใช่ข้อจำกัดอยู่ในงานการคำนวณรายได้ใหม่เมื่ออพยพไปอยู่

งานที่ใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม ก็สามารถนำใช้เกณฑ์ความเป็นไปได้โดยประเมินจากฐานสภาพแวดล้อมเดิม
ของการประกอบอาชีพ เปรียบเทียบกับฐานสภาพแวดล้อมใหม่ของการประกอบอาชีพได้ แม้ตัวเลขที่
ได้จะเป็นลักษณะของตัวเลขประมาณการ หรือราคาเงา (ราคาประมาณการ) ไม่ใช่ตัวเลขที่แน่นอน
ลงใบ แต่ก็น่าจะทำให้รายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณของโครงการละเอียดชัดเจนขึ้น ในส่วนของ
ค่าใช้จ่ายทางอ้อม

*อีกประการหนึ่ง ที่ควรพิจารณาคือ พื้นที่บริเวณที่จะถูกน้ำท่วม แต่เดิมพื้นที่ที่น้ำท่วม
ประโยชน์อะไร ถือเป็นต้นทุนที่ต้องเสียไปด้วย โดยต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับอายุของเขื่อนที่
จะทำการประโยชน์ในลักษณะเฉพาะที่ทำได้ ประมาณ 50 ปี แต่พื้นที่ที่เคยใช้งานแต่เดิมก่อนจะถูกน้ำท่วม
จากการสร้างเขื่อน หากไม่มีการก่อสร้างเขื่อน พื้นที่นี้จะอยู่ได้ตลอดไป ใช้ประโยชน์ได้เช่นเดิม
ตลอดไป เช่น ทำการเพาะปลูก ไร่ นา ป่าไม้ ที่อยู่ของสัตว์ป่า ฯลฯ ทราบขนาดค่าสภาพภูมิประเทศ
หรือภูมิอากาศละเอียดเฉพาะโดยธรรมชาติ หรือดินแดนเดิมบริเวณนั้นและยุบหายไป หรือประเทศถูก
ยุบไป ซึ่งคงจะเป็นเงินมาได้ ในส่วนของสิ่งต้องถือเป็นต้นทุนที่ต้องเสียไปด้วย

- ในด้านของค่าเสียโอกาส หากไม่มีการก่อสร้าง หรือชะลอโครงการออกไป ซึ่งจากข้อ
มูลของโครงการ แสดงได้ว่า จะทำให้ราคาค่าก่อสร้างเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี ประมาณปีละ 806
ล้านบาท และเสียโอกาสในการที่จะประหยัดเงินตราจากการซื้อน้ำมันจากต่างประเทศได้ถึงปีละ
1,396 ล้านบาท เสียโอกาสไปมากกว่านี้ ให้เอาจำนวนปีที่โครงการต้องล่าช้าออกไป คูณกับ
1,396 ล้านบาทนั้น

* ผู้ศึกษามีความเห็นว่า งบประมาณการพิจารณาของค่าเสียโอกาสไม่ควรจะได้มีการ
แสดง เปรียบเทียบกับโอกาสที่จะได้ทดแทน ขึ้นมา (หากจะมี) เมื่อโครงการยังไม่มีการก่อสร้าง
ด้วย เช่น โอกาสของการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขในท้องถิ่นเดิมของประชาชนในท้องถิ่น, มูลค่าทางจิตใจ
ที่จะไม่ต้องผันแปร, ปริมาณป่าไม้ที่จะชะลอการถูกทำลายไปก่อน โอกาสที่ไม่ได้เสียจากการสำรวจที่
มีอยู่จำนวนประมาณเท่าไรที่จะมีโอกาสเติบโตขึ้นเป็นไม้ต้นใหญ่ ในระยะเวลาจำนวน.....ปี ที่
โครงการยังมิได้ก่อสร้าง, โอกาสที่สัตว์ป่าหายากมากมายที่อยู่ในป่าบริเวณนั้นตามปริมาณสัตว์หายาก
จะมีโอกาสดำรงชีพและสืบพันธุ์ อดกลุกหลานเพิ่มจำนวนไปอีกเป็นจำนวนเท่าไร (โดยประมาณ)
ตามจำนวนปีที่โครงการก่อสร้างถูกชะลอออกไป และตามกฎเกณฑ์การสืบพันธุ์ของสัตว์แต่ละชนิดใน
ดังนี้ เป็นต้น โอกาสที่จะได้ทดแทนนี้ไม่มีข้อจำกัดจากลักษณะของสิ่งนี้ๆ ที่ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเลขเงิน
ได้ เช่นเดียวกับค่าเสียโอกาส เช่น โอกาสของการดำรงชีวิต หรือโอกาสการเติบโตของต้นไม้,
การสืบพันธุ์ของสัตว์ป่า แต่ผู้ศึกษาก็เห็นควรว่าสามารถที่จะแสดง เปรียบเทียบกันได้ด้วยได้ และใน

การวิเคราะห์ประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ ก็สามารถนำข้อดีข้อเสียของนี้มาวิเคราะห์นโยบาย ประกอบกับเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคมศาสตร์ เช่น เกณฑ์มนุษยธรรม เกณฑ์ความชอบธรรม ความพอเพียง ความเสมอภาค มาใช้เป็นฐานร่วมกันในการเปรียบเทียบ ระหว่างน้ำหนักของค่าเสียโอกาสและโอกาสที่จะได้ได้เมื่อมีความต่างกันของหน่วยที่จะวัด คือค่าเสียโอกาสเป็นหน่วยเงินตรา ทางเศรษฐศาสตร์ แต่โอกาสที่จะได้เป็นหน่วยทางสังคม แต่เกณฑ์ทางสังคมและทางเศรษฐศาสตร์ ก็ควรนำมาพิจารณาพร้อมกันได้ในระดับหนึ่ง จะเห็นได้จากหลักเกณฑ์ของการจัดสรรสินค้าและบริการสาธารณะ ยิ่งได้มีการกำหนดเกณฑ์ที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเลข วัดเป็นเงินได้ คือ เกณฑ์ประสิทธิผล เกณฑ์ความพอเพียง เกณฑ์ความเสมอภาค เกณฑ์ความเป็นธรรม มาใช้ร่วมกับเกณฑ์ที่วัดค่าทางเศรษฐศาสตร์ได้ คือ เกณฑ์ประสิทธิภาพด้วย

ส่วนทางด้านผลตอบแทนทางตรงและทางอ้อม ซึ่งขี้อู้ออกจากทาง กฟผ. ที่ป้อนเข้าระบบ นั้น ได้แปรเป็นหน่วยเงินตราได้อย่างชัดเจน เกี่ยวกับประโยชน์และมูลค่าที่จะได้จากพลังงานไฟฟ้า การทำไม้ โดยสามารถเปรียบเทียบกับตัวเลขค่าใช้สอยทางตรงของโครงการ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ได้

ข้อเสนอนี้ ควรที่จะได้มีการนำเอาผลตอบแทนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่แปลงเป็นหน่วยเงินตราได้และผลตอบแทนที่มีข้อจำกัดด้านตัวของมันเอง ไม่สามารถแปลงเป็นหน่วยเงินตราได้ มาจัดเปรียบเทียบเคียงกับต้นทุนและผลกระทบของโครงการ และวิธีการแก้ไขเป็น 4 ส่วน เทียบเคียงกัน เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์ที่กลบกันในแต่ละข้อของต้นทุน , ผลตอบแทน , ผลกระทบ , และวิธีแก้ไขได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างต้นทุน , ผลตอบแทน , ผลกระทบ , และวิธีการแก้ไขแล้ว จะยังคงเหลือน้ำหนักของผลตอบแทน หรือผลกระทบมากกว่ากัน

ส่วนเกณฑ์พิจารณาในการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุน , ผลตอบแทน , ผลกระทบ และวิธีแก้ไขผลกระทบจะคงเหลือเป็นผลสุทธิ (ผลตอบแทนหรือผลกระทบที่มากกว่ากัน) สามารถนำใช้เกณฑ์ตามตัวแบบเหตุผล (Rational Model) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับเกณฑ์ประสิทธิผล เกณฑ์ความพอเพียง , เกณฑ์ความเสมอภาค เกณฑ์ความชอบธรรม ได้โดยอัตโนมัติ

สำหรับเกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) นั้นจะใช้เกณฑ์ผลตอบแทนที่ไม่สามารถวัดเป็นเงินได้โดยวิธีการพิจารณาใช้เทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือนโยบายนั้นๆ ผ่านบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือไม่เพียงไร

โครงการน้ำโตน เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ประสิทธิผล คือหากสร้างเสร็จตามวัตถุประสงค์

จะสามารถมีกำลังผลิตติดตั้งทั้ง 4 เครื่องรวม 580,000 กิโลวัตต์ ซึ่งย่อมจะสามารถรองรับ
กับความต้องการพลังงานไฟฟ้าของประชาชน และการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างๆ ได้เพียงพอ ตามวัตถุประสงค์
ประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างแน่นอน รวมทั้งประโยชน์จากการเก็บกักน้ำเพื่อการชลประทานด้วย ซึ่ง
แสดงว่าเป็นโครงการที่มีประสิทธิผล

แต่ข้อควรพิจารณาของเกณฑ์ประสิทธิผล โดยประมาณการจากผลของการก่อสร้างเมื่อ
แล้วเสร็จ เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ เพื่อตัดสินว่าเป็นโครงการที่มีประสิทธิผลหรือ
สามารถตนเองตอบต่อวัตถุประสงค์ได้หรือไม่ จะต้องพิจารณาน้ำที่อาจจะเบี่ยงเบนมาให้เป็นไป
ตามวัตถุประสงค์ได้คือ หากผลกระทบประการหนึ่งจากการก่อสร้าง ทำให้ต้องสูญเสียป่ารองรับน้ำ
ฝนเป็นจำนวนมาก (ประมาณ 200 - 400 ตารางกิโลเมตร) เหมือนกับการทำลายหลังคารับน้ำ
ไป ปริมาณน้ำที่ประมาณการได้ จากสถิติก่อนจะต้องมีการสูญเสียป่ารองรับน้ำฝนที่เคยมีไปเพื่อ
การก่อสร้าง เขื่อนนั้นจะคลาดเคลื่อนหรือลดน้อยลงหรือไม่เพียงไร ซึ่งเมื่อปริมาณน้ำฝนไม่เบี่ยงเบน
ตามที่ประมาณการได้ จะกระทบถึงปริมาณน้ำในเขื่อน ที่คาดการณ์ไว้ จะคลาดเคลื่อนหรือไม่? โดย
เฉพาะในฤดูแล้งจะเกิดปัญหาเขื่อนขนาดเล็กที่ขาดน้ำ เขื่อนนี้ตอบแทนของโครงการจากความสามารถ
ในการผลิตกระแสไฟฟ้าและการชลประทานจะเป็นไปตามหรือได้จำนวนตาม ที่ตั้งไว้ตาม
วัตถุประสงค์ของโครงการ หรือไม่

ด้านเกณฑ์ความพอเพียง (Adequacy) ซึ่งหมายถึงการวัดความพอเพียง ใต้ค่าสาธารณะ
จะสามารถตนเองตอบต่อความต้องการของสังคมได้หรือไม่ ระดับใด

เกณฑ์ความเสมอภาค และความเป็นธรรม (Equity) ซึ่งหมายถึงความยุติธรรมจาก
การแบ่งกันเป็นอันหนึ่ง และความยุติธรรมจากการชดเชย ซึ่งโครงการใดสร้างความปลอดภัยต่อสังคมและมี
ความเป็นธรรม ก็ถือได้ว่าเป็นโครงการที่ดี

เกณฑ์ประสิทธิผล, ความพอเพียง, ความเป็นธรรม ที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเลขได้ แต่
มีความเข้าใจอย่างง่ายที่จะต้องใช้ร่วมกับเกณฑ์ประสิทธิภาพที่วัดเป็นตัวเลขได้และในความเป็นจริงแล้ว
เกณฑ์ความพอเพียง ความเป็นธรรม นี้เป็นหัวข้อที่มีปัญหามากที่สุดของโครงการ ในเรื่องของระดับ
ความพอเพียง ความเป็นธรรม ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบจากโครงการควรพิจารณา

โครงการเขื่อนแม่ปิง ก็เช่นเดียวกับปัญหาของโครงการที่เกิดขึ้นคือ การขาดการ
ประเมินในเรื่องความพอเพียง ความเป็นธรรม ว่าโครงการสามารถตนเองตอบต่อความต้องการ
ของประชาชน ได้ในระดับที่ประชาชนควรพอใจ และยอมรับได้มากน้อยเพียงไร เมื่อเทียบกับระดับ
ของผลกระทบภายนอก ที่เกิดจากโครงการ และปัญหาเรื่องความเป็นธรรม ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

กับหลักเหตุผลด้านกฎหมายและสังคม และความพยายามของกลุ่มต่างๆ ที่จะได้รับผลกระทบจาก
นโยบาย ที่จะทำให้ได้รับความเป็นธรรมจากนโยบาย ซึ่งเป็นข้อถกเถียง และเป็นเป้าหมายของโครง-
การประการหนึ่งที่ทำให้โครงการต้องหยุดชะงักไป เพราะความพอใจและความเป็นธรรมที่ทางรัฐ
(กพผ.) ก้าวหน้าได้กับความพอใจ และความเป็นธรรมที่ฝ่ายประชาชนได้รับผลกระทบจากโครงการ
ก้าวหน้าให้ มีระดับต่างกัน

ข้อตั้ง เหตุ ฐาน ที่ ใช้ เป็น เงื่อนไข การ ทดสอบ ความ เป็น ธรรม และ ความ พอใจ เพียง ของ ทั้ง 2 ฝ่าย
อยู่บน ฐาน ความ คิด เดียวกัน หรือไม่ ?

ความ เป็น ธรรม, ความ พอใจ เพียง เป็น ข้อ พิจารณา ที่ ค่อนข้าง จะ ละเอียด อ่อน และ ซับซ้อน
ข้อ ทาง สังคม ศาสตร์ ปัญหา คือ ระดับ ความ พอใจ เพียง ความ เป็น ธรรม ของ ผู้ ที่ จะ ต้อง ได้รับ ผลกระทบ
จาก โครงการ ที่ ตั้ง ได้ จะ สูงกว่า ที่ ทาง หน่วยงาน เจ้าของ โครงการ ก้าวหน้า ได้ ดังนั้น สิ่ง ที่ ควร จะ เป็น
คือ ควร จะ มีการ ร่วมมือ กัน พิจารณา ระหว่าง กพผ. และ ผู้ เกี่ยวข้อง อื่น (ได้รับ ความ กระทบ จาก โครงการ)
ในการ กำหนด ระดับ ของ ความ เป็น ธรรม และ ความ พอใจ เพียง ใน เรื่อง นี้ กพผ. อาจ เป็น ตัวอย่าง ที่ นัก
สังคม ศาสตร์ ใน ขณะ ที่ ด้าน เกณฑ์ ทาง ประสิทธิภาพ มี นิยาม เศรษฐกิจ ศาสตร์ และ วิศวกรรม ศาสตร์ ปฏิบัติ การ
อยู่ แล้ว

โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ที่มี ผลกระทบ ต่อ สิ่งแวดล้อม มาก และมี ผู้ เกี่ยวข้อง เกี่ยวข้อง จาก
ผล ของ โครงการ ด้วย การ ให้ ความ สำคัญ กับ เกณฑ์ ความ พอใจ เพียง ความ เต็ม ภาค ความ เป็น ธรรม
เป็น สิ่ง ที่ สำคัญ เป็นอย่าง ยิ่ง การ ให้ ความ สำคัญ กับ ค่า ทาง ตัวเลข หรือ ตัวเลข เงิน แต่ ประการ เดียว ไม่ เพียงพอ
เพราะ ใน ส่วน ที่ ไม่ สามารถ ประมาณ ค่า เป็น ตัวเลข เงิน ได้ นี้ เป็น ส่วน ที่มี อิทธิพล ต่อ กระบวนการ กำหนด
นโยบาย อย่างยิ่ง ทำให้ นโยบาย ใดๆ ก็ตาม ที่ ขาด หรือไม่ ชัดเจน ใน จุด นี้ กลายเป็น นโยบาย ที่ ค่อนข้าง
เหลว และ ประ ปน แปร ต่อ ความ สำคัญ แล้ว

จาก ข้อมูล ของ โครงการ เขื่อน น้ำ โตน ที่ นา เตน (ใน ภาค ฉะ ฉะ ชุก ที่ 1) จะ เห็น ได้ ว่า ข้อมูล
ของ ทาง กพผ. จะ เน้น และ ชัดเจน ใน เรื่อง ประสิทธิภาพ , ข้อมูล ทาง เศรษฐกิจ ศาสตร์ มาก แต่ จะ
ขาด ใน เรื่อง ของ เกณฑ์ ทาง สังคม ศาสตร์ คือ ความ พอใจ เพียง ความ เป็น ธรรม ความ เต็ม ภาค นี้ ไป
ซึ่ง เกณฑ์ ทั้ง 5 ประการ นี้ จะ เป็น อย่าง ยิ่ง ที่ ต้อง ใช้ ร่วมกัน

ส่วน ของ ข้อมูล ของ ฝ่าย ที่ คัดค้าน โครงการ จะ เห็น ได้ ว่า จะ ค่อนข้าง เป็น ข้อมูล ทาง
สังคม ศาสตร์ คุณค่า ที่ วัด เป็น ตัวเลข เงิน ไม่ได้ เป็น หลักฐาน เลย

ข้อ ตั้ง เหตุ ฐาน ใน จุด นี้ ของ ผู้ ศึกษา จึง เห็น ว่า เหตุผล การ นำ เสนอ ข้อมูล เพื่อ สนับสนุน โครงการ
การ หรือ คัดค้าน โครงการ ของ ทั้ง 2 ฝ่าย ความคิด ทางด้าน การ นำ เสนอ จะเป็น คน ละ มี ต่างกัน คือ

ฝ่ายหนึ่ง เน้นแนวคิดทาง เศรษฐศาสตร์ด้วย ให้ความสำคัญแก่ ความสามา เป็นที่จะต้องผลิต ความ เหมาะสม ทาง เศรษฐศาสตร์ของพื้นที่ที่จะ เป็นแหล่งผลิต แต่ทางฝ่ายที่คัดค้านโครงการละเว้น การนำ แนวคิดทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะคุณค่าที่ ตราค่าไม่ได้ (Priceless) เช่นคุณค่าทาง จิตใจของชาวบ้านที่ต้องย้ายถิ่น , คุณค่าทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีที่มากมายมหาศาลอัน บริบูรณ์ที่พื้นที่ที่จะสร้าง เขื่อนฝายโชน คุณค่าของ ความหา ได้ยากยิ่งของ ชีวิตสัตว์มากมายบนเขตกว้างใหญ่- นแรศวรร ซึ่งฝ่ายนี้เห็นว่าการละเลยความเติบโตทาง เศรษฐศาสตร์ใดๆ ก็ไม่สามารถจะนำมาหักล้างได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบนิเวศของป่า และสัตว์ป่า

ข้อเสนอแนะ ซึ่งเห็นได้ว่าปัญหาในเรื่องของการใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมของนโยบายเพื่อผลิตสินค้าสาธารณะ ของกรณี เขื่อนฝายโชน อยู่ที่ทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายต่อต้าน โครงการ นำเสนอข้อมูลของตนๆ โดยที่ ให้ความสำคัญ กับเกณฑ์ที่ใช้วัดความเหมาะสมของโครงการ การกันคนละมิติ (ทาง กฟผ. เน้นหนัก กับเกณฑ์ทาง เศรษฐศาสตร์ ฝ่ายคัดค้านเน้นหนักกับเกณฑ์ ทางสังคมศาสตร์)

จุดรวม ของการใช้ 5 เกณฑ์ในการพิจารณาทั้ง 2 ฝ่าย โดยให้ความสำคัญกับเกณฑ์ทั้ง 5 ในระดับที่เหมาะสม และอยู่ในมาตรฐานของการพิจารณาเดียวกันสิ่ง เป็นความควรจะเป็น อย่างยิ่ง

ผลกระทบของโครงการ

ปัญหาใหญ่ของการจัดการการผลิตสินค้าสาธารณะที่สำคัญมาก ก็คือ ปัญหาของผลกระทบ ภายนอก โดยเฉพาะโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อคนเป็นจำนวนมากและเนื่องจากเรื่อง ของผลกระทบ ต่อบุคคลอื่นนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง ๑๐๐๐ ๑๐๐๐๐ รัฐบาลจึงมักจะต้องเข้ามาแทรกแซง หรือเป็นเจ้าของโครงการพัฒนาอื่นๆ เดียวเองโดยไม่เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาทำเพราะลักษณะของ การคำนึงถึงแต่ผลกำไรของเอกชน ฉะนั้น ธรรมชาติผลกระทบมากขึ้นหรือรุนแรงขึ้น กิจการรัฐวิสาหกิจ ต่างๆ ซึ่งเป็นรูปธรรมหนึ่งของเหตุผลนี้

ผลกระทบมีทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษ
ลักษณะของผลกระทบแยกได้ดังนี้

1. การบริโภคส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค คือการประกอบพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ ของ หน่วยงานเศรษฐกิจหนึ่ง อาจส่งผลกระทบที่เป็นคุณหรือเป็นโทษ ต่อผู้บริโภคอื่น หรือหน่วยงานเศรษฐกิจอื่นได้
2. การบริโภคส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต คือการกระทำของผู้บริโภคอาจส่งผลกระทบ ที่ เป็นคุณหรือเป็นโทษต่อผู้ผลิตได้

3. การผลิตส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค คือการประกอบพฤติกรรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่ไม่อาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคหรือเป็นโทษต่อผู้บริโภคได้

4. การผลิตส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต คือการประกอบพฤติกรรมของผู้ผลิตหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคหรือเป็นโทษต่อผู้ผลิตอีกคนหนึ่งได้

สำหรับผลกระทบต่อโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน ทั้งจากข้อสรุปของฝ่ายที่สนับสนุนโครงการและข้อสรุปของฝ่ายที่คัดค้านโครงการ ดังรายละเอียดที่ได้วิเคราะห์แล้วนี้ ลักษณะของผลกระทบมีความหลากหลาย และสามารถวิเคราะห์แยกตามประเภทของลักษณะผลกระทบทั้ง 4 ประการข้างต้นได้ดังนี้

(1) ในลักษณะที่การผลิตส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค การผลิตสินค้าสาธารณะ คือโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน ของ กพผ. นี้ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคคือประชาชน ในระดับภูมิภาค (ประชาชนในท้องถิ่น ที่ความสามารถของเขื่อนและสร้างผลกระทบให้ได้) ดังนี้

ผลกระทบที่เป็นคุณ

1. ได้ใช้กระแสไฟฟ้าจากการผลิตของโรงไฟฟ้าน้ำโจน
2. มีอ่างเก็บน้ำซึ่งทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ประโยชน์จากการประมงน้ำจืด
3. ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จาก ถนนหนทางที่สะดวกสบาย จากการทำก่อสร้างของ กพผ.
4. ผลจากการท่องเที่ยวบริเวณเขื่อน ของประชาชนจากท้องถิ่น มีผลทำให้เศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่น อ.กาญจนบุรี และจังหวัดใกล้เคียงดีขึ้น จากการลงทุนสร้างโรงงาน เช่น รับจ้างแรงงานในอุตสาหกรรม ก่อสร้าง เป็นต้น
5. และจากการเข้ามาทำก่อสร้างเขื่อนของ กพผ. ทำให้เกิดการจ้างแรงงานท้องถิ่นในการก่อสร้างเขื่อนและโรงไฟฟ้า ทำให้ประชาชนท้องถิ่นมีรายได้ รอดพ้นจากการสร้างโรงไฟฟ้าเสรีที่เรียบร้อย หน่วยงานที่ประจำโรงไฟฟ้า ส่วนหนึ่งจะต้องจ้างคนท้องถิ่นที่ อ.กาญจนบุรี และ อ.ใกล้เคียง (เนื่องจากเป็นนโยบายของ กพผ. ที่จะสรรหากำลังผู้ปฏิบัติงานส่วนหนึ่งจาก ประชาชนท้องถิ่นที่โรงไฟฟ้านั้นๆ ตั้งอยู่ เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน , ข้าราชการของหน่วยงานนั้นๆ , เศรษฐกิจ ความมั่นคงในงานอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น อันจะช่วยให้ ช่วยลดช่องว่างระหว่างความด้อยกว่า ของ กพผ. กับประชาชนในท้องถิ่น ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการด้วย - เป็นนโยบายการชดเชยทดแทน ส่วนหนึ่งของ กพผ.)
6. ประชาชนในท้องถิ่นที่ปลอดภัยจากอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เนื่องจากพื้นที่บ้านน้ำโจน เคยเป็นเขตอิทธิพล ของ ผกค. เมื่อมีความเจริญเข้าไปถึงจากการสร้างเขื่อนเข้าไปจนถึง ย่อมเป็น

การถ่ายโอนสิทธิพิเศษของผกค. งานที่ทำได้

7. ปลดปล่อยจากภัยน้ำท่วม ได้รับประโยชน์จากน้ำท่วมอย่างเต็มที่เมื่อเกิดภัยแล้ง

ประโยชน์ในข้อ 1 - 7 นี้ จะตกแก่ผู้บริจาค ต่อประชาชน ในท้องที่ อ.กาญจนบุรี และ อ.ลาดบัวหลวงที่มีเขตติดต่อทางรอยต่อของจังหวัด เช่นเดียวกับผลกระทบที่เป็นคุณ
ใน อ.กาญจนบุรีได้ คือ อ.ราชบุรี อ.สมุทรสงคราม อ.สมุทรสาคร อ.ตาก เป็นต้น

ผลกระทบที่เป็นโทษ ต่อผู้บริจาคคือประชาชนในพื้นที่

1. ดึงดูดเงินในพื้นที่ ที่อยู่อาศัยซึ่งมีความคั่งแคบอยู่อาศัยมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ
2. การดูดเงินสำรองรับน้ำฝน ซึ่งมีสภาพเป็นป่าสมบูรณ์อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดความแห้งแล้งงานบริเวณพื้นที่ ที่อยู่อาศัยต้องเดือดร้อนจากการขาดแคลน น้ำกิน น้ำใช้
3. เนื่องจากการบริเวณพื้นที่ อากัฏษณะทางธรณีวิทยา มีโอกาสเกิดแผ่นดินไหวได้ ประชาชนในพื้นที่ที่มีความหวาดผวา เกรงอันตรายต่อแผ่นดินไหว และอันตรายจากความกระเทือนที่กระทำที่เขื่อนซึ่ง
4. นอกจากความแห้งแล้งจากเหตุในข้อ 2 แล้วประชาชนที่อยู่ใต้เขื่อน จะมีโอกาสได้รับความแห้งแล้งมากกว่า เนื่องจาก ตามความเห็นของนักอุทกวิทยาป่าไม้ เมื่อมีการสร้างเขื่อนขึ้น ขบวนการเกี่ยวกับวัฏจักรของน้ำตามธรรมชาติจะถูกขัดกั้น หรือหันเหไปจากเดิม ขบวนการดังกล่าวได้แก่ Hydrologic Cycle หรือ Water Cycle จะเปลี่ยนแปลงโดยจะมีการสะสมความชื้นไว้ เฉพาะแต่บริเวณเหนือเขื่อน ส่วนน้ำใต้เขื่อนลงมา ความชื้นจะลดน้อยลงจากเดิม ซึ่งอาจทำให้เกิดความแห้งแล้งแก่บริเวณใต้เขื่อน ประชาชนใต้เขื่อนจะได้รับผลกระทบจากความแห้งแล้งนี้
5. แหล่งอาหารของประชาชนในพื้นที่ถูกทำลาย เนื่องจากการทำลาย ระบบนิเวศป่าถูกทำลายไปด้วย อาหารจากผลิตภัณฑ์ของป่า และสัตว์ป่าต้องสูญเสียชีวิต
6. ทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ
7. เนื่องจากการเป็นพื้นที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ ประชาชนเสี่ยงหวาดผวา ภัยจากการก่อวินาศกรรม บริเวณเขื่อน

ผลกระทบทางลบ ในข้อ 1 - 7 นี้จะตกแก่ผู้บริจาค คือประชาชนในท้องที่ อ.กาญจนบุรี และจังหวัดลาดบัวหลวง ที่มีเขตติดต่อทางรอยต่อของจังหวัด เช่นเดียวกับผลกระทบที่เป็นคุณ

ส่วนผลกระทบต่อประชาชนในระดับมหภาค คือประชาชนโดยภาพรวมทั้งประเทศ หรือประชาชนนอกพื้นที่ อากัฏษณะการสร้างเขื่อนน้ำโสม มีดังนี้

ผลกระทบที่เป็นคุณ

1. ได้พลังงานไฟฟ้า ที่ผลิตจากเขื่อนพลังน้ำ น้ำโสม เพิ่มขึ้นระบบทำน้ำประชาชนในประ-

เทศ มีกระแสไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอ

2. เป็นสถานที่ที่ปลอดภัยอันหนึ่งของคนทั้งประเทศ

ผลกระทบที่เป็นโทษต่อประชาชนทั้งประเทศในภาพรวม (นอกพื้นที่)

1. รับภาระหนี้สินจากการก่อสร้าง โดยผ่านทางระบบภาษีอากร เนื่องจากขาดเป็นภาระหนี้สินรวมของประเทศไทย

2. แหล่งอาหารทะเลของประชาชนทั้งประเทศอาจจะมีผลกระทบต้องลดกิโลยลง เนื่องจากผลของเขื่อนน้ำจันทน์ จะไม่มีธาตุอาหารไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอไทย บริเวณปากน้ำแม่กลอง ทำให้พื้นที่ที่เป็นอาหารสัตว์น้ำขาดการเจริญเติบโต สัตว์น้ำจันทน์ไทยปริมาณจะลดลง

3. ผลจากการที่พื้นที่ป่าสมบูรณ์สามารถรองรับน้ำฝนที่ต้องสูญเสียไปจากโครงการสวนวนมหาศาล อาจทำให้ส่งผลกระทบต่ออุทกภัยโดยรวมของจังหวัด หรือทั้งประเทศ และกระทบถึงปริมาณน้ำฝนทั้งประเทศได้ด้วย เนื่องจาก พื้นที่ป่าที่ต้องสูญเสียไปมีสวนวนมากดังกล่าว ประชาชนนอกพื้นที่ในภาพรวม สิ่งอาจจะต้องได้รับผลกระทบในสวนนี้ด้วย

4. ใ้อากาศของประชาชน โดยเฉพาะนักศึกษา นักวิชาการ นักอนุรักษ์ ที่จะได้ศึกษาแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคหินต้องหมดไปเนื่องจากพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์บริเวณนี้จะถูกก่อสร้างจะต้องถูกน้ำท่วม

ในส่วนของผลการผลิตที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตนั้น การผลิตสินค้าสาธารณะคือ เขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าในโครงการน้ำจันทน์ จะส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตอื่นๆ ในทางที่เป็นคุณและเป็นโทษดังนี้ ผลกระทบในทางที่เป็นคุณต่อผู้ผลิตอื่นๆ ในพื้นที่

1. นำจากการชลประทานไปช่วยการประกอบอาชีพทางการเกษตร ของเกษตรกรบริเวณพื้นที่ อ.กาญจนบุรี และจังหวัดกาญจน์ด้วย

2. สร้างผู้ผลิตรายใหม่ขึ้นมากมาย เช่น อ่างก้อทำให้เกิดอาชีพชาวประมงแก่ชาวบ้าน บริเวณที่อ่างแหล่งน้ำที่เกิดจากการสร้างเขื่อน หรือเจ้าของกิจการโรงแรม, ร้านอาหาร, ร้านอาหารที่เข้าเรือ ของประชาชนในพื้นที่ อ.กาญจนบุรี และกาญจน์ด้วย

3. กระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้จากเขื่อนน้ำจันทน์ ทำให้เกิดผู้ผลิตรายใหม่ในพื้นที่คือเกิดเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ที่ใช้กระแสไฟฟ้าในการเดินเครื่องจักรการผลิตสินค้าชนิดต่างๆ

4. เป็นประโยชน์ต่อชนโดยการผลิตของรัฐโดยขึ้นคือ กรมชลประทาน ในด้านการจัดสรรน้ำ

เก็บกักน้ำเพื่อการชลประทานของอ่างเก็บน้ำ ท้าทำงานของหน่วยงานผลิตอื่นคือกรมชลประทานในพื้นที่
ที่ประสบความสำเร็จ

5. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานบริการของรัฐในหน่วยอื่นอีกคือ กองทัพ โดยที่เดิมพื้นที่น้ำ
โตนเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ และอยู่แนวเขตอิทธิพลของการแทรกแซงของคอมมิวนิสต์ (ปี 2525) และเป็น
ทางเดินสำคัญทางยุทธศาสตร์ ที่ต้องระวังเป็นพิเศษเนื่องจากติดแนวชายแดน เมื่อมีเขื่อนน้ำโตนทำให้
ความเจริญ, ถนนหนทางไปถึง พื้นที่ที่เคยเป็นป่าเบญจพรรณเป็นชุมชน ท้าทำงานของหน่วยงานผลิต
งานบริการการป้องกันประเทศของกองทัพราบรื่นและดกขึ้น

ผลกระทบในทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตอื่นๆ ในพื้นที่

1. ท้าลายอาชีพของผู้ผลิต ในพื้นที่คือชาวบ้านจากอาชีพหาของป่า และอาชีพเกี่ยวกับป่าทั้งหลาย
2. ท้าลายอาชีพของผู้ผลิตในพื้นที่คือ การทำเหมืองแร่
3. ท้าลายโอกาสของอาชีพของหน่วยงานผลิตทางการศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัยต่างๆ
เกี่ยวกับประโยชน์ทางการศึกษานี้พื้นที่ เนื่องจากในบริเวณพื้นที่น้ำโตนเป็นแหล่งศึกษาจากกรณีจริง
ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่ง อีกทั้งแหล่งศึกษาเกี่ยวกับพืชพันธุ์ไม้หายากและพืช
พันธุ์สัตว์หายากด้วย

4. เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานผลิตอื่นในพื้นที่ คือ กรมป่าไม้ในการป้องกันรักษาป่า
และสัตว์ป่าเนื่องจาก การตัดถนนเข้าบริเวณการก่อสร้าง สะพานทำให้เกิดการบุกรุกของราษฎรตามเข้า
ป่าและการบุกรุกทำลายป่า ก็ชะงักมากขึ้น ะดกขึ้น ยากแก่การป้องกันดูแลของหน่วยงานในสังกัด
กรมป่าไม้ นอกจากนี้ยังสะดวกทางกับงานของหน่วยงานผลิตของกรมป่าไม้ งานการพิทักษ์รักษาความเป็น
ธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติศรีนครินทร์ เพราะได้ทางการปักเสาพาดสายของ กฟผ. สะดุดผ่าน
เข้าใกล้ป่าดงดิบด้วยแมงกานีสเป็นต้นได้แก่บริเวณลำน้ำสำคัญของอุทยาน และยังทำลายแหล่งน้ำ แหล่งอาหารของ
สัตว์ป่าด้วย ท้าทำงานอนุรักษ์ ต้นไม้ แหล่งน้ำ และสัตว์ป่า ของกรมป่าไม้ ไม่บรรลุผล

5. เป็นประโยชน์ของหน่วยงานผลิตอื่นในพื้นที่ คือ หน่วยงานต่างๆ ทั้งของทางราชการและ
เอกชน ที่ทำงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่อนุรักษ์ธรรมชาติ เพราะเท่ากับงานของหน่วยงานผลิต
เหล่านี้ในพื้นที่ อ.กาญจนบุรี ถูกทำลาย

6. อนาคตแหล่งน้ำที่โดยและปริมาณน้ำในเขื่อนน้อย เขื่อนจะเป็นต้องเลือก ระวังการ
ปล่อยน้ำเพื่อช่วยเหลือภัยแล้งของเกษตรกร หรือการเก็บน้ำไว้ผลิตกระแสไฟฟ้า เมื่อถึงจุดนี้ ผู้ผลิต
คือเกษตรกรในพื้นที่อาจจะได้รับผลกระทบกระเทือนต่อพืชผลทางการเกษตรได้

7. อนาคตฝนหากปริมาณน้ำฝนมีมาก น้ำท่าอาจมีมาก พื้นที่เขื่อนเก็บน้ำไว้ไม่พอ เนื่องจากเป็นต้น

ตราต่อผลการพิงทลายของตัวเขียน ถ้าเป็นตัวออบบดอยหน้าออกมา ทาทำให้เกิดน้ำหนักก็จะเป็นตัวตราขดอพิง
ผลเกษร ของหน่วยการผลิตในที่นี้คือเกษรกรได้อีก ซีนบ้าน

ผลกระทบในทางที่เป็นคุณต่อผู้ผลิตเอกพื้นที่

1. กระแสไฟฟ้าจากเขียนหน้าเรือนที่ผลิตได้ ส่งเสริมให้ผู้ผลิตในประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่
อุตสาหกรรมภาคกลาง มีไฟฟ้าใช้อย่างพอเพียงจนการประกอบกิจการหรือขยายกิจการให้ก้าวหน้ายิ่ง
ขึ้น เพราะไฟฟ้าเป็นภาคสำคัญของการอุตสาหกรรม

2. ส่งเสริมกิจการของผู้ผลิตอื่นเอกพื้นที่คือกิจการบริษัทต่าง ๆ ที่มีแหล่งท่องเที่ยว
จากเขียนหน้าเรือนเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่งจนการดูงานที่ใดก็ตามที่ดูมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับบริษัท

ผลกระทบในทางที่เป็นโทษต่อผู้ผลิตอื่นเอกพื้นที่

1. การสร้างเขียนหน้าเรือนที่มีสภาพเป็นป่าดิบสมบูรณ์เป็นป่าต้นน้ำธารา ภูมิประเทศ
เปรียบเสมือนหลังคาบ้านน้ำฝนทำให้ต้องมีการตัดไม้ออกไปเป็นจำนวนมาก ดังนั้นสภาพป่าต้นน้ำที่
ต้องสูญเสียไป อาจทำให้เกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรงจนถูกฝน ขาดน้ำและเกษรกรในภาคกลาง ที่อยู่ใน
พื้นที่ราบจะเป็นผู้ผลิตที่จะได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม หรือเมื่อถึงฤดูฝนแล้วฝนเมตกน้ำในเขียนหน้าเรือน
ไม่เพียงพอที่จะบดอยมาช่วยเกษรกรได้ ขาดน้ำและเกษรกรในพื้นที่ราบก็ขาดแคลนน้ำใช้จนการ
ผลิตพืชผลเกษรกรอีก ซีนบ้าน

2. หากเกิดภาวะฝนแล้ง เขียนหน้าเรือนไม่สามารถบดอยน้ำให้เกษรกรได้เพียงพอจะทำให้ ปริมาณน้ำ
ที่จะผลักดันน้ำเค็มไม่เพียงพอ น้ำทะเลจากอ่าวแม่กลองจะเอ่อท่วมเข้ามา ทำให้ผู้ผลิตคือเกษรกรใน
ท้องที่ อ.ราชบุรี อ.สมุทรสงคราม ได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากสวนผลไม้ไม่ได้รับความเสียหาย
จากน้ำเค็ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวสวนมะพร้าว เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้น้ำทะเลเอ่อท่วมพื้นที่
เข้าไปตลอดต่างๆ เพราะเมื่อสร้างเขียนหน้าเรือนแม่น้ำแม่กลองจะน้อยลงกว่าปกติที่เป็นอยู่เพราะถ้าเป็น
ต้องกักไว้เพื่อผลิตไฟฟ้า สิ่งขาดน้ำที่สวนผลักดันน้ำเค็ม ประตูกั้นน้ำทะเลไม่สามารถปิดกั้นได้ที่ถึง

สำหรับบริการบริเวณที่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคนั้น นั้นสิ่งส่วนหนึ่งจะเป็นผลกระทบต่อ
ประชาชนในพื้นที่ทั้งถิ่น

ผลกระทบที่เป็นคุณต่อผู้บริโภค

1. อากาศที่มีทิศทางของเที่ยว (ผู้บริโภคหนึ่ง) เข้ามาท่องเที่ยวบริเวณเขียนหน้าเรือน ก่อให้เกิดผลประโยชน์
ขยายต่อผู้บริโภค (ประชาชน) ในพื้นที่คือ ก่อให้เกิดการจ้างงาน ความเติบโตทางเศรษฐกิจแก่คนใน

ท้องถิ่น เช่น เติกรับจ้างแบกถุงกอล์ฟและถุงกอล์ฟ บริการเสิร์ฟอาหาร ฯลฯ เศรษฐกิจของประชาชนใน
พื้นที่ดีขึ้น

ผลกระทบที่เป็นโทษต่อผู้บริโภค

1. ผู้บริโภคจากที่อื่นๆ ที่เข้าไปบริโภคในรูปแบบของด้านการท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ที่เข้ามามีโอกาส
อาจจะนำวัฒนธรรมค่านิยมมาใหม่ เข้าไปเผยแพร่แก่ผู้บริโภค คือประชาชนภายในพื้นที่ขึ้นเป็นการ
ทำลายวัฒนธรรมค่านิยมเดิมที่มีอยู่ดั้งเดิมและควรอนุรักษ์ไว้ เช่นทำลายวัฒนธรรมของการชงชงหรือ
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันเองท้องถิ่น เพราะผลประโยชน์ที่ผู้บริโภคภายนอกท้องถิ่นเข้ามา ทำให้เกิดการ
แก่งแย่งผลประโยชน์กัน หรือขาดทุนเด็กลง ชาวบ้านอาจจะเห็นและขี้มขี้บเอาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
ที่ยอดที่เข้าไปเที่ยวได้ และสร้างค่านิยมแห่งการเลียนแบบขึ้นมาได้ เช่นเห็นการแต่งกายที่ล่อแหลม
การเสพยาเสพติด การทำลายธรรมชาติ เช่น ภูเขาเขยาะ เคนอาหาร ทั้งตามลำน้ำป่าเขา ฯลฯ
เป็นต้น

อีกลักษณะของผลกระทบที่สำคัญ คือ

การบริโภคส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต

จากวิกฤติการณ์การต่อต้านประท้วงโครงการของประชาชน กลุ่มองค์กร นักวิชาการต่างๆ
รวมทั้งหน่วยงานผลิตอื่นๆ ของรัฐ ทั้งงานที่เรื้อรังที่เกี่ยวข้องกับโครงการและนอกพื้นที่ รูปแบบการประท้วง
คัดค้านต่อต้าน ได้ส่งผลกระทบต่อ กฟผ. ซึ่งเป็นผู้ผลิตพลังงานที่มีหลายประการคือ

1. ภาพพจน์ขององค์กร ที่ถูกแพ่งเล็งว่าเป็นหน่วยงานการผลิต เพื่อการพัฒนาที่ทำลายสิ่งแวดล้อม
เสื่อมมากที่สุดในหน่วยงานหนึ่ง
2. การต่อต้านคัดค้าน ทำให้โครงการต้องล่าช้าหยุดชะงักไป งบประมาณที่คำนวณไว้ต้องเปลี่ยนแปลง
ไป คือเพิ่มสูงขึ้น
3. อากปรมาภคความต้องการไฟฟ้าที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน ทำให้การชะงักหรือหยุดโครงการน้ำใจ
ซึ่งหากได้รับการอนุมัติจะผลิตกระแสไฟฟ้าได้ถึง 580,000 กิโลวัตต์ (4 เครื่อง) ดังนั้นเมื่อโครงการ
ต้องชะงักไป กฟผ. จึงต้องเร่งรีบหาแหล่งผลิตพลังงานทดแทนที่เข้ามาทดแทนให้พลังงานไฟฟ้าได้ใน
จำนวนขนาดนี้ เพื่อมิให้กระทบกระเทือนกับความมั่นคงของระบบไฟฟ้าได้
4. ในขณะที่แหล่งพลังงานจากภายนอกประเทศก็มีจำกัด นอกจากพลังงานน้ำแล้ว และทุก
แหล่งผลิตก็มีภาระมีเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง *ส่วนการใช้น้ำมันที่ต่าง
ประเทศ คุ้มกับการขึ้นของราคาและมีผลกระทบต่อภาวะด้วย จึงเป็นผลกระทบต่อการกำหนดนโยบาย
ทดแทนของ กฟผ.

5. เมื่อมีประเด็นของผลประโยชน์และเงื่อนไขทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ท้าให้ กพผ. ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมือง และผู้บริโภคผลประโยชน์จากการอนุมัติ หรือไม่อนุมัติโครงการบางคณะกลุ่ม ท้าให้กระบวนการกำหนดนโยบายของ กพผ. ถูกแทรกแซงจากผู้บริโภคผลประโยชน์เหล่านี้ตลอดมา โดยเฉพาะโครงการน้ำโตนซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ ผลประโยชน์และผู้บริโภคแบ่งรับจากโครงการทั้งในทันที และนอกทันทีซึ่งมีค่อนข้างมาก การดำเนินโครงการของ กพผ. ซึ่งถูกแทรกแซงตลอดมา ทั้งจากกลุ่มผู้บริโภคในระบบทางการเมือง และกลุ่มผู้บริโภคผลประโยชน์ เช่น กลุ่มอิทธิพลต่างๆ ในทันที

เหล่านี้เป็นผลกระทบทางลบที่สร้างปัญหาการปฏิบัติงานแก่ กพผ. เป็นอย่างยิ่ง

ผลกระทบจากโครงการเขื่อนน้ำโตน ต่อบุคคลหรือหน่วยงานการผลิตอื่น ดังที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่าไม่เฉพาะในลักษณะใดก็ตาม ลากทั้ง 4 ลักษณะ ก็จะไปถึงหน่วยงานเจ้าของโครงการ คือ กพผ. ทั้งสิ้น ในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐ รัฐบาลจึงได้แทรกแซงดูแลการแก้ปัญหาผลกระทบอันเลวร้ายที่เป็นโทษ ดังกล่าว โดยให้ กพผ. เจ้าของโครงการจัดการรายละเอียดการแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือผู้บริโภคอื่นๆ หน่วยงานการผลิตอื่น ป้อนเป็นปัจจัยนำเข้า เข้าสู่ระบบการตัดสินใจของรัฐบาลด้วย ทั้งนี้เพื่อที่จะเปรียบเทียบประโยชน์ของโครงการที่ กพผ. ป้อนเข้า ไปกับอำนาจนิติของการวิเคราะห์ว่า การแก้ไขเยียวยาผลกระทบตามแนวทางที่ กพผ. จัดทำนั้น จะสามารถบรรเทาผลกระทบได้ในระดับใด และสามารถยอมรับผลกระทบที่ถูกแก้ไข บรรเทาลงได้หรือไม่ ได้หรือไม่ เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ของโครงการ

ซึ่งทาง กพผ. ก็ได้ชี้แจง การแก้ไขเยียวยาผลกระทบดังกล่าวไว้ในทุกประเด็นของผลกระทบ ตลอดจนข้อเท็จจริง ลากฝ่ายที่คัดค้านต่อด้าน

ซึ่งในบรรดาผลกระทบของโครงการน้ำโตนนั้น จะเห็นได้ว่าประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งคือผลกระทบต่อพื้นที่ป่าไม้ สัตว์ป่า ระบบนิเวศของป่า ของน้ำ เนื่องจากโดยลักษณะของพื้นที่บริเวณน้ำโตน ภาคเหนือ นั้น มีภูมิประเทศที่สภาพป่าสมบูรณ์อย่างมาก มีทั้งพันธุ์ไม้หายากและสัตว์ป่าหายากมากมาย ลากกล่าวได้ว่า เป็นประเด็นการคัดค้านที่หนักแน่นด้วยเหตุผลมากที่สุดของฝ่ายคัดค้านนี้ ว่าได้ และการแก้ไขเยียวยาในคณะกรรมการต่อระบบนิเวศของป่า สัตว์ป่า เนื่องจากการต้องสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ค่อนข้างมากในการก่อสร้างเขื่อนของทาง กพผ. (จากข้อชี้แจงของ กพผ.) ผลจากการแก้ไขเยียวยาก็ไม่สามารถชะลอหรือหยุดยั้ง ทดแทน ในส่วนที่สูญเสียไปของพื้นที่ป่าไม้และระบบนิเวศได้ ในระดับที่ควรจะสามารถรับได้ โดยเฉพาะตัวเลขของมูลค่าป่าไม้ 700 ล้านบาท ก่อที่จะสร้างเขื่อน และกลายเป็นพื้นที่ป่าดงดิบ ที่ กพผ. และฝ่ายสนับสนุนแล้วเป็นมูลค่าที่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

มาซึ่งประโยชน์ได้และอ้างอิงว่า ถ้าแม้จะไม่ดีก็ตามแต่เพื่อสร้างเขื่อน ก็ต้องถูกตัดลอบทำลายอย่าง
 ผิดปกติมาอยู่แล้ว และการอนุญาตให้ทำไม่ตามกฎหมายจะมีผลผลิตปีละ 16 ล้านบาทเท่านั้น แต่ถ้า
 เปลี่ยนเป็นอ่างเก็บน้ำ ประโยชน์จากพลังงานไฟฟ้าคิดเป็นมูลค่าถึงปีละ 1,630 ล้านบาท เป็นข้อ
 โต้แย้ง หรือการนำประโยชน์และโทษมาหักล้างกันก็ยังไม่สมบูรณ์ เนื่องจากคุณค่าหรือมูลค่าของน้ำนั้น
 มีค่าเพียงมูลค่าของดินไม่ได้หนึ่งคิดเป็นราคาเท่าไร หากแต่ยังหมายถึง ประโยชน์ใช้สอยจากหลายที่
 ขึ้นอยู่กับมูลค่าไม่แต่ที่ดิน ดังที่ฝ่ายสนับสนุนโครงการอ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณค่าทาง
 ระบบนิเวศของป่า ที่สืบเสาะความล้มเหลวทั้งหมดของสัตว์กับสิ่งแวดล้อมได้อย่างซับซ้อน

การเข้ามามีความเป็นปึก ทางการเมืองได้ล้มเลิกของเอกชน ก็ยังไม่กระทบต่อระบบนิเวศ
 ของป่าได้เท่ากับการที่ต้องดูเสียเงินเข้ามาหลายล้านล้านบาท และระบบนิเวศต้องเปลี่ยนแปลง
 จากสภาพป่าเป็นสภาพที่น้ำท่วม สิ่งมีชีวิตที่หลายหลายซับซ้อนอยู่ในระบบนิเวศ ไม่สามารถจะรับและ
 ปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่ล้มเลิกทันทีได้

* กฎแห่งความหลากหลายของระบบนิเวศ (Law Of Heterogeneity) และความมั่นคง
 เชิงนิเวศวิทยา (Ecological Stability) เป็นสิ่งที่ควรต้องคำนึงในทุกๆ โครงการพัฒนาที่
 กระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

ที่กล่าวถึงระบบนิเวศมีความซับซ้อนหลาย สามารถอธิบายได้ดังนี้
องค์ประกอบภายในระบบนิเวศ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบที่มีชีวิต , องค์ประกอบ
 ที่ไม่มีชีวิต และองค์ประกอบด้านดินฟ้าอากาศ

แต่ละองค์ประกอบล้วนมีความสำคัญต่อความคงอยู่ของระบบนิเวศ และเกี่ยวกันเชื่อมโยง
 โยงกันอย่างแน่นแฟ้น เช่น อินทรีย์สารคือ พืช สัตว์ และสัตว์ที่ตายอยู่ในดิน และอินทรีย์สารคือ
 แร่ธาตุต่างๆ ในดิน ก็จะกลายเป็นปุ๋ยให้แก่องค์ประกอบที่มีชีวิต คือ พืชใช้ในการเจริญเติบโตโดย
 ส่วนของขององค์ประกอบที่มีชีวิตของระบบนิเวศ ส่วนของพืชซึ่งมีลักษณะ เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค
 ความเป็นผู้ผลิต ซึ่งจะเติบโตจากอินทรีย์สาร อินทรีย์สาร บวกกับองค์ประกอบด้านดินฟ้าอากาศ คือ
 อุณหภูมิ แสงแดด น้ำ ดิน ความชื้น ก็จะผลิตอาหารที่มนุษย์และสัตว์ได้กิน จากผลิตผลของพืชนั้นต่อ
 ไป เช่น ผลของต้นไม้ ฯลฯ และส่วนของผู้ผลิตที่เป็นมนุษย์ ก็จะนำสิ่งที่มีอยู่แล้วไปผลิตเป็นสินค้าต่อ
 ไป เช่น นำผลิตผลจากต้นไม้ไปผลิตอาหาร ผลิตเสื้อผ้า ยารักษาโรค ทากที่อยู่อาศัย ผลิตของใช้ต่างๆ
 เช่นรถจักรยานยนต์ ทากกระดาษ ฯลฯ เป็นต้น

ส่วนของความเป็นผู้บริโภค

ซึ่งจากองค์ประกอบที่มีชีวิตจะเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคเสมอ เดียวกัน ซึ่งลักษณะกันอยู่

ทั้งผู้บริโภครวมหมู่ , ทุติยภูมิ และตติยภูมิ จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่นกัน และเพิ่มความซับซ้อนของกระบวนการบริโภค ขึ้นเบาแต่ระดับ เช่น ผู้บริโภคชั้นปฐมภูมิ ด้วงกินพืช พืชกินพืช กระบวนการบริโภคก็ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเท่าไรนัก ส่วนผู้บริโภคชั้นทุติยภูมิ (ด้วงกินด้วง) ผู้บริโภคชั้นตติยภูมิ (ด้วงที่กินทั้งด้วงและพืช) กระบวนการบริโภคและการมีชีวิตที่กระทำได้มาซึ่งสิ่งที่จะบริโภค ก็ละทิ้งความซับซ้อนยุ่งยากมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งาน "มนุษย์" ซึ่งสามารถเพิ่มความซับซ้อนของระบบให้มากขึ้นไปอีกด้วยการเป็น ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในเวลาเดียวกัน เช่นชาวบ้านปลูกฝ้าย แล้วนำมาทอเป็นผ้าใช้เอง หรือชาวบ้านเลี้ยงปลา แล้วบริโภคปลานั้นเอง งานขณะเดียวกันก็สามารถเป็นผู้ผลิตเพื่อส่งต่อสิ่งที่มีค่าให้แก่ผู้บริโภคอื่น และรับเอาสิ่งที่มีค่าผลิตมาบริโภค กลไกที่จะกระทำได้มาซึ่งการผลิตการบริโภค ก็ยุ่งยากซับซ้อนขึ้น และต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ เช่นกัน ต่างจากสัตว์ที่ขาดห่วงโซ่กันเท่านั้น แต่มนุษย์จะมีสิ่งอื่นมาเป็นเครื่องมีอ เช่น กลไกการแลกเปลี่ยน โดยเงินตรา เป็นต้น

ระบบนิเวศ ยังมีความสมดุลอย่างตัวเองอย่างเหมาะสมเพราะไม่เพียงแต่มีผู้ผลิตผู้บริโภคเท่านั้น ยังมีผู้สลายอีกด้วย ทั้งผู้สลายโดยธรรมชาติ ประเภทเชื้อรา แบคทีเรีย บดกับองค์ประกอบด้านเคมีฟิสิกส์ และระยะเวลา สามารถสลายสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างพอเหมาะกับความเหมาะสม มีกระบวนการสลายโดยการกระทำของมนุษย์อีกด้วย เช่น เก็บซากพืชซากสัตว์ที่ตายแล้ว มาเป็นอาหาร ประติรูปของพืช หรือเผาทำลาย โครงสร้างของระบบนิเวศที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ความเป็นไปภายในโครงสร้างขึ้นกับกฎของระบบที่กล่าวถึง 6 กฎ คือ

1. Law Of Minimum กฎที่ว่าด้วยการที่สิ่งมีชีวิตทุกชนิด ต้องการสิ่งจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตในอัตราส่วนที่ไม่เท่ากัน และค่าความต้องการนั้นจะมีค่าใกล้เคียงกับค่าต่ำสุด ที่แต่ละ Specy จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้
2. Law Of Maximum คือกฎที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด ที่ทำให้สิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศทนทานได้ไม่ล้มตายไป
3. Law Of Heterogeneity กฎที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในระบบ
4. Law Of Climatic Stability กฎความคงที่ของบรรยากาศ
5. Law Of Environmental Strain กฎความบีบคั้นของสิ่งแวดล้อม
6. Law Of Thermodynamics กฎการถ่ายเทพลังงาน

จากโครงสร้างของระบบนิเวศ และกฎของระบบนิเวศที่ธรรมชาติได้จัดสร้างไว้อย่างสมดุลที่เหมาะสมดังต่อไปนี้ ดังนั้น เมื่อมีสิ่งแปลกปลอมมาดัดเข้ามาในระบบนิเวศ บนแทรกแซงหรือ

ทฤษฎีความกดดันของระบบนี้ หรือ ทฤษฎีความกดดันของระบบนี้ ก็จะทำให้ความ (เป็น) เป็นระบบนี้ เด็ดขาดแปร ความดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตในระบบถูกกระทบ โดยปกติแล้ว ถ้าชนิดและระดับของสิ่งที่เป็นอุปสรรค แทรกซ้อนเข้าเป็นความกดดันและความล้มเหลวของระบบนี้ เด็ดขาดแปรแรงและจัดพลังกันมากมายน่า คือ เป็นลักษณะที่คล้ายๆ เข้าไปที่ระดับโดย ระบบนี้ เด็ดขาดแปรสามารถเข้าใกล้กายาของตัวเองปรับตัวให้ สามารถอยู่ได้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หรืออาจจะสามารถเข้าถึงสิ่งแปลกปลอมนี้ไม่ได้ด้วยความ เป็นกายาตัวเอง แต่หากสิ่งที่เป็นอุปสรรคเข้าเป็นความกดดัน และความล้มเหลวนี้ เป็นความรุนแรง รวดเร็ว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีลักษณะของเทคโนโลยีขั้นสูง ของมนุษย์ด้วยแล้ว ระบบนี้ เด็ดขาดแปรไม่สามารถปรับตัวได้ทัน และผลจากการปรับตัวไม่ทันนี้ ก็คือ การถูกทำลายสูญเสียบางส่วนของระบบ นี้หมายถึง ชีวิตที่หลุดจากสายจาระบบต้องถูกทำลายไปด้วย ชีวิตที่หนีได้ทันนี่จะเป็นส่วนของระบบ นี้ เด็ดขาดแปรไม่ทราบในสถานที่แห่งมา ต่อไป แต่บางชีวิตที่ไม่อาจหนีได้ทันโลกก็อาจถูกทำลายตัวเองก็ต่อ งถูกทำลายถูกทำลายไป

ความสำคัญของระบบนี้ เด็ดขาดแปร สามารถพิจารณาตามกับ ตัวแบบความล้มเหลวเชิง ระบบของทรัพยากรได้ จากแนวคิดที่ว่าระบบเป็นองค์รวม ที่ผสมผสานส่วนย่อยๆ เข้าเข้ามาอยู่ รวมกันเป็นหนึ่งเดียว โดยแต่ละส่วนย่อยจะมีปฏิสัมพันธ์กันซึ่งกันและกัน และมีความ ล้มเหลวกันจนทำให้มีจุดล้มเหลวมืดที่ไม่อาจคาดเดาได้เพียงจุดล้มเหลวมืดของส่วนย่อยๆ ได้ และจุดล้มเหลวมืดนี้ ก่อให้เกิดความเสียหาย ถ้าองค์รวมถูกทำลายออกเป็นส่วนย่อยๆ ไม่อาจจะเป็นการแยกย่อยทางกายภาพ ชีวิตภาพหรือทฤษฎี องค์รวมย่อมมีจุดล้มเหลวมืดเฉพาะที่ที่ไม่อาจเข้าไปได้ โดยการสาแตกย่อยออกไป และ ถ้าแม้จะนำจุดล้มเหลวมืดของส่วนย่อยมารวมกันก็ไม่สามารถทำให้มีจุดล้มเหลวมืดที่เทียบได้กับองค์รวมเดิม (ดูพิพม์ สิมมาก , อ้างแล้ว บทที่ 2) * ซึ่งสภาพความล้มเหลวและถูกทำลายของระบบนี้ เด็ดขาดแปร จาก การผลิตสินค้าสาธารณะ ก็คือ การละเลยความล้มเหลวเชิงระบบนี้เองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ของระบบ ทรัพยากร ซึ่งเป็นระบบที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา (โปรดดูความละเอียดจาก บทที่ 2)

โครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน จนถึงที่ ๑. ภาพยนตร์ ชุดเป็นการตัดสินใจและการ ดำเนินกิจกรรมการพัฒนา เพื่อความเติบโตทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อความล้มเหลวเชิงระบบของ ระบบของทรัพยากรจากระบบนี้ เด็ดขาดแปร อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสภาพของระบบ นี้ เด็ดขาดแปร เด็ดขาดแปรที่เข้ามานี้ เด็ดขาดแปรโดยทรัพยากร และอุดมด้วยความหลากหลายจากระบบที่กว้าง ใหญ่ไพศาล

หากโครงการพัฒนาทั้งหมด กระทำในลักษณะที่รักษาการหมุนเวียนของทรัพยากรให้ อยู่ ในสภาพล้มเหลว การเคลื่อนย้ายของทรัพยากรจากระบบก็จะ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถ

รักษาธรรมชาติอยู่ต่อไป" (อรรถิย มีมาก อ้างแล้ว , บทที่ 2)

แต่ลักษณะของความรุนแรง , จำนวนมาก และความรวดเร็ว ของโครงการเขื่อนน้ำ
โตนเลอที่เข้าน้ำโตน ที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ที่สุด แห่งหนึ่งของโลกเป็นลักษณะของการพัฒนาที่ขาด
ดุลยภาพในการใช้ทรัพยากร "วิศวกรรมของสิ่งแฉดล้อม" เนื่องจากการดูอย่างสั้นเชิงของ
ระบบนิเวศในพื้นที่นั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนหากโครงการได้ดำเนินการ

ถึงแม้ว่าทรัพยากรที่เข้าเป็นได้องนามมาใช้เป็นการผลิตสินค้าสาธารณะคือ เขื่อนน้ำโตน นี้จะ
มี 2 ประเภทคือ

ป่าไม้และแหล่งน้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรประเภท *Renewable Resources* คือสร้างทด
แทนได้ก็ตาม แต่สิ่งที่กล่าวแล้วว่า ความรุนแรงจำนวนมาก และความรวดเร็วทำให้ ระบบ
การสร้างทดแทนไม่สามารถจะสร้างได้ทันเท่าที่ และชดเชยความสูญเสียดังกล่าวได้ ทั้งแฉด
พอที่จะไม่ทำให้ความล้มเหลวของระบบถูกทำลาย ต้นไม้เป็นต้นๆ ต้น ที่จะประกอบเป็นป่า อีกทั้ง
องค์ประกอบของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตที่หลากหลายในระบบที่กว้างใหญ่ในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งแฉดเป็นร้อยละ
ปีกว่าจะมาถึงจุดแห่งความสมบูรณ์เต็มทีของระบบ ดังนั้น การชดเชยทดแทนสิ่งไม่สามารถทำได้ทันที
จากผลของโครงการนี้ได้อย่างแน่นอน ด้วยเหตุผลดังกล่าว และโดยเหตุที่ความล้มเหลวเชิงระบบ
ของทรัพยากร มีขอบเขตปริมาณที่กว้างใหญ่ไพศาล และ เชื่อมโยง ถึงกันหมดการทำ
ลายความล้มเหลวเชิงระบบภายนอก พื้นที่หนึ่งก็อาจส่งผลกระทบต่อภายนอกไปถึงพื้นที่อื่น ๆ ด้วย ดังนั้น ไม่
เพียงแต่ในพื้นที่ ๑. กาลจนบุรี ที่ป่าไม้มากมายจะต้องดูใบไม้ล้มพิน แต่การขาดป่าที่เคยเป็นแหล่ง
คาบูดกับน้ำฝน กรณีน้ำป่าไหลท่วม พื้นที่เป็นภาคๆ ก็อาจเกิดขึ้นได้ ดังเช่น กรณี กระทบ ที่ภาคใต้

เหตุผลของ กพพ. ที่กล่าว หากไม่สร้างเขื่อนจะสามารถคุ้มครองป่าแห่งนี้ได้
อย่างสมบูรณ์เพียงไร เพราะกรมป่าไม้แจ้งว่ามีเส้นทางลาดของอยู่ก่อนแล้ว มีเหมืองแร่และราษฎรเข้า
ไปถือครองอยู่บ้างแล้ว ดังนั้น โอกาสที่จะถูกรุกทำลายจากราษฎร สิ่งมีอยู่สูงๆ เท่าๆ กัน แต่ถ้าสร้าง
เขื่อนกพพ. ยังอาจจะสิ้นเปลืองเงินงบประมาณในการคุ้มครองป่าที่ยังเหลืออยู่อีกมากจากการสร้าง
เขื่อน ๆ ที่แก่เข้าหน้าทีกรมป่าไม้ได้เป็นอย่างดีและพอเพียง เพื่อประสิทธิภาพในการคุ้มครองนั้น โดย
หลักเหตุผลแล้ว แผนในการคุ้มครองที่กรมป่าไม้ที่เหลือที่ กพพ. ได้วางแผนไว้แผนงานแก้ไขผล
กระทบต่อสิ่งแฉดล้อมนั้นเป็นแนวทางที่ดี และถูกต้องแต่พื้นที่ป่าที่จะต้องดูใบไม้ล้มพินจากการสร้าง
เขื่อนน้ำโตน ถึงประมาณ 142 ตารางกิโลเมตร (88,750 ไร่) หรือประมาณ 4.4% ของ
พื้นที่ป่าทั้งหมด 3,200 ตารางกิโลเมตร (2,000,000 ไร่) นั้น แม้จะดูไม่มากหากเทียบกับเนื้อที่
ป่าทั้งหมด 2,000,000 ไร่ แต่จะไม่ค่อยเลยหากคิดที่จะเอืยดถึง ระบบนิเวศ และความหลากหลาย

หลายของความล้มเหลวเชิงระบบของธรรมชาติ ที่ บรรลุอยู่จนกระทั่งที่ 88,750 ไร่ นี้ และตั้งที่
กล่าวแล้วว่าการที่ระบบนิเวศ ต้องสูญเสียอย่างฉับพลัน นั้นต่างกับการที่ค่อยๆ ถูกทำลายเนื่องจาก
โรคจากสาเหตุการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชีวิต ที่หลากหลายภายในระบบจะต่างกัน การที่ราษฎร
บุกรุกเข้าไปทำลายป่ากันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะ เป็นผืนป่าแห่งชาติ ก็เป็นหน้าที่ของกรมป่าไม้ที่จะต้องติดตาม
ตามมาตรการที่มีประสิทธิภาพมาป้องกัน

*จริยธรรมของความล้มเหลวเชิงระบบ ของทรัพยากรที่ดา การดาเนินการใดๆ ก็ตามที่มี
แนวโน้ม ทำให้ความล้มเหลวเชิงระบบของทรัพยากรขาดดุลยภาพ จึงหลีกเลี่ยง (กรณี มีมาก ,
อ้างแล้ว , อกบทที่ 2) เป็นสิ่งที่ฝ่ายต่อต้านคัดค้านโครงการนี้ว่า โชน พยายามตั้ง เป็น ผลยึดเอา
ป่า เป็นปัจจัยนำเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจของรัฐ โดยเอกละการที่รัฐได้ออกกฎหมายกำหนดให้
บริเวณนี้ตั้ง เป็นพื้นที่สำคัญของการอนุรักษ์ (เขตอนุรักษ์ที่จัดตั้งป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และอุทยานแห่งชาติ
ศรีนครินทร์) ก็เท่ากับรัฐเองก็ยอมรับ ถึงความสำคัญของที่ป่าแห่งนี้ในความล้มเหลวเชิงระบบ
ของทรัพยากร ความสมบูรณ์ถึงระดับได้รับการยอมรับจากองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมในระดับโลกว่า
ควรได้รับการอนุรักษ์เป็น "อุทยานแห่งชาติของโลก" เนื่องจากเป็นถิ่นกำเนิดที่ยังเหลืออยู่
ในโลกล

อันที่จริงหากพิจารณา ในส่วนของ กพผ. แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นหน่วยของรัฐที่มีแนวคิดที่
ถูกต้องกำหนดได้อย่างเด่นชัดและแสดงโดยเปิดเผยต่อสาธารณะอยู่แล้วผ่านนโยบายของ กพผ. จะ
พยายามเน้นแนวคิดที่ว่าโครงการพัฒนาที่ถ้าได้รวมเอาการอนุรักษ์เข้าไปในโครงการด้วยแล้วจะ
ทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังเช่น โครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ กพผ.
ก็มีแนวคิดของการแก้ไขชดเชย ร่วมกับการสร้างอ่างเก็บน้ำที่จะวางมาตรการรักษาป่าที่เหลืออย่าง
จริงจัง โดย กพผ. จะสนับสนุนด้านงบประมาณและความร่วมมือ ในการคุ้มครองแก่กรมป่าไม้ได้อย่าง
เต็มที่ ในการหามาตรการรักษาป่าให้อยู่ตามธรรมชาติ แล้วเปิดให้ประชาชนได้เข้าไปชมความสวย
งามของป่า และสัตว์ป่า ได้ตั้ง เช่นในต่างประเทศอื่นจะทำให้ * ป่าถูกคุ้มครองจากระบบ การตรว
สอบโดยสาธารณะอย่างใกล้ชิด ขึ้นหนึ่ง ประโยชน์จะได้มากกว่า ปิดป่าไว้เพื่อการทาสาย แล้ว
หาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลบางกลุ่ม บางคณะเท่านั้น ในแนวคิดนี้ของทาง กพผ. นับเป็นเหตุผล
ข้อเด่นเออะ และเอตมรยที่ดี ในการที่จะรวมการพัฒนาและการอนุรักษ์ เข้า เดิร่วมกันได้โดย
กลมกลืน ไม่เกิดการขัดแย้งหรือสวนทางกัน ในกระบวนการปฏิบัติ ดังที่เคยเป็นมาในอดีต หรือ
แม้แต่ในกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาลเองก็ตาม แต่ตามข้อเด่นเออะนี่ก็เป็นการเดิร่วม
กันของการพัฒนาและอนุรักษ์ในหลายของขั้นตอนไปแล้ว ในตอนต้นของกระบวนการพัฒนาที่ได้ออมีการ

ทนาย กระทบการอนุรักษ์ ยังมิได้มีการแก้ไขขัด ขยหรือหลีกเลี่ยงที่ เหมาะสมพอจนที่คณะของ ฝ่าย ต่อต้านคัดค้านโครงการ

เหตุผลที่สนับสนุนว่า ที่ที่ป่าบริเวณแม่น้ำโขงสำคัญมาก ลงท้ายที่ประเด็นการคัดค้านและ เหตุผลของการคัดค้านโครงการในเรื่องผลกระทบต่อ ที่ที่ป่าและระบบนิเวศป่า สัตว์ป่า เป็นเรื่อง สำคัญที่สุด ตลอดทั้งดูเงาของการคัดค้านอันยาวนาน นับตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมานั้น ก็คือที่หน่วย งานของรัฐเอง ซึ่งโดยปกติตามนโยบายหลักของรัฐบาล หน่วยงานรองๆ ใดๆ หน่วยงานและต้องสนับสนุน ส่งเสริมนโยบายของรัฐของแต่ละหน่วยงาน (สนับสนุนกันและกัน) ในระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน แต่บางกรณีโครงการแม่น้ำโขงนี้ จะเห็นได้ถึงลักษณะที่ไม่เป็นเอกภาพ ในระดับการกำหนดนโยบาย ของรัฐ ได้อย่างชัดเจนจากการที่ในหน่วยงานของรัฐเองจำนวนมาก ที่ต้องเกี่ยวพันกับโครงการของ กพผ. นี้ ได้เอามาแสดงความคิดเห็นคัดค้านโครงการ ของ กพผ. อย่างเปิดเผยและบางหน่วยงาน ถึงกับกล้าแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ควรจะระงับโครงการนี้เพราะผลได้จะไม่คุ้มกับผลเสีย โดยเฉพาะผลกระทบต่อป่าและระบบนิเวศป่าที่จะสูญเสียไป การขัด ขยทดแทนแก้ไขไม่อาจจะคุ้มกับสิ่ง ที่เสียไป แม้เมื่อเอาผลประโยชน์ด้านพลังงานไฟฟ้า ที่จะได้รับอย่างมากมายปีละนับพันล้านบาท มา ทักท้วงกับความสูญเสียเฉพาะในระยะเริ่มต้น ที่ที่ป่าระบบนิเวศป่าเพียงประเด็นเดียว ยังไม่ต้องพิจารณา ข้อกระทบด้านอื่นๆ อีกก็ไม่ว่า จะทดแทนหรือคุ้มกับความสูญเสียได้เสียแล้ว เนื่องจาก กพผ. ยังมี โอกาสที่จะหาแหล่งพลังงานอื่นๆ มาขัด ขย ประโยชน์จากการพลังงานปีละนับพันล้านบาทนี้ได้ เช่น ถ่านหิน , ก๊าซธรรมชาติในขณะที่ความสูญเสียจากที่ที่ป่าแม่น้ำโขงหากจะสร้างเขื่อนขึ้นมากจนไม่อาจจะ มีการทดแทนแก้ไขได้เหมาะสมกับความสูญเสียเพราะ ต้นทุนทางระบบนิเวศในครั้งนี้น่ามากมายนักและ ต้องใช้เวลาเป็นร้อย เป็นพันปีกว่าที่จะมีสภาพของพื้นที่อันสมบูรณ์เช่นนี้ หน่วยงานของรัฐที่แสดงการ คัดค้านอย่างเปิดเผยดังกล่าว มีค่อนข้างมากหลายหน่วยงาน ทั้งในระดับจังหวัด (กาญจนบุรี , ราชบุรี , สุพรรณบุรี , ตาก) และโดย เฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกรมป่าไม้ทุกหน่วย งานแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจน พร้อมเหตุผลสนับสนุนดังที่ได้นำเสนอโดยละเอียดและเป็น ลักษณะพิเศษที่หน่วยงานของรัฐด้วยกันเองคัดค้านนโยบายกันเองทั้งที่โดยปกติตามหลักการทางปฏิบัติ แล้วต้องสนับสนุน และส่งเสริมกันและกัน เพราะต่างก็อยู่ใต้ร่มเงาของรัฐบาลเดียวกัน

อย่างไรก็ตามเอาตามและตามที่ตั้งใจที่ดีของ กพผ. เป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายควรจะยอมรับ และให้ความเข้าใจกับลักษณะงานขององค์กร กพผ. ด้วย โดยหน้าที่ที่จะต้องจัดหาแหล่งผลิตกระแส ไฟฟ้าให้เพียงพอความต้องการของประชาชาติแต่ลักษณะของงานโครงการขยายแหล่งผลิตไฟฟ้า ซึ่งเป็นสิ่งที่เลี่ยงได้ยากจากการกระทบกับ ภาวะแวดล้อม จุดนี้เป็นภาระอันหนักของ กพผ. ที่รัฐบาล

เองควรรู้ให้เรียบร้อยอย่างแจ่มชัดแก่ กพผ. ว่าทำไมกว่านี้ จริยธรรมของความล้มเหลว ซึ่งระบบ
 ของทรัพยากร ที่ว่า การดำเนินการใดๆ ก็ตามที่มีแนวโน้มทำให้ความล้มเหลว ซึ่งระบบ
 ของทรัพยากรขาดดุลยภาพทั้งที่หลีกเลี่ยงได้ ข้อหลีกเลี่ยง ส่วนหนึ่งของ กพผ. จากลักษณะงานและแนว
 นโยบายใหญ่ ที่รัฐบาลให้กรอบไว้ค่อนข้างกระทำได้อย่างลำบาก เพราะกรอบของรัฐบาลใน
 นโยบายใหญ่ที่ระบุว่า "ให้ กพผ. พัฒนาแหล่งพลังงานภายในประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงการซื้อเชื้อ
 เพลิงจากต่างประเทศ" และการพัฒนาโดยใช้แหล่งพลังงานภายในประเทศที่พอพอก็คือ สิ่งที่หลีกเลี่ยง
ได้ยาก ดังกล่าวข้างต้น

เหตุผลข้อคัดค้านของฝ่ายที่ต่อต้านไม่ว่าจะเป็นทางด้าน ทัศนคติเชิงภูมิศาสตร์ , ประ
 วัณศาสตร์ , ความสำคัญทางนิเวศวิทยา , ความสูญเสียทางศิลปะของผู้ที่ต้องอพยพ ฯลฯ ที่ถูกบ่อน
 ฆ่าสู่ระบบการเมืองอย่างต่อเนื่อง งานกรณีโครงการ น้ำโตน จนรัฐบาลไม่กล้าที่จะใช้หลักการ
 การยอมสละประโยชน์ ส่วนน้อยเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ หรือหลักการที่ว่า ไม่มีสิ่งใดที่ได้มาโดยไม่ต้องสูญเสีย
 หรือนโยบายที่เหมาะสมยอมรับได้ คือนโยบายที่ แม้ไม่ดีที่สุดแต่ก็เป็นทางเลือกที่เลวร้ายที่สุดมาตัดสินใน
 งานโครงการอย่างล้มลุกพันกัน

วิเคราะห์บทบาทของรัฐบาลต่อโครงการน้ำโตน

งานช่วงของการพิจารณาโครงการนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเวลาของรัฐบาลที่นำโดยพลเอก
 เปรม ติณสูลานนท์ ความต่อเนื่องของกระบวนการพิจารณาและสิ่งมีค่อนข้างมาก เนื่องจากความ
 เป็นผู้นำที่ต่อเนื่องถึง 8 ปี ของพลเอกเปรมฯ งานหลักการที่ว่า นโยบายเป็นสิ่งที่กำหนดโดยกลุ่มผู้นำ
 ที่ปกครองประเทศ ซึ่งก็คือรัฐบาลนั่นเอง หากจะพิจารณาในส่วนของผู้ว่าราชการจังหวัดตั้งแต่ครั้งบรรพ
 กาล ผู้ว่าราชการไทยอยู่ในฐานะผู้ควบคุม และกำหนดบทบาทต่างๆ อย่างของการดำรงชีวิตของผู้คน
 ในสังคมตลอดมา ในลักษณะ บนลงล่าง ลงบนเมื่อรูปแบบการปกครองได้วิวัฒนาการมาสู่ประชาธิปไตย
 โดยในรูปแบบที่ว่า ผู้นำต้องมาจากผู้ที่คนส่วนล่างกำหนดหรือเลือกสรรขึ้นมา ซึ่งเท่ากับว่า ในส่วนล่าง
ได้เลือกนโยบายที่ตรงกับความต้องการของตนเองขึ้นมาด้วย โดยผ่านทางนโยบายของพรรคการเมือง
 ต่างๆ แต่ในความเป็นจริงในทางปฏิบัติของรูปแบบการเมืองการปกครองไทยตลอด 60 ปีที่ผ่านมาเมื่อ
 ผู้นำที่คนส่วนล่างเลือกสรรขึ้นมา มีโอกาสบริหารบ้านเมือง รัฐบาลซึ่งไม่เคยมีพรรคใดได้ครองเสียง
 ข้างมากจนเป็นพรรคเดียว รัฐบาลได้ก็ต้องมีการผสมผสานเค้าโครงร่างนโยบายของพรรคการเมือง
 ต่างๆ ที่เข้าร่วมเป็นรัฐบาล มีการประนีประนอมระหว่างผลประโยชน์ต่างๆ ในทางการเมืองระหว่าง

พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ที่เป็นรัฐบาลมากมายในลักษณะที่ "ลัดด้วยที่คนส่วนต่างจะรับรู้ได้"
และจากประวัติการณ์ที่เป็นมา 60 ปี คนส่วนต่างก็มิได้ให้ความสนใจที่จะรับรู้มาก ดังนั้นรูปแบบของ
การกำหนดนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลตามความเป็นจริงของความเป็นไปประหวัดผู้เฝ้ากับมรดกคนส่วน
ต่างก็ยังคงอยู่เป็นหลักและจากบทลงต่างอยู่หนึ่งเอง

นโยบายสาธารณะต่างๆ ส่วนใหญ่ก็มิได้มาจากการเรียกร้องของมรดกคน แต่กลับละทิ้ง
ให้เห็นถึงค่านิยม ผลประโยชน์ ของกลุ่มผู้เฝ้า ดังนั้นคนที่อยู่ในกลุ่มผู้เฝ้าเท่านั้นที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลง
นโยบายสาธารณะ บทบาทของรัฐบาลไทยที่ผ่านมายุคทุกยุคสมัยจะอยู่ภายใต้อิทธิพลที่

*"กลุ่มผู้เฝ้ามีบทบาททางการเมืองสูง ได้รับอิทธิพลโดยตรงน้อยมากจากมรดกคน ซึ่งไม่
มีบทบาทและไม่ให้ความสนใจต่อการเมือง ผู้เฝ้ามีอิทธิพลต่อมรดกคนมากกว่าที่มรดกคนจะมีอิทธิพลต่อผู้เฝ้า
การติดต่อระหว่างผู้เฝ้าและมรดกคนมีลักษณะ เป็นแบบฉากข้างบนสูงมากข้างล่าง (ดังที่กล่าวแล้ว -
ดังภาพ บทที่ 2) สถาบันประชาธิปไตย เป็นการเลือกตั้งและระบบพรรคการเมืองไม่ได้ช่วยทำให้
ประชาชนมีสิทธิมีเสียงในการกำหนดนโยบายสาธารณะมากขึ้น สถาบันประชาธิปไตย เป็นเพียงตัวยุ
ตัวยุที่พาหน้าที ชื่อมรดกคนกับกลุ่มผู้เฝ้า การที่มรดกคนมีบทบาททางการเมืองอันน้อยนิดเพียง
เดี๋ยวนี้ ช่วยทำให้มรดกคนสบายใจ และมีความรู้ตัวตนเองมีความสำคัญในระบบการเมืองทั้งๆ
ที่แท้จริงแล้วกลุ่มผู้เฝ้าเท่านั้นที่มีบทบาททางการเมืองจริงๆ (พิทยา บวรวัฒนา , รัฐบาลศาสตร์
ทฤษฎี และแผนการศึกษา คศ.1970-1980 , น. 51)

การที่กลุ่มประชาชน ส่วนมากได้เกิดการแตกแยกทางความคิดออกเป็น 2 ฝ่าย
ระหว่างฝ่ายที่เห็นด้วยและฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ที่สำคัญของรัฐ ดัง
เช่น โครงการห้าปีแรกนี้เป็นภาพลักษณ์ที่ค่อนข้างเหมาะสมที่คนของผู้ที่เป็นผู้เฝ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คณะรัฐบาลสมัยนั้น (2524 เป็นต้นมา - 2531) ซึ่งแม้แต่ผู้ที่เป็นฝ่ายกษัตริย์ก็มิได้มาจากการ
เลือกตั้งหากแต่มาจากสถาบันทหาร (พลเอกเปรม และอยู่ในฐานะผู้เฝ้ารัฐบาลมาไม่ถึง 8 ปี แม้
พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลจะมาจากพรรคการเมืองต่างๆ ท้ายพรรคผสมกันก็ตาม แต่ก็เป็นที่ยอมรับ
กันแล้วว่าตลอด 8 ปี บทบาทในการตัดสินใจสั่งการนโยบายต่างๆ พลเอกเปรม มีอิทธิพลครอบงำ
พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลค่อนข้างสูงมิใช่พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลครอบงำพลเอกเปรม แต่อย่างใด

ปัญหาการที่คนส่วนต่าง ซึ่งเดิมๆ เคยยอมรับถึงการกำหนดนโยบายในลักษณะ
จากบนลงล่าง ตลอดมา แต่แล้วผู้เฝ้า ก็ลุกขึ้นมาท้าทายเสียงแสดงความเป็นอิสระต่อมรดกคนที่ยังมาจาก
ส่วน บน อย่างเปิดเผย และรวมตัวเป็นกลุ่ม เป็นสถาบันที่ท้าทายผู้เฝ้าในตัวเองบนนางส่วน "รับ
ไม่ได้" กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และเกิดการสรุปตามความเข้าใจของตนว่า คนส่วนต่างที่ลุกขึ้น

มาต่อต้านคัดค้านการกำหนดนโยบายสาธารณะจากส่วนหนึ่ง มิได้กระทำโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อปกป้องประโยชน์ส่วนรวมของคนส่วนน้อยอย่างแท้จริงแต่ถูกครอบงำ ชักชวน ชี้แจงโดยกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่ม เพื่อจะอาศัยพลังจากประชาชนเป็นพลังกดดันรัฐบาลที่กำหนดนโยบายสาธารณะ ตามที่ตนหรือกลุ่มตนต้องการ

*ดังที่พลเอกเทียนชัย สิริสัมพันธ์ รองนายกรัฐมนตรี (ในสมัยพลเอกชาติชาย - 2532) ได้เคยวิเคราะห์การที่มรดกชนต่อต้านคัดค้านโครงการสร้างเขื่อนฝายโชนไว้ว่า

"สาเหตุที่ออกมาแรงคัดค้านก็เห็นได้ชัดว่าแถบนี้เริ่มมีการตัดไม้เถื่อน ทาแร่เถื่อน และได้ประโยชน์จากการขายเอาธาตุที่กะเทวียิ่ง ทำการสู้รบ กับรัฐบาลพม่า" (หากมีการสร้างเขื่อนฝายโชน ผลประโยชน์ส่วนหนึ่งที่เคยได้ของคณาภิบาลจะหายไปถึงลูกซึ่งเขาต่อผู้คัดค้านโดยยืมพลังประชาชนที่มาได้ เข้าเอาในเรื่องนี้ได้อย่างแท้จริง) ข้อสรุปของผู้บริหารรัฐบาล ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นได้ถึง ค่านิยมและความคิดของผู้บริหารรัฐบาล ในขณะที่มุ่งพฤติกรรมของคนส่วนน้อย ได้เป็นอย่างดี การที่ผู้ริเริ่มโครงการคัดค้านต่อต้านของประชาชนเช่นนี้ ทำให้การสรุปปัญหาต่างๆ ของการกำหนดนโยบายเป็นไปตามความคิดความเข้าใจ ของผู้ริเริ่มเอง ที่มีต่อพฤติกรรมของคนส่วนน้อย ส่วนหนึ่งคงจะเป็นเพราะความคุ้นเคยที่เคยเป็นมาแต่อดีต จากการศึกษาคนส่วนน้อยไม่เคยมีบทบาทลูกซึ่งเขามักเพียงต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะขนาดมหึมาของรัฐ เช่นนี้มาก่อนเมื่ออยู่ๆ เกิดลักษณะการเช่นนี้ ความคุ้นชินเก่าๆ ทำให้ผู้ริเริ่มบางส่วน "รับไม่ได้" และสร้างสรุป ดังกล่าวขึ้นเพื่อสร้าง * ความชอบธรรมให้กับการกำหนดนโยบายของกลุ่มผู้ริเริ่มเช่นเคย

อย่างไรก็ดีในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ก็ได้เกิดลักษณะอิทธิพลของกลุ่มต่างๆ ภายในรัฐบาลเอง ด้วยคือลักษณะของการต่อรองผลประโยชน์ระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ผลประโยชน์ของโครงการนี้จากการ ทาไม้ที่ดี ทาแร่ที่ดี และการค้าตามแนวชายแดนทำให้เกิดลักษณะการแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นฝักการเมืองท้องถิ่น หรือ หัวคะแนนทางการเมืองที่สำคัญของนักการเมืองระดับชาติ ทำให้ในเบื้องต้นแล้วในรัฐบาลก็เกิดการต่อรอง และต่อรองระหว่างกลุ่มเกิดขึ้นด้วย นโยบายที่จะตัดไม้เถื่อน ระวังหรืออนุมัติสำหรับโครงการนี้ ก็คือ จุดจุดสภาพของการต่อรองระหว่างกลุ่มต่างๆ ในคณะรัฐบาลด้วย (เนื่องจากในรัฐบาลตั้งแต่สมัยพลเอกเปรม เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อเนื่องถึงพลเอกชาติชาย เป็นลักษณะรัฐบาลผสมหลายพรรค) เท่ากับว่าในความเป็นสถาบันของรัฐบาล ที่จะเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบายผู้คนเบื้องต้นอย่างนี้ เกิดลักษณะการต่อรองแย่งชิงผลประโยชน์ และต่อรองประสานประโยชน์เกิดขึ้นด้วย (*ลักษณะของกลุ่มข้างอยู่ในสถาบัน) กลุ่มผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลมากในรัฐบาลนโยบายสาธารณะก็จะโดนเสีย ไปตามความต้องการ

การของกลุ่มทั้งใน ๖ รัฐบาลเอง ก็ยังแยกออกเป็นกลุ่มที่คัดค้านและกลุ่มที่สนับสนุนโครงการ โดยทั้ง 2 กลุ่ม ต่างก็อ้างถึงภัยประโยชน์ประชาชนทั้งสิ้น กลุ่มการเมืองในรัฐบาลเกิดการแย่งชิงมรดกชนเพื่อมาสนับสนุนและสร้างพลังต่อรองซึ่งกันและกัน ดังที่กล่าวมานี้ เป็นลักษณะของความ เป็นเบที่ เกิดขึ้นในสถาบันรัฐบาลต่อปัญหาสากลโครงการ

อย่างไรก็ตาม พลังของการคัดค้านต่อสถาบันส่วนของนักอนุรักษ์ทั้งจากในประเทศและนอกประเทศ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษาจำนวนมากที่ประกอบด้วยเหตุผลทางวิชาการการรองรับอย่างหนักแน่น และนำเสนอลักษณะต่อเมืองของสังคมอย่างแพร่หลาย ตลอดจนลักษณะของการต่อรองแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มการเมืองเอง (แม้แต่ในรัฐบาลเองด้วย) อีกทั้งการแทรกแซงเข้ามาในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลจากสถาบันอื่นๆ ที่มีอิทธิพลอีกโดยเฉพาะ สถาบันทหาร (ทั้งที่นำใจมาเป็นทั้งที่ทางยุทธศาสตร์ ของกองทัพด้วย เนื่องจากเป็นแนวชายแดนไทย-พม่าซึ่งมีปัญหาการถูกรบของกองทัพและระหัดรือ กับรัฐบาลพม่าและในขณะนั้นยังมีปัญหาสากลภัยคอมมิวนิสต์ด้วย) ประกอบกับการคัดค้านจากหน่วยงานของรัฐเองดังที่กล่าวมาแล้ว (หน่วยงานในกรมป่าไม้ ฯลฯ) ทำให้รัฐบาลไม่กล้าที่จะตัดสินใจสำหรับโครงการนี้อย่างเด็ดขาดเป็นเวลานานถึง 8 ปี และในรัฐบาลพลเอกเปรม ยุคสุดท้ายได้ตัดสินใจให้ระงับการก่อสร้างเขื่อนนี้ไว้ก่อน และต่อเมืองถึงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ซึ่งมาพบทวนอีกครั้ง ก็ต้องระงับโครงการไปอีกเช่นกัน

ปรัชญาเบื้องหลังการบริหารได้มาตรฐานของรัฐบาล

ในการตัดสินใจโครงการผลิตและจัดสรรได้มาตรฐานใดๆ ก็ตามการแสดงออกของรัฐและผู้เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจโครงการ หรือต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการผลิต และจัดสรรได้มาตรฐานนั้น จะต้องมีการปรึกษา ที่สำคัญอยู่เบื้องหลังความคิด หรือการตัดสินใจหรือการแสดงออกไม่ว่าเสมอ

สำหรับปรัชญาในความคิดของรัฐบาล ต่อกรณีปัญหาสากลโครงการน้ำใจนี้มีดังนี้

ปรัชญาในความคิดที่รัฐบาลมองการคัดค้านของประชาชน

เมืองจากรัฐบาล ขาดประสิทธิภาพนิยม (จากการประสบและรับรู้) เกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงออกของประชาชน เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ เช่นนี้มาก่อน รัฐบาลมีประสิทธิผลการกับพฤติกรรมของประชาชนในลักษณะที่ ประชาชนยอมรับการกำหนด นโยบายของรัฐจากเบื้องบน โดย "ดูหมิ่น" รัฐบาลจึงเข้ารับปรึกษา "เหตุผลนิยม" ในความคิด

ของตื้นเขินมาว่าที่เกิดการคัดค้านขึ้นนั้นต้องมิ "เหตุผลจากผลประโยชน์ของคนบางคน บางกลุ่มอยู่ เบื้องหลัง ชักชวนประชาชนมาเป็นเครื่องมีเอกราชใช้ปรึกษาเหตุผลนิยมสร้างเหตุผลเพื่อมาสู่ข้อสรุปเช่นนี้ ทำให้เกิดลักษณะการให้สัมภาษณ์โจมตีฝ่ายผู้คัดค้านจากบุคคลสำคัญในคณะรัฐมนตรีตั้งที่กล่าวแล้ว

อย่างไรก็ดีจากการที่รัฐบาลได้มีใ้อกาสุ *"เข้าไบนมีส่วนร่วมและเผชิญหน้า" ตลอดระยะเวลา 8 - 9 ปี ของ กรณีปัญหาจากโครงการน้ำเอน ที่ฝ่ายต่อต้านคัดค้านไม่เคยเลิกการต่อต้าน แสดงเหตุผลต่อรัฐบาลทำให้เกิดการ *"ประคับและรับรู้" ในส่วนของภาครัฐบาลและได้ข้อคิด ว่า การสร้างเหตุผลขึ้นมาสรุปดังกล่าวข้างต้น มิได้เป็นจริงเสมอไปสำหรับกรณีปัญหานี้ การประคับ และรับรู้ของฝ่ายรัฐบาลตลอดระยะเวลา 8 ปี ของปัญหานี้ทำให้รัฐบาลได้ใช้ปรึกษาประคับการณัฒยมา ประกอบกับปรึกษาเหตุผลนิยม ในการตัดสินใจนโยบาย ในที่คัดค้านถึงผลต่อความอยู่รอดของรัฐบาลเองด้วย (จะได้กล่าวถึงครั้งในหัวข้อการตัดสินใจของรัฐบาล)

วิเคราะห์บทบาทของฝ่ายสนับสนุนโครงการน้ำเอน

1. กพพ. ในความเป็นสถาบันของรัฐของ กพพ. ทำให้ กพพ. เป็นสถาบันที่มี ความชอบธรรมในการปฏิบัติภารกิจ การดำเนินงานของ กพพ. ในการจัดหาแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นไปตามพระราชบัญญัติ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 โดยที่พระราชบัญญัติ เป็นกฎหมายที่รัฐสภา เป็นผู้ออกสิ่ง เท่ากับเป็นภาระปฏิบัติหน้าที่ตามเจตนารมณ์ของรัฐและของประชาชน การดำเนินงานของ กพพ. ในการจัดหาแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นลักษณะงานที่ต้อง กระทบกระทั้งต่อคนส่วนมากดังกล่าว ถึงแม้จะมีความชอบธรรมในทางกฎหมายจากความเป็น สถาบันของรัฐ แต่ก็ เป็นภาระเต็มที่ถูกโจมตีอยู่เสมอมา ในด้านความชอบธรรมทางสังคม โดย โครงสร้างในสถาบันของ กพพ. ที่ถูกควบคุมนโยบายการบริหารงานโดยผ่านทางรัฐมนตรีผู้กำกับดูแล ทำให้ในจุดนี้เป็นของฝ่ายให้การมีใ้อกาสุเข้าไบนแทรกแซงในการบริหารงาน และกำหนด นโยบายของ กพพ. อยู่เสมอ

สำหรับโครงการน้ำเอนนี้ แม้ผ่านทาง กพพ. ละมีเหตุผลสนับสนุนโครงการที่หนาแน่น มีมาตรฐาน ในข้อมุด แต่เมื่อถูกต่อต้านคัดค้านอย่างรุนแรง กพพ. ก็ยอมรับแต่โดยดีและดำเนิน บทบาทในลักษณะ ถอยออกมาเงียบๆ ในขณะที่เดียวกันจากกระแสผู้สนับสนุนการต่อต้านที่ปรากฏต่อ เหลือยาวนานถึง 8 - 9 ปี จากโครงการน้ำเอนนี้ทำให้ กพพ. ได้ประจักษ์ว่า ใ้อกาสุของการที่ พยายามแหล่งพลังงานในประเทศ โดยการสร้างเขื่อนนั้นคงจะเป็นไปได้อย่างยิ่งเสียแล้วในประเทศ

ไทย และปรับบทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยการ กำหนดนโยบายภายในที่จะพัฒนา การค้นคิดแหล่งผลิตพลังงานจากรูปแบบอื่นๆ ที่กระทบต่อภาวะแวดล้อมน้อยที่สุดต่อไป

ในความเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่บริหารของ กฟผ. จะเห็นได้ว่า กฟผ. ดำเนินบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม จากการศึกษาเมื่อเสนอโครงการใดๆ เข้าสู่รัฐบาลแล้วพอมีการคัดค้าน กฟผ. ก็จะทำหน้าที่ชี้แจงเหตุผลของตนเองต่อผู้ในระบบการเมือง กฟผ. จะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวเลยคงปล่อยให้เป็นที่หน้าของระบบการเมือง และเมื่อระบบการเมืองมีมติออกมา เช่นเร กฟผ. ในฐานะสถาบันบริหารก็ยอมรับโดยดุษณี บทบาทในส่วนนี้ทำให้ กฟผ. ได้ชื่อว่าเป็น "รัฐวิสาหกิจ ที่ดีขึ้นแนวหน้าของประเทศ" *เพราะไม่หลงในบทบาทของตนเอง ไม่มีพฤติกรรม "ล่องลับ" บทบาทของสถาบันอื่นๆ

ในโครงการน้ำโตนแม่เฒ่า ผู้บริหารส่วนหนึ่งของ กฟผ. จะมองภาพหนึ่งของฝ่ายต่อต้านไปในทางลบ เช่นเดียวกับแรงของผลประโยชน์โลก ไม่ แร และการค้าอาวุธ ตามแนวชายแดนซึ่งต้องดูใบหากมี เชื้อปน แต่ลักษณะการสนับสนุนโครงการของ กฟผ. ก็เป็นไปตาม "ภาระหน้าที่" และต่อผู้ด้วยการ "ชี้แจงเหตุผล , เสนอข้อมูลเท่านั้น" มิได้มีการใช้อิทธิพลจนกระทั่งโครงการพัฒนาพลังงานการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เช่นไม่มีการเกณฑ์ ผู้ปฏิบัติงาน กฟผ. ให้มาช่วยปฏิบัติงานสนับสนุนการสร้างเขื่อนน้ำโตน ฯลฯ บทบาทของการสนับสนุนที่อยู่ใน "กรอบ กติกา" ยอมรับสภาพและผลของการตัดสินใจจากรัฐบาลทุกอย่างโดยสงบ ซึ่งเป็นส่วนที่ควรยกย่องถึงไว้ว่านี่คือ

ในส่วนหนึ่งของสถาบันพรรคการเมือง และกลุ่มการเมืองต่างๆ บทบาทของพรรคการเมือง ในเมืองไทย ที่ยังคงขาดความมั่นคงในระบบโครงสร้างของความ เป็น สถาบัน อย่างแท้จริง ทำให้อิทธิพลต่อการที่จะกดดัน ผลักดัน รัฐบาลในการกำหนดนโยบายสาธารณะ มิได้อยู่ในลักษณะ "การดำเนินงานของสถาบัน" หากอยู่ในลักษณะของ "กลุ่ม" มากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการในการกดดันรัฐบาล ดังเช่นโครงการน้ำโตนนี้ ที่ ส.ส. นักการเมืองบางแห่งถึงถูกเพ่งเล็ง โดยเฉพาะจากสื่อมวลชนว่ามีผลประโยชน์ในเห็นแก่โครงการมหาศาล รูปลักษณะของการสนับสนุนโครงการที่ดี หรือคัดค้าน ก็ดี สิ่งถูกมองดูเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ โดยฝ่ายที่คัดค้าน ก็เกรงจะสูญเสียผลประโยชน์ที่เคยมีเคยได้ ส่วนฝ่ายที่สนับสนุนก็เป็นคู่แข่งที่ต้องการตัดรอนผลประโยชน์ของฝ่ายตรงกันข้าม และในขณะที่ฝ่ายที่ถูกรังเกียจ จากฝ่ายตรงกันข้ามว่าต้องการประโยชน์โลกไม่สนใจมากนักภายใต้ที่จะต้องถูกตัดทิ้งจากการสร้างเขื่อนด้วย ทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้านต่างก็มี นักการเมืองท้องถิ่น (สส., สก., กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สนับสนุน ซึ่งสื่อมวลชนเรียกคนเหล่านี้ว่าเป็น "หัวคะแนนทางการเมือง") สถาบันการอื่น เช่นนี้จึงมีว่า พรรคการเมืองจะมีความเป็น "สถาบันของรัฐ" ที่มีกฎหมาย

รองรับอยู่แต่ลักษณะการปฏิบัติดังกล่าว ท้าให้อยู่ในลักษณะของกลุ่มที่ถูกรอง และแย่งชิงผลประโยชน์ทางการเมือง ตลอดจนผลประโยชน์ทางธุรกิจกัน เด็ดขาดกว่า นิยามต่อไปนี้ สามารถทำความเข้าใจกับงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโครงการน้ำเอน ในส่วนของฝ่ายการเมือง ได้ดีที่สุด "การเมืองเป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่ม เพื่อแย่งกันกำหนดนโยบายสาธารณะออกมาให้ตรงกับความต้องการ และสอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองมากที่สุด นโยบายสาธารณะ ที่ออกมาหลังจากผ่านการต่อสู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ และในรูปแบบต่างๆ เช่น หลักเสียงข้างมาก หรือการประนีประนอม ถูกรอง และยึดผลประโยชน์ให้ลงตัว นโยบายสาธารณะนั้นคือจุดสุดยอดของการต่อสู้ของกลุ่มต่างๆ หรือเท่ากับเป็นการประสานประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ นั้นเอง กลุ่มใดมีสิทธิพลมากกว่า นโยบายก็มีลักษณะเอียงไปตามความต้องการของกลุ่มนั้น" (พิทยา บวรวัฒนา , รัฐประศาสตร์ ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา คศ. 1970 - 1980 , น. 57 - 58)

ประเด็นที่ควรพิจารณา ถึงบทบาทของพรรคการเมือง และกลุ่มการเมืองต่างๆ ต่อโครงการคือ วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกลุ่ม และวัตถุประสงค์ที่แสดงต่อสาธารณะชนเป็น เรื่องเดียวกันหรือไม่? ผลประโยชน์จากโครงการหากอนุมัติ และผลประโยชน์หากไม่อนุมัติ ใคร กลุ่มใดบ้างที่อยู่ฝ่ายที่จะได้รับประโยชน์ทั้ง 2 กรณี คำตอบที่ได้จะสามารถอธิบายถึงที่มา ของพฤติกรรมของกลุ่มของบุคคลได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ลักษณะที่กลุ่มการเมืองและพรรคการเมืองต่างๆ เข้าไปกดดันการตัดสินใจของรัฐบาลในโครงการนี้โดยมี ความอยู่รอดของรัฐบาลตลอดจนคณะมนตรีฯ ในทางการเมืองตั้งครั้งต่อไป เป็นเครื่องมือต่อรอง นับเป็นเบ็ดลึงบีบบังคับที่ทำการกระบวน การตัดสินใจของรัฐบาลต้องบรรจบแปรจากฐานการตัดสินใจตาม Rational Model เป็นอย่างมาก

แต่ทั้งนี้บทบาทขององค์กร สื่อมวลชน ที่ค้นคว้า สืบค้น ถึงความเป็นเบเนเนบ็องลึก ดังกล่าวและนำเสนอต่อสาธารณะชนอย่างถี่ถ้วน มีส่วนสำคัญที่ช่วยดึงความบรรจบแปรในกระบวนการตัดสินใจดังกล่าวข้างต้นให้กลับมากู่ในฐานของ เหตุผลได้ในที่สุด สื่อมวลชนจึงนับเป็นพลังกดดันเชิงรูปแบบหนึ่งต่อกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล

(โดยที่ลักษณะของทั้งฝ่ายสนับสนุน และคัดค้านต่อโครงการฯ ของพรรคการเมือง , กลุ่มการเมือง กลุ่มอิทธิพล ในท้องถิ่น เป็นเบเนเนลักษณะเดียวกัน และมีเหตุผล ชี้แจงถึงกัน ผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอ การวิเคราะห์บทบาทของกลุ่มดังกล่าว โดยกล่าวถึงมุมมองกันเบเนทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและคัดค้านดังกล่าวข้างต้น)

บริษัทที่อยู่เบื้องหลังการดำเนินงานในส่วนของ กพพ.

ตามแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญา เบื้องหลังการบริหารธิด้าสาธารณะ (บทที่ 2) อาจกล่าวได้
ว่าโครงการสร้างเขื่อนทุกเขื่อนในเมืองไทยของ กพพ. กระทำโดยใช้หลักปรัชญาแบบ "เหตุผลนิยม"
ทั้งสิ้น แต่ได้ละเลย มโนทัศน์ของประสบการณ์นิยม (ประสบการณ์และรับรู้) ไป

โครงการสร้างเขื่อนของ กพพ. มีข้อจำกัดที่ปรัชญาประสบการณ์นิยมไม่ได้เพราะ
ประสบการณ์นิยมต้องประสบและรับรู้การที่เราจะรับรู้แต่ความเสียหายของเขื่อนต่างๆ ในต่างประเทศ
เช่น เขื่อนอัศวาน อย่างเดียวยังไม่ถือว่า เป็นประสบการณ์ เพราะประสบการณ์ต้อง ประสบกับตัว
เองด้วย แต่หากจะรอให้ประสบกับตัวเองเสียก่อนอาจจะสายเกินไป และความเสียหายอาจจะเกินที่
จะเยียวยาได้ เช่นโครงการเขื่อนในเวเนซุเอลา หากจะรอให้ประสบกับตัวเองเพื่อพิสูจน์ว่า ความเสียหาย
ตามที่ฝ่ายคัดค้าน นำเสนอข้อมูลจะเป็นจริงตามที่เขื่อนหรือไม่ ด้วยการทดลองสร้างเขื่อนเสียก่อน
อาจจะเป็นวิธีที่เสี่ยงเกินไป สำหรับนโยบายสาธารณะขนาดใหญ่ ที่มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้ ดังนั้นวิธีแก้
มโนทัศน์ของ กพพ. จึงต้องทบทวนการศึกษาเรื่องราวแต่ละกรณี และทำข้อมูลทางตัวเลขให้แม่นยำ เพื่อ
ทดแทนมโนทัศน์ที่ไม่อาจใช้ปรัชญาประสบการณ์นิยมได้ หากข้อจำกัดของตัวโครงการเอง เมื่อทำการ
ศึกษาข้อมูลจนชัดเจนในทุกโครงการแล้ว สิ่งจะถึงขั้นตอนของการใช้หลัก ปรัชญาปฏิบัตินิยมคือ การกระทำ
จริง

ในการบริหารธิด้าและบริการสาธารณะ ปรัชญาในการทำงานของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง
ของควรจะได้มีการผสมผสาน กันทั้งหลัก ปรัชญา เหตุผลนิยม, ปฏิบัตินิยม, ประสบการณ์นิยม, อัตถิ
ภาวนิยม และปรัชญามนุษย์นิยมมาพร้อม

มโนทัศน์ของหลักปรัชญา อัตถิภาวนิยม (Existentialism) ซึ่งมีฐานคิดที่ว่า "มนุษย์มี
สิทธิที่จะผลิตธิด้าและบริการได้อย่างเสรี แต่ต้องอยู่ภายใต้หลักการความรับผิดชอบต่อผู้อื่นด้วย" อัน
เป็นปรัชญาที่ฐานของระบอบประชาธิปไตย และ ปรัชญามนุษย์นิยมมาใหม่ (Neo Humanism) ซึ่งมี
ฐานคิดที่ว่า การผลิตธิด้าและบริการสาธารณะจะต้องคำนึงถึง สิทธิมนุษยชนด้วย มิใช่คำนึงแต่เพียง
โครงการสร้างเท่านั้น

*มโนทัศน์ของการดำเนินงานของ กพพ. หลักปรัชญาอัตถิภาวนิยม และปรัชญามนุษย์นิยม
มาใหม่ เป็นข้อที่ควรพิจารณา และนำไปสู่จุดประสานกับปรัชญาเหตุผลนิยมในการทำการศึกษาศาสตร์
โครงการแต่ละโครงการเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นลักษณะงานที่มีผลกระทบภายนอกต่อบุคคลอื่นค่อนข้าง
ห่างมาก (หรือมาก) กับผลที่เป็นคุณต่อสังคมก็มากเช่นกัน) ดังนั้นการวิเคราะห์สิทธิมนุษยชนของธิด้าและบริการ
สาธารณะลงไปในโครงการสร้างการปฏิบัติการจริง และการใช้หลักการความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เป็นฐาน
ในการทำการศึกษาของทุกโครงการ จึงเป็นความจำเป็นและสมควร

สำหรับโครงการน้ำใจชน ในด้านการชดเชยทดแทนที่ กพพ. นำเอาข้อมูลไปใช้เป็นปัจจัยนำเข้า
สู่กระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลนั้น เป็นการแสดงถึงการคำนึงถึงหลักปรัชญาของ หลักการความรับผิดชอบ
ต่อบุคคลอื่นจากผลกระทบภายนอก ในระดับหนึ่งหากแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นเองเพราะ ฝ่ายผู้คัดค้าน
มีข้อมูลและความเห็นโต้แย้งว่า การทดแทน ชดเชย นั้นไม่สามารถหักล้างหรือเทียบค่ากับความสูญเสีย
ได้ ซึ่งเป็นที่น่าที่ของ รัฐบาลที่จะต้องตัดสินใจจากข้อมูลที่ได้รับจากทั้ง 2 ฝ่าย

บริษัทที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง และกลุ่มอิทธิพลต่างๆ

สำหรับลักษณะพฤติกรรมพรรคการเมือง และกลุ่มการเมือง กลุ่มอิทธิพลต่างๆ ที่ได้
เอาใบแดงขึ้น วิเคราะห์ บริษัทที่อยู่เบื้องหลังแนวคิดของกลุ่มเหล่านี้ได้ว่า

ผู้ศึกษาไม่สามารถจะหาหลักฐานทั้ง 5 ประการดังกล่าวมาสรุป แนวคิดเบื้องหลัง
พฤติกรรมได้อย่างชัดเจน หากจะพออนุมานได้ว่า มีแนวคิดปรัชญา มนุษยนิยม (Humanism) อยู่ใน
กระบวนการแนวคิดอยู่บ้าง เพราะให้ความสำคัญกับปัจเจกชน และความต้องการของปัจเจกชนโดย
เน้นการสูงๆ เป็นแนวคิดที่ไม่อาจสรุปได้อย่างชัดเจนว่ากระทำเพื่อประเทศชาติสังคมส่วนรวม เนื่องจาก
จากลักษณะพฤติกรรม ที่มีเงื่อนไขเกี่ยวกับผลประโยชน์ของปัจเจกชนหรือกลุ่มเข้ามาปะปนด้วยดัง
กล่าว ทว่าผู้ตั้งวัตถุประสงค์ของพฤติกรรมที่แสดงออกไม่อาจสรุปได้อย่างปราศจากข้อสงสัย

วิเคราะห์บทบาทของฝ่ายผู้คัดค้าน

ทางด้านกลุ่มผู้คัดค้านโครงการฯ น้ำใจชน นั้นแยกจากบทบาททางกลุ่มการเมือง พรรคการเมือง
และกลุ่มอิทธิพลต่างๆ ดังที่ได้วิเคราะห์รวมกับบทบาทของฝ่ายที่สนับสนุนโครงการใบ
แดงนี้ยังมี บทบาทของฝ่ายผู้คัดค้านด้วยเช่นกัน ที่ไม่สามารถจะละเลยการที่จะวิเคราะห์ถึงเบื้องหลัง
การเอาเอาของสื่อมวลชนต่างๆ ได้เท่าที่นิยามถึงกลุ่มผู้คัดค้านเหล่านี้ว่า "เป็นกลุ่มผู้คัดค้านบริสุทธิ์
กลุ่มพลังบริสุทธิ์" ซึ่งมิใช่ดังนี้

กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ทั้งในประเทศและนอกประเทศที่ประสานบทบาทการคัดค้านกัน
อย่างเหนียวแน่น ตลอดระยะเวลา 8 - 9 ปี (ตั้งแต่ พ.ศ. 2524-2531 และต่อเนื่องถึงปี 2532

เมื่อรัฐบาลพอเอกชาติชาย นำโครงการน้ำเงิน มาปิดฝุ่น พิจารณาหม้ออีกครึ่งหนึ่ง) เหตุผลการคัดค้านโครงการของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน มุ่งประเด็นไปที่ผลกระทบเกี่ยวกับ พื้นที่ป่าสมบูรณ์ , สัตว์ป่า , ระบบนิเวศบก , น้ำ และความเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ชาติ เป็นสำคัญ รูปแบบการคัดค้านของขบวนการนี้ แม้จะไม่ได้มีความเป็นสถาบันที่เป็นทางการมารองรับ หากแต่รูปแบบการปฏิบัติการ ตลอดจนฐานความรู้ ภูมิภาคการต่างๆ ที่เป็นสมาชิกองค์กร ทำทำการนำเสนอเหตุผล ของการคัดค้านพฤติกรรมของการคัดค้านเป็นไปอย่างมีขั้นตอนมี ความหนักแน่น อนุเคราะห์ *ชักจูงให้ประชาชน สื่อมวลชน ปัญญาชน (นิสิตนักศึกษา) ภูมิภาคการ ตลอดจน นักการเมือง ผู้นำชาชน (กำนัน ผู้นำหมู่บ้าน) ให้เข้ามารวมกิจกรรมขบวนการต่อสู้คัดค้านได้และจากปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่มีความรุนแรงมากขึ้นในระดับความเป็นไปทั่วโลก จากผลของกระบวนการพัฒนาที่ผ่านๆ มาทำการดาเนินงานของ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนมีสมาชิกเข้าร่วมด้วย เพิ่มจากวงมากขึ้นทุกขณะบทบาทของกลุ่ม เริ่มมีพลังมากพอ ที่จะเข้าไปกดดันต่อ ความเป็นไปในระบบการเมืองการตัดสินใจนโยบายสาธารณะต่อโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมได้ ในหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศมหาอำนาจขนาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่ว่า มีประชาชนในโลกรู้สึกห่วงใยกันที่เห็นด้วย และเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรพัฒนาเอกชน

ลักษณะของกลุ่ม มิได้โดดเด่นเนื่องจากบทบาท ของผู้นำกลุ่มหากโดดเด่นด้วยลักษณะของการจัดตั้งกลุ่ม วัตถุประสงค์ของกลุ่มโครงสร้าง องค์ประกอบของบุคคลที่เข้าร่วม มาตรฐานของสมาชิกองค์กร อยู่ในลักษณะการดาเนินงานของกลุ่มผู้มี "อุดมการณ์ความคิดตรงกัน" มากกว่าสมาชิกในกลุ่มมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ที่สำคัญความเชื่อมโยงของขบวนการ การปฏิบัติงานที่ ถึงกัน ที่โลกทำให้การก่อการก่อตัวของกลุ่มนี้ต่อกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลในโครงการพัฒนาต่างๆ มีค่อนข้างสูงลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งคือ กลุ่มคัดค้านนี้ไม่มีข้อสงสัยเลย ว่าฝ่ายใดโจมตีได้ว่ามีผลประโยชน์แอบแฝงจากการคัดค้านโครงการ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของกลุ่มตลอดจนคุณลักษณะ ของสมาชิกค่อนข้างชัดเจนไม่มีลักษณะ "ธุรกิจ" เข้ามาปะปนสิ่งไม่มีข้อสงสัยว่าฝ่ายสนับสนุนโครงการโจมตีได้ว่า มีผลประโยชน์แอบแฝงจากโครงการ นอกจากจะถูกโจมตีว่า "มีการเมืองระด้างประเทศที่ยังอยู่เบื้องหลัง" หรือโจมตีว่า "เอาแต่อนุรักษ์อย่างเดียวโดยไม่คำนึงตามองความเป็นจริงในโลกร่วมกัน" เป็นต้น

สถาบันการศึกษา , นิสิตนักศึกษา และภูมิภาคการ บทบาทของกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับองค์กรพัฒนาเอกชน และมีการประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ความน่าเชื่อถือของภูมิภาคการ ขึ้นแนวหน้าของประเทศ เช่น ค. เฮอร์ อเมริกา ค. ระพี สุทธิกร ดร.นาท

ต้นตอวิรุฬห์ ฯลฯ หรือการคัดค้านของ รูปแบบความเป็นสถาบัน มหาวิทยาลัยต่างๆ (เช่นมหาวิทยาลัยมหิดล ฯลฯ) หรือสหพันธ์นิสิตนักศึกษา องค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม 16 สถาบัน รูปแบบของสถาบัน ตลอดจนลักษณะปัจเจกบุคคลของนักวิชาการต่างๆ พลังนักศึกษา ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นพลังบริสุทธิ์ และไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง ตลอดจนการนำเสนอที่มีเหตุผล มีน้ำหนัก มีหลักฐานการรองรับตามรูปแบบความล้มเหลวล้มเหลว ทุกประการ ทาให้เป็นปัจจัยป้อนเข้าที่สาคัญต่อรัฐบาลอย่างยิ่ง และส่วนหนึ่งที่รัฐบาล ด้งเด และชะลอการตัดสินใจไว้เป็นเวลาถึง 8 - 9 ปี หลังคัดค้านในวงม็อบนิสิตนิสิตพลศึกษาอย่างยั้ง

ข้อมูล ที่กลุ่มฝ่ายหลังคัดค้าน คือ กลุ่มองค์การพิชณาเอกชน , กลุ่มนักวิชาการ สถาบันการศึกษา , นิสิตนักศึกษา เสนอข้อเสนอเป็นปัจจัยป้อนเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล เหตุผลประกอบข้อมูลโดยมากจะเป็น เกณฑ์ความพอใจเพียง , เกณฑ์ความเต็มอภาค และ เกณฑ์ความเป็นธรรม ซึ่งฝ่ายนี้โจมตีข้อมูลทางฝ่าย กพผ. ว่าสาเหตุที่โครงการมีปัญหามากมายให้ต้องคัดค้านก็เพราะ กพผ. ละเลย จน 3 เกณฑ์นี้ไป ไปเน้นเฉพาะเกณฑ์ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพเท่านั้น

- คุณค่าทางจิตใจ (Spiritual Value) ของประชาชนที่ต่อสู้อยู่เสียที่พากัน ที่สู้บทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

- ภาวะความเครียดทางอารมณ์ การที่ต้องปรับตัวยุกับสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ต่อสู้อยู่พหุภัยย้าย

- คุณค่าที่ไม่สามารถวัดได้ (Intangible) และหาค่าไม่ได้ (Price - Less)

ของสถานที่ทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยมนุษย์ยุคหิน ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ การรประหวาดงไทย

- พม่า จนสมัยอยุธยาเป็นคุณค่าที่กลุ่มนี้กล่าวถึง

- ทุนมนุษย์ธรรมนิยม (Humanistic Capitalism) ถูกนำมาเสนอเพื่อชี้ให้เห็น แก่สิ่งมีชีวิต และธรรมชาติที่จะต้องอยู่ด้วยใจ อากโครงการ ทั้งตั้งใหม่เก่า ชีวิตสัตว์เงินเก่า ตลอดจนชีวิตชาวบ้านที่ต้องกระทบกระเทือนและเรียกร้องให้มีการยึดหลักการ เคารพเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน แก่ชีวิตเหล่านี้ อากฝ่ายทุนอุตสาหกรรมนิยม

ข้อมูล ที่กลุ่มนี้ป้อนแก่รัฐบาลและยังดำเนินการเรียกร้อง รุกเร้า จนลักษณะอื่นๆ เสร็จ เช่น เติบโตจน ถู้อบายคัดค้าน , จัดประชุมสัมมนา ทางวิชาการเกี่ยวกับโครงการ , ไปถ่ายภาพความสมบูรณ์ของป่าไม้ไผ่ และจัดตั้งป่าหายากมาเผยแพร่ต่อสาธารณะชน นำเสนอรายงานการค้นคว้าทางวิชาการเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ป่าไม้ไผ่ต่อสื่อมวลชน ทั้งในบระเทศ และต่างประเทศ ไปสเตอร์สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต่อต้านโครงการป่าไม้ไผ่เผยแพร่ที่บระเทศ กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ บวกกับพลังกดดัน

ทางกลุ่มการเมืองที่กล่าวข้างต้น *สิ่งที่ทำที่รูปแบบความเป็นไปภายใน กระบวนการปรับเปลี่ยน
ของรัฐบาลมีความหลากหลาย และมีผู้เด่นมากยิ่งขึ้น

รวมทั้งการที่หน่วยงานราชการของรัฐเองก็ได้ออกมาแสดงความบทบาทของผู้คัดค้านด้วยไม่ด่าละ
เป็น ๑. กาลจนบุรี , ราชบุรี , สมุทรสาคร , ตาก , ฝ่ายอนุญาโตไม้มือและของป่า กองจัดการป่า
ไม้ , ฝ่ายฯใช้ประโยชน์ที่ดิน , กองอนุรักษ์ต้นน้ำ , กองอนุรักษ์สัตว์ป่า , กรมประมง ลักษณะของ
การคัดค้าน โดยการทาหน้่งคือคัดค้านแต่เอนตามลำดับการบังคับบัญชา นับเป็นมิติใหม่ของการระบอบ
กำหนดนโยบายของรัฐที่หน่วยงานภาครัฐเอง ออกมาคัดค้านนโยบายของรัฐบาลเดี่ยวเอง หน่วยงาน
เหล่านี้มีความเป็นสถาบัน ที่ถูกต้องตามกฎหมายของรัฐรับรองอยู่ และโดยสายการบังคับบัญชา ขึ้นต่อ
รัฐบาลเดียวกัน แต่เมื่อมาเมื่อคิดเห็นที่แปลกแยกออกมาไม่เป็นแบบทิศทางเดียวกับ กพผ. ซึ่งเป็น
หน่วยงานของรัฐเช่นกัน

ซึ่งอาจทำให้ข้อสรุปได้จากพฤติกรรม นี้ว่าหน่วยงานของรัฐเหล่านี้ กระทำการอย่างตรง
ไปตรงมาโดยฝึกหลักเหตุผลบนพื้นฐานของประเทศชาติ และประชาชน และใช้เหตุผลจากผลกระทบที่
เกิดขึ้นกับ งานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของตนเป็นหลัก (โปรดพิจารณา เหตุผลข้อคัดค้านของหน่วยงาน
ต่างๆ เหล่านี้) โดยมีได้เกี่ยวข้องกับกลุ่มคัดค้านหรือกลุ่มสนับสนุนอื่นๆ นอกสถาบันแต่อย่างใด

ปรัชญาเบื้องต้นแห่งแนวคิด และพฤติกรรมของกลุ่มผู้คัดค้าน (องค์การพัฒนาเอกชน , นิสิตนักศึกษา ,
นักวิชาการ , หน่วยงานภาครัฐที่คัดค้าน)

อาจพอสรุปจากลักษณะของพฤติกรรม ที่เราได้เห็นได้ว่าในฐานะกลุ่มที่มีแนวคิด อนุรักษ์นิยม
และมีปรัชญา มนุษยนิยมใหม่ (Neo Humanism) ที่ให้ความสำคัญที่ต่อคุณค่าชีวิตวิถีทางลง ไปงานการ
ผลิต และจัดสรรสินค้า และบริการสาธารณะด้วย มิใช่มีแต่โครงสร้างเท่านั้น ประกอบกับปรัชญา
อัตถิภาวนิยม ที่เน้นถึงความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ของผู้ผลิตสินค้าสาธารณะ แนวคิดทางมนุษยธรรมนิยม
คือแนวคิดที่ว่าจะมี ปรัชญา มนุษยนิยมใหม่ และอัตถิภาวนิยมครบถ้วนอยู่

*อย่างไรก็ตามจุดแห่งความพอดี ความเป็นกลาง และการแสวงหา มรรคาร่วมกัน
ระหว่างฝ่ายอนุรักษ์ และพัฒนา ควรจะเป็นข้อเสนอนี้สำหรับ บทบาทของกลุ่มคัดค้านต่างๆ ข้างต้นนี้

วิเคราะห์บทบาทพฤติกรรมขององค์กรประชาชน

บทบาทหนึ่งของ "ประชาชน" เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เมืองสามารถ
เป็นเมืองแปรสภาพ ต่อการตัดสินใจของรัฐบาลได้มากที่สุด การที่ฝ่ายสัมพันธมิตร กิติ ฝ่ายคัดค้านกิติ
พยายามที่จะดึงประชาชน เข้ามารวมกับฝ่ายตนให้มากที่สุดเพื่อ ก่อให้เกิด "มติสภาธรรมา" ต่อ
นโยบายนี้ให้ได้ เป็นสิ่งที่ยืนยันความสำคัญของสถาบันประชาชน ต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ
ของรัฐบาลได้เป็นอย่างดี และโดยเฉพาะกระบวนการประชาธิปไตย ที่ประชาชนเป็นภาคีสำคัญในการ
เลือกผู้แทนของตน เข้ามาบริหารบ้านเมือง เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญต่อ ประชาชน ให้ความสำคัญมากที่สุด
สำหรับระบอบการปกครอง

การออกมาแสดงกิจกรรมทางการเมือง ของประชาชนในขั้นที่ ๑. ภาพลุ่มนุรี ที่จะได้รับ
ผลกระทบจากโครงการน้ำโสมกิติ ประชาชนในขั้นที่อื่นๆ ที่เขามารวมด้วยกิติ ในลักษณะแบบรวม
เป็นกลุ่ม (Conglomerate Diversification) นี้ทำให้เกิดลักษณะของกลุ่มมวลชนที่เกิดขึ้นตาม
มาในยุคสมัยประชาธิปไตยเฟื่องฟู กลุ่มมวลชนเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
"กลุ่มมวลชนจัดตั้ง "

ลักษณะของ กลุ่มมวลชน จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติหลายๆ มารวมตัวกันเป็นที่สาธารณะ
เพื่อเป้าหมายทางการเมือง การรวมตัวของกลุ่มชน ดังกล่าวนี้ อาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือ
โดยการชักนำก็ได้ และอาจเกิดขึ้นโดยมีการล้าวงหรือไม่ก็ได้เช่นกัน

กลุ่มมวลชนทางการเมืองมิได้เกิดจากการชักนำเสมอไป หากยังอาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ
อีกด้วยแท้ที่จริงแล้ว คำว่า กลุ่มมวลชน ในภาษาอังกฤษ มีความหมายไม่เพียงเท่านั้น การรวม
กลุ่มของฝูงชน ในที่สาธารณะโดยธรรมชาติ การจัดตั้งกลุ่มมวลชน ที่ผลักดันนโยบายหรือคัดค้าน
นโยบาย โดยเฉพาะนโยบายเศรษฐกิจบางนโยบาย มักจะทำให้ประชาชนแก่หายทุนผู้ทุนผู้ตั้งให้จัดตั้ง
กลุ่มมวลชนโดยตรง กลุ่มมวลชนของกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มีเป้าหมายเปลี่ยนแปลงการ
ผลักดันนโยบาย ซึ่งเป็นเรื่องการเมือง การจัดตั้ง กลุ่มมวลชนเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มทุนเอาภาคต่อรอง
ทางการเมือง หรือเพื่อคัดค้านเสถียรภาพของรัฐบาล ปรากฏอยู่ในเมืองฯ⁴

หากความหมายและความสำคัญ ของกลุ่มมวลชน ดังนี้ สิ่งที่ทำให้ "ประชาชน" เป็น
เครื่องมือสำคัญสำหรับ กลุ่มมวลชน ทุกประเภทไม่อาจจะเป็น กลุ่มมวลชนจัดตั้งหรือ กลุ่มมวลชน
ธรรมชาติ

หากอดีต ที่บทบาทของนโยบาย เป็นลักษณะ บนลงล่าง มาโดยตลอด คนส่วนล่างแทบจะ

ไม่มีส่วนอะไรในภาระบอณาการกำหนดนโยบายนอกเหนือจากการเลือก ผู้แทน เข้าไปบนเวทีเท่านั้น
หากนั้นคนเหล่านั้นก็จะดูน่ายกกับการดำรงชีวิตของตนๆ ละไม่มีส่วนร่วมสักครั้งหนึ่งก็เมื่อถึงวาระ
ของการเลือกผู้แทนเหล่านั้นเอง การเข้ามามีส่วนร่วมนอกกฎเกณฑ์ในรูปแบบของ กลุ่มมดอช. เพื่อคัดค้าน
ต่อตุลาการหรือ เรียกร้องต่อนโยบายมาใช้ปรากฏการณ์ที่พบได้บ่อยในสภาที่รับวัฒนธรรมการเมืองแบบไทยๆ

กลุ่มมดอช.ที่ออกมาสู่ที่รับโครงการนำโรเนอมีทั้ง กลุ่มมดอช.ที่รับสัมฤทธิ์และต่อตุลาการ หาก
เป็นประชาชนในท้องถิ่นที่ กาลจนบุรี ก็จะมีผู้นำท้องถิ่นคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นามามีการยกยาย ทั้ง
สัมฤทธิ์และต่อตุลาการรูปแบบของการต่อสู้คัดค้านกันด้วยอำนาจของ กลุ่มมดอช. เป็นวิธีการบอณาการวิธีหนึ่ง
ที่ป้อน เข้าไปมีบทบาทใน กระบวนการปรับเปลี่ยน เพื่อผลักดันรัฐบาลชื่อที่หาพิลาธาคคือ ต่างฝ่ายต่าง
โจมตีกันและกันว่าเป็น กลุ่มมดอช.ได้ตั้ง กลุ่มมดอช.รับจ้างแม้แต่บุคคลในคณะรัฐบาลเองก็ยังมีภาพ
พจน์ต่อบอณาการ กลุ่มมดอช. เหล่านี้ว่าเป็น กลุ่มมดอช.รับจ้างตั้งที่มีรัฐมนตรีบางท่านให้สัมภาษณ์ต่อ
สื่อมดอช.เสมอว่า "MOB เหล่านี้หน้าด้านๆ ประท้วงที่ไหนไปทุกงาน เป็นเอาชื่อหนึ่งไปเสียแล้ว คือรับ
จ้างประท้วง"

ละที่คนทำให้เห็นได้ว่า ผู้นำคนอังกฤษส่วนหนึ่งยังคงมองประชาชนในทฤษฎี X (ของ
DOUGLAS Mc GREGOR) ที่จะต้องถูกบังคับ ควบคุม ชักจูงจากผู้นำบอณาการทางการเมืองต่างๆ อยู่เสมอ
แม้ว่าในความเป็นจริงแล้ว คนที่เห็นด้วยกับ ความเป็นประชาธิปไตยอื่นๆ ที่ยอมมีวิถีทางการเมืองขึ้น
เรื่อยๆ การที่ประชาชนและลูกขึ้นจากกิจกรรมส่วนหนึ่งขึ้นมาต่อสู้ เรียกร้อง กับกาการกำหนดนโยบายจาก
รัฐ ผู้ปกครองหรือผู้ขายอมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ หากเขาารู้ถึงถึงความกระทบกระทั่งอันเนื่องมางอุปสรรค
เกิดขึ้นต่อการดำรงชีวิตของตนเองจากนโยบายนั้นๆ หรือตระหนักด้านนโยบายนั้นแล้วคิดเกี่ยวกับ
วิถีชีวิตของตนเหลือเกิน ความปรารถนาที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ละเกิดขึ้นได้เองโดยอัตโนมัติ จาก
ความตระหนักถึงคุณค่า บทบาทการพื้นฐานที่ว่า

- บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิ และสามารถกำหนดวิถีชีวิต ของตนไป ในทิศทางที่ตัวเองต้องการ
- บุคคลแต่ละคนย่อมมีความสำคัญ และมีสิทธิขั้นพื้นฐานได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม (ตามทฤษฎี Y)

การที่ประชาชนในท้องถิ่น ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน ออกมาต่อตุลาการคัดค้านเป็น
เรื่องที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์ได้ว่าเป็นธรรมชาติ ที่มนุษย์พึงกระทำ เมื่อรู้ดีว่า การดำรงชีวิต
ตามปกติกำลังจะต้อง เปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย แต่การรวมตัวกันดังกล่าวดูจะมีไม่ได้หากขาดผู้
นำมดอช. ในส่วนนี้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นจึง เป็นสิ่งสำคัญ และในความจริงที่ปรากฏเมื่อมองจาก กำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน หรือ จ.ก. บางคนเป็น "หัวคะแนนทางการเมือง" แก่ จ.ส. หรือคู่แข่งของ จ.ส. ใน

ซึ่งหวัดด้วย ประเด็นนี้สิ่งที่เป็นที่เคลือบแคลงของ ฝ่ายตรงข้ามเดิมอยู่มากว่า ผู้เฝ้าท้องถื่นเหล่านี้กำลังดึง พลังอำนาจสิทธิ์ของประชาชนเป็นเครื่องมีกดดันรัฐบาลเพื่อผลทางการเมือง ของตนหรือหมู่คณะตนหรือไม่ และผลประโยชน์ทางธุรกิจเกี่ยวกับการทำไม้ในพื้นที่ , การค้าขายตามแนวชายแดน , การทำเหมืองแร่ ก็ตกอยู่ในมือของผู้เฝ้าท้องถื่นไม่น้อย สิ่งทว่าทำให้ความเคลือบแคลงในบทบาทการแต่งตั้งออกต่อ การคัดค้าน หรือสนับสนุน โครงการมีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตั้งมณฑลขึ้นไปลอบถามชาว บ้านบางส่วนที่มาถือป้ายคัดค้าน หรือสนับสนุนโครงการอยู่หน้าทำเนียบรัฐบาล ดำมาททาม บางคน ก็ตอบว่าไม่รู้เหมือนกัน เขาบอกว่าจะพามาเที่ยว และจะให้เงินมา

*ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ลักษณะของ กลุ่มมณฑลขึ้นตั้งหรือรับจ้างก็คงจะมีอยู่ด้วย จะด้วย เหตุผลทางการเมืองหรือทางธุรกิจก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตาม ก็ต้องให้ความชอบธรรม แก่ประชาชนอีกส่วนหนึ่งที่เป็น กลุ่มมณฑลขึ้น ธรรมชาติออกมารวมพลังต่อสาธารณชนด้วยความเต็มใจอันเลากผลกระทบอย่างแท้จริง (กรณี กลุ่มมณฑล ขึ้นคัดค้าน) หรือเพราะเชื่อมั่นว่าโครงการจะำให้ประโยชน์ต่อตนและพวกพ้องอย่างแท้จริง (กรณีกลุ่ม มณฑลขึ้นสนับสนุน) เพราะการมองปัญหาทุกอย่างควรต้องมองในลักษณะ 2 ด้านของเหรียญด้วย คุณภาพของประชาชน ได้พัฒนามาถึงระดับที่พอที่จะปกป้องสิทธิผลประโยชน์อันชอบธรรมของตนได้ใน ระดับหนึ่งและเป็น มติสาธารณะ ที่รัฐจะละเลยมิได้ โดยมีตั้งมณฑลเป็นสื่อกลางของการนำเสน่อ

บริษัท เบื้องหลังพฤติกรรมของประชาชน

วัฒนธรรมทางการเมือง ของคนไทยในอดีตที่เป็นวัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้า กล่าวคือ เชื่อ ผู้เฝ้า แล้วแต่ผู้เฝ้าจะชักนำสิ่งใดเข้า ก็ยอมรับในสิ่งนั้น ได้มีการวิวัฒนาการขึ้นมาสู่ การมีส่วนร่วม (Participate) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ก็ยังคงหลงเหลือวัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้าอยู่ ดังนั้น จึงเป็นลักษณะของการผสมผสานกันระหว่างแบบไพร่ฟ้า และแบบมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม สภา การกล่าวอ้างบริษัท เบื้องหลังพฤติกรรมของประชาชนเป็น บริษัทปฏิบัตินิยม ทั้งนี้โดยผ่านทางวิธี เชื้อเพลิงผู้มีอำนาจ แม้แต่การลุกขึ้นมามีส่วนร่วม ไม่ได้จะเป็นในลักษณะของ กลุ่มมณฑลขึ้นธรรมชาติ หรือกลุ่มมณฑลขึ้นตั้งก็ตาม ก็ยังคงอยู่ในลักษณะที่ "ต้องมิผู้เฝ้า" ชักนำกลุ่มขึ้นมาถ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เฝ้าในระดับท้องถิ่น แล้วจึงจะนามาสู่การปฏิบัติ การที่จะใช้ เหตุผลนิยม มากกว่าเหตุผล- กรรมยังมีค่อนข้างน้อยในประชาชนส่วนล่าง การที่ตัดสินใจจากประติบการณ์นิยม ด้วยอัตตวิสัยของตนเองก็ค่อนข้างน้อย กลุ่มที่คัดค้านหรือสนับสนุนโครงการ จะโดยการผ่านการชักนำความคิดโดยผู้เฝ้าแบบทั้งสิ้น (Method Of Authority) แม้แต่นากลุ่มที่คัดค้าน เพราะเชื่อว่าจะเกิดผลกระทบต่อ

ตนเองจากโครงการ บรรดาผลกระทบทั้งหลายก็มักจะถูกชี้แจงโดยผู้นำท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นก็
อาจได้รับการชี้แจงจาก ผู้นำองค์กรภายนอกท้องถิ่นอีกทีหนึ่งคือ ผู้นำการศึกษา นักวิชาการต่างๆ
เป็นต้น

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร โลกทัศน์ของการศึกษาของประชาชนที่มากขึ้น
และอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อภาคเข้าไปถึงตัวประชาชนได้แก่ในหลากหลายรูปแบบ จะทำให้แนวโน้มของ
การเข้ามามีส่วนร่วม การเรียกร้องหรือผลักดันการกำหนดนโยบายสาธารณะขนาดใหญ่ จาก
รัฐบาลมีสูง ขึ้นในขนาดตัวอย่างแน่นอนโดยพลังส่วนนี้เป็นพลังที่มีอิทธิพลต่อความเป็นไป กระบวนการ
การปรับเปลี่ยน มากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มพลังอื่นๆ

ในส่วนของรัฐมณฑลของประชาชนในลักษณะของ วัฒนธรรมการเมืองแบบ ไพร่ฟ้า
เช่นกันคือมีประเพณีการถ่มยาจากสิ่งที่เป็นมาในอดีต ที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมาก เป็น
ลักษณะไพร่ฟ้า ที่เชื่อฟังผู้นำทุกอย่างมาโดยตลอด *ดังนั้นรัฐจึงมองบทบาทของประชาชนในครั้งนี
ว่าเป็น "เครื่องมือ" , หรือเป็นกลุ่มมวลชนเชื่องของของกลุ่มอิทธิพลผลประโยชน์มากกว่า รัฐยังไม่เชื่อ
ว่าประชาชนของตนจะมี "คุณภาพ" หรือ "ศักยภาพ" เพียงพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง
ด้วยการตัดสินใจของตนเอง และด้วยการถูกครอบงำจากวัฒนธรรมการเมือง แบบมีส่วนร่วมที่ก้าวเข้า
มาแทนที่วัฒนธรรมไพร่ฟ้าเดิม อย่างแท้จริง

วิเคราะห์ลักษณะการตัดสินใจของรัฐบาลจากผลของโครงการ

ปัจจัยนำเข้าต่างๆ ทั้งหมด ในหลายรูปแบบ และหลายพฤติกรรมที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการ
การตัดสินใจของรัฐบาลต่อการระหว่างเหตุผลของทั้ง 2 ฝ่าย (สนับสนุนและคัดค้าน) การต่อ
รองประนีประนอม การสร้างพลังกดดันจากกลุ่มต่างๆ เป็นความเป็นไปของการประกอบการปรับเปลี่ยน
ที่รวมเข้ากระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลตลอดมา ประกอพบการนำเอาเอาของสื่อมวลชนอย่าง
"เลาะลึก" และ "สืบค้น" เป็นลักษณะที่เด็ดเดี่ยวของการตัดสินใจของรัฐบาลอยู่ รัฐบาลใช้วิธี
การตั้งคณะกรรมการจากรัฐบาล ทางการศึกษาข้อมูลโครงการใหม่โดยเฉพาะในประเด็นผลกระทบ
การตั้งคณะกรรมการศึกษาข้อมูลเป็นวิธีหนึ่ง ที่รัฐบาลใช้อยู่เสมอในปัญหาจากนโยบายใหญ่ๆ ที่สื่อ
แหลมต่อความอยู่รอดของรัฐบาลเอง อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาวิเคราะห์ว่า ผลจากการศึกษาข้อมูลของ
คณะกรรมการใหม่จะ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ต่อการตัดสินใจของรัฐบาล เพราะข้อมูลที่ได้อาจ
การศึกษา ก็มักจะเข้า กับข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วจากที่ กพผ.และกลุ่มคัดค้านเดิมเข้าไป การตั้งคณะ

ทางการเมืองจะเป็นวิธีการของการระดมการตัดสินใจโดยมากกว่าเพื่อให้อยู่ในลักษณะ "บ้านไม่ทำให้ข้า
บ้านไม่ทำให้" เพราะถ้าจะตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งบนขณะที่กระแสทุกอย่างทั้งฝ่ายต่อต้าน และสนับสนุน
กำลังรุนแรงไม่มีความชัดเจน หรือไม่ชัดเจนใด ๆ ก็จะต้องมีฝ่ายหนึ่งที่มีพลังกับการตัดสินใจของ
รัฐบาล และอีกฝ่ายหนึ่งต้องผิดหวัง ความรุนแรงของกระแสซึ่งทำให้รัฐใช้วิธีระดมเหตุการณ์แบบ เรือยก
โดยการตั้งคณะทำงานดังกล่าว รัฐจะระดมการตัดสินใจ จากปัญหาที่ไว้เป็นเวลาถึง 8 ปี ทั้งนี้ คุณ
ลักษณะของผู้บริหารที่ทำการตัดสินใจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเพราะ บุคคลิกสัมพันธ์ประนีประนอม
ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ทำให้ปัญหาอยู่ในลักษณะบ่มเพาะด้วยตลอดมา ไม่ทำให้คนในรัฐบาล
รุนแรงจากการกระทบกระทั่งระหว่ง 2 ฝ่าย

ในช่วงปี 2531 กระแสอนุรักษ์นิยมเริ่มทวีความรุนแรงขึ้น และมีอิทธิพลครอบงำรัฐบาล
ในหลาย ๆ ประเทศแม้แต่ประเทศมหาอำนาจอย่างเช่นอเมริกา เป็นปัจจัยภายนอกประการ
สุดท้ายที่ส่งเข้ามาในระบบ นอกกับปัจจัยเดิมๆ ที่ส่งเข้ามาอยู่ตลอดระยะเวลา 8 ปี ซึ่งส่งผลให้
รัฐบาลมีมติเมื่อ 4 เมษายน 2531 ชาติ ระงับ โครงการนำเข้าน้ำมันดิบก่อน นับเป็นชัยชนะของ
ฝ่ายอนุรักษ์นิยมในช่วงซึ่งระยะเวลาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ภายนอกโดยทั่วไปว่า ในที่กระแสอนุรักษ์นิยมกำลังมี
อิทธิพลทั่วโลกดังกล่าว

ลักษณะการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลในกรณีนำเข้าน้ำมัน ผู้ศึกษาวิเคราะห์ว่า การตัดสินใจ
เป็นไปตาม Incremental Model (การนิ่งถึงส่วนเพิ่ม) มากกว่า Rational Model (เหตุผล)
เนื่องจากการพิจารณาความจำเป็นด้านอื่นๆที่ใช้ รูปแบบการตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไปมากกว่าคือ
การระดมไปเรื่อยๆ ทำให้เวลาเป็นต้นเหตุของความรุนแรงของเหตุการณ์และปัญหา การกำหนดนโยบาย
แบบค่อยเป็นค่อยไป นี้เป็นกลยุทธ์ทางการเมือง ที่รัฐมักจะนำมาใช้อยู่เสมอ เหตุผลส่วนหนึ่งก็เพื่อ
ความอยู่รอดของรัฐบาลเองด้วย ลักษณะการประนีประนอมและค่อยเป็นค่อยไป นี้เป็นลักษณะสำคัญ
ของระบบการเมือง ที่ทำให้ประคับประคองไว้สถานการณ์แก้ปัญหาจากนโยบาย

ผลจากการตัดสินใจของรัฐบาลในขณะนั้น (ปี 2531 ที่มีมติ) ผลลัพธ์กลับ ที่ส่งย้อน
กลับสู่ระบบการเมืองเอง เป็นแบบทางบวกเสียมากกว่า เนื่องจากดังที่กล่าวได้ว่า สถานการณ์
ภายนอกทั่วโลก ในขณะนั้นกระแสอนุรักษ์นิยมกำลังรุนแรงและมีอิทธิพลมาก ต่อระบบการเมือง ที่ทั่วโลกไม่
ใช่เฉพาะในประเทศไทย ฝ่ายผู้สนับสนุนโครงการก็ดูเหมือนว่า จะล้มเหลวได้ถึง ความ "แรง"
ของกระแสและยอมรับผลของการตัดสินใจ ของรัฐบาลแต่โดยดี

เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปทั่วประเทศ ในปี 2531 ผลจากการที่พรรคการเมืองร่วมรัฐบาล
เดิมได้คะแนนเสียงเข้ามามากและส่วนที่เหลือได้กลับเข้ามาเป็นพรรคร่วมรัฐบาลสมัยพลเอกชาติชาย

อีกครั้งหนึ่ง ผู้ศึกษาวิเคราะห์ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาตั้งแต่ทางบกประการหนึ่ง จากการตัดสินใจนโยบายของรัฐ

ปรัชญาเบื้องต้นของการตัดสินใจของรัฐบาล

บทบาทของรัฐบาลเป็นระดับมหภาค เปรียบเสมือนมหายุทธหรือมหายุทธที่ละ
บินกว้าง มองภาพกว้าง เพื่อที่จะสามารถเห็นปัญหาได้อย่างครอบคลุมว่าจุดไหนที่รัฐบาลควรเข้าไป
แทรกแซง ปรัชญาเบื้องต้น แนวคิดในการผลิต และจัดสรรสินค้าสาธารณะของรัฐบาลควรจะเป็น
การใช้หลักปรัชญาทั้ง 5 ประการคือ เหตุผลนิยม ปฏิบัตินิยม ประสิทธิภาพนิยม อัตถิภาวนิยม และ
มนุษยนิยมมาผสมผสานเข้าด้วยกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการแข่งขันทางการค้าโดย ประสิทธิภาพนิยมและ
มนุษยนิยม ไป แต่อย่างไรก็ตาม จากกระแสโลก (Globalization) และระยะเวลาใน
การที่รัฐบาลมีเอกสิทธิ์ในการบริหารปกครองอย่างยาวนาน ประกอบกับความต่อเนื่องของผู้บริหาร และ
คุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้นำรัฐบาลเองด้วย ทำให้ผลของนโยบายที่ออกมาจากระบบการเมืองอยู่ใน
ลักษณะที่ ทุกฝ่ายยอมรับได้และไม่เกิดความยึดถือของปัญหา จากโครงการที่ออกไป แม้จะมีความ
พยายาม พยายามโครงการนี้ไว้แต่ก็บ้างในรัฐบาลพลเอกชาติชาย (2532) แต่ที่ระดับใบฎีกาในที่สุด

วิเคราะห์ความเป็นไปในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลในโครงการเขื่อนแก่งกรุง

ในส่วนของโครงการเขื่อนแก่งกรุงนั้น ก็มีลักษณะของความขัดแย้งในความคิดระหว่าง
ฝ่ายสนับสนุนโครงการ และฝ่ายคัดค้านเช่นเดียวกัน ทั้งฝ่ายต่อต้านและฝ่ายสนับสนุน ต่างหาเหตุผล
ของตนขึ้นมาต่อสู้กัน ฝ่ายสนับสนุนโครงการซึ่งมี กพท. เป็นแกนนำ ได้กล่าวถึงผลประโยชน์ของ
โครงการและการแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ฝ่ายต่อต้านคัดค้านก็มีเหตุผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ในด้านต่างๆ มาเป็นประเด็นในการคัดค้าน (รายละเอียดในภาคผนวกที่ 2)

ซึ่งจากเหตุผลของทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้านตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่บ่อน้ำข้าว
กระบวนการกำหนดนโยบาย (รายละเอียดในภาคผนวกที่ 2) ผู้ศึกษาวิเคราะห์ได้ดังนี้

เนื่องจากลักษณะโครงการเขื่อนแก่งกรุง ในหลาย ๆ ประการโดยเฉพาะ "ปัญหา" ที่
เกิดจากโครงการ มีลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการเขื่อนน้ำโจน เป็นส่วนหนึ่งที่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ประเด็นของผลกระทบจากโครงการ และโดยที่สำหรับเขื่อนน้ำโจน ผู้ศึกษาได้แสดงการวิเคราะห์
ไว้โดยละเอียดแล้ว ในทุก ๆ ประเด็นของปัญหา ดังนั้นสำหรับการวิเคราะห์ในส่วนของผู้
แก่กรุงนี้ ผู้ศึกษาจึงจะขอจดเว้นการแสดงผลการวิเคราะห์ โดยละเอียดดังเช่น โครงการน้ำโจน
เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกันดังกล่าว แต่จะกล่าวถึงเฉพาะ *"ส่วนต่าง" ของปัญหาและ *
ส่วนต่าง ของกระบวนการตัดสินใจของทางรัฐบาลเท่านั้น

ลักษณะของผลกระทบที่เป็นประเด็นของการต่อต้านคัดค้านมาก ประเด็นหลักของการคัด
ค้านคล้ายคลึงกับ โครงการน้ำโจนมาก คือ สภาพความเป็นป่าสมบูรณ์ (เมื่อเริ่มสร้างโครงการ
เมื่อปี 2527 บริเวณนี้ยังไม่เคยถูกทำลาย โดยกิจกรรมใดๆ ของมนุษย์ไม่ขนาดใหญ่นัก
มาก) สภาพความเป็นป่าสมบูรณ์ที่จะถูกทำลายและระบบนิเวศ สิ่งเป็นประเด็นใหญ่ของการคัดค้าน
เช่นกัน

- ปัญหาน้ำเน่าเสีย ซึ่งมีการตีความอย่างยากเข็ญ (เขื่อนรัชชประภา (เขื่อนอุบลรัตน์) ที่น้ำไม่และ
วัชพืชต่างๆ ออกได้ไม่หมด เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย ทาความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านมาก ทำให้
ทำน้ำเน่าเสีย เป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ถูกหยิบยกเป็นข้อคัดค้านในประการนี้ต่างจาก
โครงการน้ำโจน ซึ่งมิได้ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นข้อคัดค้าน ซึ่งผู้ศึกษาวิเคราะห์ว่า อาจเป็น
เพราะโครงการเขื่อนแก่กรุง เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีเขื่อนรัชชประภาแล้ว และเกิดการมีปัญหาน้ำ
เน่าเสียจากเขื่อนรัชชประภาเป็นต้นอย่างชัดเห็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้ง 2 โครงการอยู่ในจังหวัด
เดียวกันด้วย ตัวอย่างที่ปรากฏซึ่งค่อนข้างจะเป็นผลกระทบที่หนักหน่วงมาก ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่ง
เกรง "ประวัติดีความสะอาดจะช้าลง" และความแตกต่างของลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ภาคใต้มี
โอกาสเกิดปัญหานี้ได้มากกว่าภาคกลางอย่างภาคสุพรรณ ซึ่งปกติแล้ว การสร้างเขื่อนจะเป็นสาเหตุ
ของน้ำเสีย มาจากปัจจัย 2 ประการคือ ข้อแรกบริเวณของพื้นที่จะเป็นอ่างเก็บน้ำซึ่งเดิมเป็นป่า
สามารถเคลียร์ให้สะอาดก่อนปล่อยน้ำ ช่างที่ขุดขุดก็สะอาด น้ำที่ปล่อยออกมาจะสะอาด
จนแม้มีแนวทางปฏิบัติไม่สามารถแก้ไขให้สะอาดได้ โดยเฉพาะในเขื่อนน้ำโจน ในภาคใต้
แบบนี้เผาไฟก็ไม่ติดเพราะความชื้น ข้อที่สองคือ ปริมาณน้ำที่เก็บเขื่อน โดยทั่วไปน้ำจะลึกกว่า 100 เมตร
เมื่อน้ำลึกมาก ปริมาณออกซิเจนในน้ำจะน้อย เรียกกันว่าน้ำตาย เมื่อเปรียบกับปัญหาของเขื่อนน้ำโจน
ก่อให้เกิดน้ำเน่าเสีย ส่งผลกระทบมากมายตลอดลำน้ำที่เดียว ซึ่งนักวิชาการยืนยันว่า ปัญหานี้ไม่มีทางแก้
เขาได้เด็ดขาดนอกจากอ่างอ่างนั้นทั้งหมด ซึ่งไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย ดังนั้นเรื่องน้ำเน่าเสีย นี้จึงเป็นประเด็น
สำคัญของการคัดค้านด้วย มีอุป ที่คัดค้านการสร้างเขื่อน สิ่งพอจะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม
อนุรักษ์ป่าไม้ และกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากกรณีน้ำเน่าเสีย จากเขื่อนเขื่อนอุบลรัตน์ ส่วนข้อคัดค้านโครงการ

การงานประการอื่นๆ อะไหล่อื่นๆ กับโครงการน้ำโสม เช่น แหล่งโบราณคดี , ทรัพยากรแร่, ปัญหาสาธารณะอื่นๆ เป็นต้น

งานส่วนของ กพพ. สำหรับโครงการแก่งกรุง เมืองสามกักรมี จาก น้ำโสมเป็นกรณีตัวอย่างที่ กพพ. ต้องประสบอุปสรรคมากมาย ตั้งแต่เมื่อทำโครงการแก่งกรุง ข้อมูลในส่วนนี้ของ กพพ. สิ่งค่อนข้างจะมีมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง แผนงานด้านการแก้ไขที่มุ่งสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบ

ประเด็นที่ควรพิจารณาสำหรับโครงการนี้คือ

(1) ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (สวส.) ที่ทาคความเห็นไปยังสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อ 15 เมษายน 2529 ว่า " ควรชะลอโครงการ" นี้ไปก่อนจนกว่าจะมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้ละเอียด และเสนอวิธีแก้ไขผลกระทบที่ชัดเจนกว่านี้เสียก่อน เมืองสามกักรมีปริมาณน้ำในบริเวณนี้เริ่มมีค่าค่อนข้างสูง และจากลักษณะพื้นที่ ที่ลาดชัน ถึง 50 เมตร การขุดลอกไม่ต้องการใช้เทคโนโลยีที่ขุดลอก สวส. จึงตั้ง งานเรื่องของ แผนการจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนั้น สวส. ยังแสดงความเห็นต่อ งานเรื่องของการอพยพสัตว์ป่า ซึ่งหายากออกจากพื้นที่ และ เรื่องคุณภาพของน้ำ เกี่ยวกับการรุกรานของน้ำเค็มอีกด้วย

ความเห็นของ สวส. ที่ทำให้ชะลอโครงการไปก่อนเนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทำให้การคัดค้านโครงการของฝ่ายคัดค้าน มีน้ำหนักยิ่งขึ้น เมืองสามกักรมี เป็นหน่วยงานของรัฐที่ สำคัญในด้านงานสิ่งแวดล้อมของชาติ

(2) เป็นโครงการของ กพพ. ที่มีขึ้นในเขตของเขตที่ การขยายตัวของเศรษฐกิจ ในภาคใต้มีอยู่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "โครงการ SOUTHERN SEA BOARD" ซึ่งที่ติดตามมากับโครงการนี้ก็คือความต้องการพลังงานไฟฟ้า เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องน้ำทำให้ ในระยะแรกรัฐบาลค่อนข้างจะมีความไม่แน่ใจ กับการอนุมัติโครงการ และมีมติอนุมัติเมื่อ 27 มีนาคม 2533

(3) องค์กรที่คัดค้านโครงการ นอกกระบวนการเมืองยังคงเป็นองค์กรเดิมในด้าน การอนุรักษ์ คือ NGOs , สถาบันวิจัยศึกษา , ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ส่วนหนึ่งที่เกรง ผลกระทบจากโครงการ แต่ลักษณะที่แตกต่างจากโครงการน้ำโสมคือ

- กลุ่มการเมืองที่มีบทบาทคัดค้าน และสนับสนุนโครงการ ประกาศตัวอย่างเปิดเผยในรูป ของพรรคการเมืองใหญ่ที่ร่วมรัฐบาล คือ พรรคกิจสังคม และพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งทั้ง 2 พรรคต่างมี สส. อยู่ในพื้นที่ จ.สุราษฎร์ธานี แต่พรรคประชาธิปัตย์ได้แสดงท่าทีสนับสนุนโครงการ

การอย่างชัดเจน ในขณะที่พรรคกิจสังคมคัดค้านโครงการ โดยทั้ง 2 ฝ่ายต่างมีกำหนด ผู้หญิงบ้าน
สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาจังหวัด แบ่งกลุ่มกันไปเป็นแนวร่วมในการคัดค้าน และตีใบปลิว
สภาพการต่อสู้ของกลุ่มการเมืองภายใน กระบวนการปรับเปลี่ยน สิ่งใหม่ใหม่รุนแรงกว่าโครงการนี้-
โฉมมาก

โดยเฉพาะเมื่อพรรคใหญ่สุดในรัฐบาลคือ พรรคชาติไทย ได้เข้ารณรงค์และให้การต่อสู้ด้วย โดย
การแสดงบทบาทเข้ากับพรรคกิจสังคม (คัดค้าน) ลักษณะนี้ทำให้ผู้เสนอโครงการเมืองคือกลุ่ม
นักวิชาการ , นิสิตนักศึกษา , กลุ่มอนุรักษต่างๆ เป็นเสมือนผู้เสนอซึ่งเป็นตัวประกอบในเมื่อผู้เสนอ
หลักๆ คือ พรรคการเมือง และนักการเมืองในระดับชาติ ลักษณะที่นักการเมืองในคณะรัฐบาลออกมา
โจมตี กล่าวหากันเอง เป็นที่กล่าวขวัญถึง โดยล้อมวลชนทั่วไป จึงความไม่เป็นเอกภาพในการ
กำหนดนโยบายสาธารณะ จาก "ฝ่ายการเมือง" นอกจากประเด็นผลประโยชน์ของการทำไม่
จากฉนวนมากมายของหอคอยงาช้างของพรรคการเมืองแล้ว เหตุผลเคลือบแฝงของความต้องการแย่งชิง
และปันส่วนคะแนนเสียงทางการเมืองของกลุ่มชนที่เห็น สุราษฎร์ธานี และภาคใต้ ของพรรคการเมือง
ใหญ่ ก็เป็นประเด็นทางการเมืองที่สำคัญลักษณะที่เกิดขึ้นนี้ รุนแรงหลังจากมติอนุวัติโครงการ
เมื่อ 27 มีนาคม 2533 หลังจากนั้นนายกรัฐมนตรีนพ (พลเอกชาติชาย) ซึ่งตั้งกัพรรคชาติไทย
เริ่มมีความเห็นคล้อยมาทางความเห็นของพรรคที่ตนตั้งกั (ชาติไทย) ความเป็นเวบังคับกล่าวนี้ ผู้
ศึกษาสังเคราะห์ว่า กระแสการต่อสู้ของกลุ่มการเมือง การประสานต่อรอง ชัดแจ้ง ที่ค่อนข้าง
รุนแรงในระยะหลัง ผู้เสนอหลักในปัญหาที่สิ่งเป็นกลุ่มพลังทางการเมืองมากกว่า ความเป็นเวบน
กระบวนการปรับเปลี่ยนเป็นการขับเคี่ยวต่อสู้ของกลุ่มพลังทางการเมืองโดยแท้ ประชาชนในพื้นที่ที่แบ่ง
เป็น 2 ฝ่ายคือ สโมสรและคัดค้านในปริมาณใกล้เคียงกัน เป็นเสมือนผู้เสนอประกอบ เพื่อแสดงถึง
พลังของผู้เสนอหลักทั้ง 2 ฝ่ายเท่านั้น ไม่มีใครสามารถวิเคราะห์ได้ว่าความต้องการที่แท้จริงของ
ประชาชนโดยไม่ถูกครอบงำความคิด การตัดสินใจจากผู้นำท้องถิ่น (กำนัน , ผู้ใหญ่บ้าน , สจ. ,
สท. , อบต. , อบจ.) เป็นเช่นไร ? การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ถูกครอบงำจากอิทธิพลของ
กลุ่มการเมืองทั้ง 2 ฝ่ายอย่างชัดเจน

3. บทบาทของทีมที่ปรึกษานโยบายเศรษฐกิจ (ทีมบ้านพิษณุโลก) ที่มีบทบาทครอบงำ
การตัดสินใจตลอดจนการริเริ่มกำหนดนโยบายในหลายๆ เรื่องของพลเอกชาติชาย ตลอดมาตั้งแต่
ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (พลเอกชาติชาย เชื่อมั่นในแนวความคิดและมีสื่อการทำงานของทีมที่
ปรึกษาบ้านพิษณุโลกมาก) และเมื่อทีมที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลกออกมาแสดงท่าทีอย่างชัดเจน ภายหลังว่า
ไม่เห็นด้วยกับโครงการแก่งกรุง โดยนายเกรศักดิ์ ชูทองวัฒน์ 1 ในทีมที่ปรึกษา (ซึ่งโดยฐานะ

ส่วนนี้ เป็นบุตรของนายกรัฐมนตรีด้วย ทว่าที่ความเชื่อถือที่นายกรัฐมนตรีมีต่อทีมที่ปรึกษาที่มีความแหม่แหม่ (เช่นเดียวกับหนึ่ง) ถึงกับลงทุนเดินทางไปตรวจดูข้อเท็จจริงด้วยตนเอง และจากข้อเท็จจริงจากความเป็นสภาพที่ไม่สมบูรณ์มากของพื้นที่ ตลอดจนระบบนิเวศที่สมบูรณ์ทุกอย่าง และการที่ต้องตัดต้นไม้ใหญ่เป็นแสนๆ ต้น ยิงฆ่านับพันตัว กักน้ำไม่ไหลและทลายอีกจากอุณหภูมิที่ร้อนเพื่อแลกกับการใช้งานการผลิตกระแสไฟฟ้าเพียง 80 เมกะวัตต์ ไม่น่าจะเป็น "ความคุ้ม" ที่ควร "แลก" เป็นข้อเสนอสำคัญประกอบความเห็นที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และพรรคชาติไทยมีผลให้กระบวนการต่อสู้อำนาจการเมืองจากระบบการปรับเปลี่ยน ในช่องทางท้ายของกระบวนการตัดสินใจ กลุ่มการเมืองฝ่ายประชาธิปไตย ต้องถูกโดดเดี่ยว เนื่องจากพรรคเดียวมากคือพรรคชาติไทย มีความคิดเห็นคัดค้านโครงการเช่นเดียวกับพรรคกิจสังคม *ลักษณะความเป็นไปของกระบวนการปรับเปลี่ยน ต่อโครงการเขื่อนแก่งกรุงนี้ พรรคฯ ได้ว่า

"การเมือง เป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่ม เพื่อแย่งกันกำหนดนโยบายสาธารณะออกมาให้ตรงกับความต้องการ และสอดคล้องกับ ผลประโยชน์ของกลุ่มตนมากที่สุด ความต้องการและผลประโยชน์นี้ มีทั้งความต้องการและผลประโยชน์ ทางธุรกิจและทางการเมือง * โดยมีฐานคิดที่ว่า ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นฐานต่ออำนาจทางการเมือง

ปัจจัยที่กำหนดอิทธิพลของกลุ่มได้แก่ อำนาจกลุ่ม , ความมั่งมี , ความเข้มแข็งขององค์การ , ความสามารถของผู้นำ เช่นเดียวกับผู้มีอำนาจทางการเมือง และความสัมพันธ์ในสังคม"

4. ข้อที่ขัดแย้ง เหตุอีกประการหนึ่งคือ การที่รัฐมนตรีผู้กำกับดูแล กพพ. ได้แสดงความเห็นด้วยกับโครงการอย่างชัดเจนตลอดมา โดยเป็นความเห็นที่ไม่สอดคล้องกับพรรคที่ตนสังกัด (ชาติไทย)
5. บทบาทของทาง กพพ. มีความพร้อมในการรับมือกับปัญหาการต่อต้านมากขึ้น จากประสบการณ์จากโครงการน้ำโจน จากกรณีที่ออกข้อสั่ง (สุราษฎร์ธานี , และชี้แจงข้อเท็จจริงลักษณะโครงการ และการแก้ไขต่างๆ ต่อมรดกชนวนพื้นที่ ร่วมกับฝ่ายการเมืองอย่างต่อเนื่อง ซัดเซบ) ลักษณะทั้งหมดของทาง กพพ. ต่อโครงการคือ สหภาพแรงงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้เข้ามารณรงค์แสดงท่าทีสนับสนุนโครงการด้วย (มีสมาชิกสหภาพแรงงานจำนวนหนึ่งออกมาปกป้องสนับสนุนโครงการหน้าทำเนียบรัฐบาล ทั้งนี้ฝ่ายบริหารของ กพพ. ปฏิเสธว่าไม่มีส่วนรู้เห็นกับพฤติกรรมของสหภาพแรงงาน เป็นการแสดงออกโดยอิสระ)
6. อย่างไรก็ตามกระแสนี้ใน เรื่องความตื่นตัว เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมประสาธน์กับ บทบาทของคัดค้านซึ่งต่อมรดกชนวนนี้ในฐานะ เป็น "พลังบริสุทธิ์" คือ พลังนักวิชาการ นักศึกษา

นักอนุรักษ์ องค์กรเอกชน และ กลุ่มมวลชนธรรมชาติส่วนหนึ่งยังคงป้อนผู้ระบบการเมือง และมีอิทธิพลต่อรัฐบาลได้ระดับหนึ่ง

7. ลักษณะการต่อสู้ของกลุ่มกดดัน ในลักษณะมีอุปราชวัน ตลอดจนถึงวันสุดท้าย (31 กรกฎาคม 2533 ที่ กรม. มีกำหนดทบทวนมติ 27 มีนาคม 2533 อีกครั้งหนึ่งทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุน ก็แยกย้ายแสดงพลังถึงหน้าทำเนียบ โดยมีโครงการเมืองให้การสนับสนุนเงินด้านค่าใช้จ่ายต่างๆ ของ MOB เป็นเครื่องยืนยันได้อย่างดี ถึงความเข้มแข็งของลักษณะการต่อสู้

8. อย่างไรก็ตามการที่ การตัดสินใจที่มั่นคง , ประนีประนอมของ กรม. ที่ให้ชะลอโครงการได้ก่อน (โดยไม่บอกอย่างชัดเจนว่าชะลอเพื่ออนุมัติหรือไม่อนุมัติ) เพื่อศึกษาถึงข้อผิดพลาดที่พบเพิ่มเติม *ใหม่เป็นกลยุทธ์ทางการเมืองที่ขามฉลาดอย่างยิ่ง เพราะไม่ได้สร้างความวิตกกังวลแก่กลุ่มกดดันฝ่ายใดเลย ทั้ง 2 ฝ่ายต่างพอใจ และเข้าใจตนเองว่า ฝ่ายตนเองจะมีชัยชนะที่สุด ในขณะที่พลังนักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และสื่อมวลชน ต่างโจมตีรัฐบาลว่า * เป็นปฏิบัติการ "ซื้อเวลา" เพื่อความอยู่รอดของตนเอง เป็นวิธีการตัดสินใจของฝ่ายการเมืองต่อการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมอย่างยิ่งทางการเมือง จากสภาพแวดล้อมเช่นนี้ คุณลักษณะของผู้บริหารรัฐบาลคือ พลเอกชาติชาย ที่มีลักษณะเฉพาะตัวประนีประนอมยืดหยุ่นสูง เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ประกอบกับการมีทีมที่ปรึกษาที่ที่มีความสามารถ (ทีมที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลก) การตัดสินใจของรัฐบาลจึงออกมาในลักษณะ "ค่อยเป็นค่อยไป" ตามตัวแบบ Incremental Model

วิเคราะห์ความเป็นไปของกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลในโครงการเขื่อนปากมูล

โครงการเขื่อนปากมูลก็เช่นเดียวกับน้ำโชน และแก่งกรุง ที่มีการต่อสู้กันทางความคิดระหว่างฝ่ายผู้คัดค้าน กับฝ่ายผู้สนับสนุน เป็นโครงการที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกับโครงการแก่งกรุง และระยะเวลายาวนานกว่าการตัดสินใจของรัฐบาลสำหรับโครงการแก่งกรุงและปากมูลก็คาบเกี่ยวกัน ลักษณะการต่อสู้ทางความคิดของทั้ง 2 ฝ่ายที่ป้อนผู้ระบบการเมืองตัดสินใจของรัฐบาลในโครงการนี้ทิวความเข้มเข้รุนแรงและมีปัจจัยต่างๆ เข้มมาเกี่ยวข้องมากขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยทางการเมืองระหว่างประเทศในบทบาทของสหประชาชาติ (รายละเอียดในภาคผนวกที่ 3)

ซึ่งจากความเป็นไปของกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐสำหรับโครงการปทุมธู ดัง
กล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาวิเคราะห์ได้ดังนี้

(การแสดงการวิเคราะห์ในโครงการเขียน "ปทุมธู" ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการเช่นเดียวกับ โครงการ
แก่งกรุง คือเอาส่วนของเหตุผลที่ได้วิเคราะห์ไว้โดยละเอียดมาวิเคราะห์น้ำเงิน และเป็นเหตุผล
รวมของทั้ง 3 โครงการ ผู้ศึกษาจะไม่นำมากล่าวซ้ำไว้สักทากจะกล่าวเฉพาะใน "ส่วนต่าง")

ลักษณะผลกระทบของโครงการปทุมธู

สำหรับผลกระทบภายนอกจากโครงการปทุมธูจะมีส่วนต่างจากทั้ง 2 โครงการ คือแก่งกรุง
และน้ำเงิน กล่าวคือน้ำเงิน และแก่งกรุงผลกระทบใหญ่คือ สภาพพื้นที่เป็นป่าสมบูรณ์ ระบบนิเวศป่า
จะต้องถูกทำลายอย่างกว้างใหญ่ไพศาล แต่โครงการปทุมธู ประเด็นเฉพาะการตัดค้ำ เป็นเรื่อง
ของ

- ภัยจากน้ำท่วม เนื่องจากเขื่อนอยู่ใต้เมืองลพบุรี , การสูญเสียแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ
ที่สวยงามของลำน้ำมูล คือ แก่งต่างๆ มากมาย (ภูมิประเทศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตาม
ลำน้ำจะมีแก่งต่างๆ ที่สวยงามจำนวนมาก ซึ่งเป็นจุดของการท่องเที่ยวที่ล้าค้ำตลอดมา โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง แก่งละพือ และแก่งตะนะ ซึ่งมีชื่อเสียงมาก)

- การตัดพื้นที่ป่าจากลำน้ำโขง ที่ว่าขบวนการเขื่อนน้ำมาวางเขื่อนลำน้ำมูลไม่ได้เพราะมีเขื่อน
มากเกินไปได้

- ภัยจากโรคพยาธิใบไม้ในเลือด เนื่องจากมีชายแดนติดต่อกับประเทศลาว ซึ่งมีการแพร่ของ
เชื้อโรคนี้สูง การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน้ำเป็นนิเวศน้ำนิ่ง เป็นบ่อเกิดของโรคนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่ง
ประเด็นของภัยจากโรคพยาธิใบไม้ในเลือดนี้เป็นประเด็นการตัดค้ำใหญ่ของกลุ่มผู้คัดค้านต่อโครงการ
นี้

นอกจากนี้ก็เป็นผลกระทบต่อแหล่งโบราณคดี , น้ำเน่าเสีย , ประสิทธิภาพของเขื่อนผ่านทางปฏิบัติ
แล้วจะไม่เป็นไปตามที่ กพผ. ชี้แจงไว้

จะเห็นได้ว่า ในโครงการปทุมธู ไม่มีการตัดค้ำเรื่องผลกระทบ เกี่ยวกับ สภาพความ
เป็นป่าสมบูรณ์ และระบบนิเวศป่าอยู่เลย *ประเด็นใหญ่เป็นนิเวศน้ำ และป่าจากโรคพยาธิใบไม้ ,
ภัยจากน้ำท่วมแทน ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ที่ไม่มีสภาพป่าสมบูรณ์เช่นเดียวกับ โครงการแก่งกรุง และน้ำ
เงิน ซึ่งโดยปกติ ภูมิประเทศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพป่าสมบูรณ์ ก็แทบจะไม่ปรากฏให้เห็น

อยู่อีกแล้วอันเป็นสาเหตุใหญ่ของปัญหาความแห้งแล้ง จนเกิดโครงการต่างๆ ขึ้นมากมาย เพื่อแก้
 ปัญหา เช่น โครงการอีสานเขียว ซึ่งสาเหตุที่รัฐบาลพลเอกชาติชาย ตัดสินใจอนุมัติโครงการปากมูล
 นั้นที่สุด เหตุผลประการหนึ่งอาจจะเป็นเพราะ ผลกระทบมิได้รุนแรงดังเช่น โครงการแก่งกรุง
 และน้ำโจน งานเรื่องของการทำลายพื้นที่ป่าสมบูรณ์ ประเด็นการคัดค้านเมื่อเปรียบเทียบกับ 2
 โครงการดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า น้ำหนักความรุนแรงของผลกระทบ "เบา" กว่า 2 โครงการ
 ก่อนมากเนื่องจาก ลักษณะภูมิประเทศ ที่แตกต่างกัน นั่นเอง รัฐบาลมีความเห็นว่า ผลกระทบไม่
 จะเป็นเรื่องแหล่งท่องเที่ยว , การดูนกหรือสัตว์ป่า หรือโรคพยาธิ เป็นระดับของผลกระทบที่ "รับได้"
 หรือพิจารณาแล้ว "คุ้ม" กับ ผลได้จากพลังงานไฟฟ้าจำนวน 136,000 กิโลวัตต์ อีกประการ
 หนึ่ง การแก้ไขของผลกระทบเหล่านี้ ตามข้อชี้แจงของ กพผ. รัฐบาลก็มีความเห็นว่าสามารถแก้ไข
 ปัญหา และบรรเทาปัญหาได้ในระดับที่น่าพอใจ โดยเฉพาะจากการยึดหยุ่นโครงการของ กพผ.
 อย่างมากเช่น ลดระดับกักเก็บน้ำจาก 106.0 เมตร รทก. ลงเหลือ 105.5 เมตร รทก. เพื่อให้
 แก่งและพื้นที่อยู่ที่ระดับ 106.0 เมตร รทก. ผลิตขึ้นมากเหนือน้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ตามปกติ และ
 เรื่องการปิดกั้นพื้นที่รูปป่าต่างๆ จากแม่น้ำโขง กพผ. ก็แก้ไขโดยโครงการปรับโดยปลาโจน (ตั้ง
 รายละเอียดในภาคผนวก) ตลอดจนการแก้ไขของแบบลักษณะเขื่อนว่าให้มีการทำงานเหมือนฝาย ซึ่งมี
 การไหลของน้ำระบายอยู่ตลอดเวลา ซึ่งไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นระบบนิเวศน้ำนิ่ง อันเนื่องจากการ
 แพร่ระบาดของโรคพยาธิใบไม้ในเลือดได้

ประเด็นที่ควรพิจารณาและนำมาวิเคราะห์สำหรับโครงการปากมูลคือ

(1) นโยบายในการจัดหาแหล่งพลังงานของ กพผ. ยังคงไม่ทิ้งโครงการพลังงานจาก
แหล่งน้ำ โครงการสร้างเขื่อนแม่จะมีการต่อต้านอย่างหนัก ตลอดจน ภัยชะของฝ่ายคัดค้านต่อ
โครงการน้ำโจน มิได้ทำให้ กพผ. ระงับโครงการปากมูล และแก่งกรุงที่ศึกษา และทำโครงการต่อ
มา (โครงการทั้ง 2 นี้มีระยะเวลาดำเนินโครงการไล่เดียวกัน ความเป็นไปในการขออนุมัติ
เปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้นในช่วงเวลาพร้อมๆ กันในสมัยพลเอกชาติชาย) เพียงแต่ กพผ. ได้เห็นประเด็นของ
การแก้ไขผลกระทบมากขึ้นในการทำโครงการ

2. ภาพลักษณ์ที่สำคัญของโครงการปากมูล อันต่างหรือโดดเด่นจาก แก่งกรุงและน้ำโจน
คือ โครงการปากมูลได้กลายเป็นประเด็นทางการเมืองระหว่างประเทศไปด้วย โดยมีการประสาน
ความร่วมมือ ระหว่างทบวงการชุกชีซึ่งแอดด้อม และทรัพยากรธรรมชาติระหว่างประเทศ โดย
เฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา ยุโรปตะวันตก และไทย พลังอำนาจของทบวงการชุกชีในอเมริกา

ได้กดดันจนเป็นเหตุให้ผู้แทน รัฐบาลอเมริกัน ในคณะกรรมการบริหารของ ธนาคารโลกต้องลงมติ คัดค้านการจัดสรรเงินกู้ให้แก่โครงการเขื่อนปากมูล (มติไม่เป็นเอกฉันท์ เห็นด้วย 17 ประเทศ งดออกเสียง 1 และคัดค้าน 3 ประเทศ)⁵ ที่ต้องพิจารณาคือ 3 ประเทศ ที่คัดค้านได้แก่ สหรัฐ-อเมริกา เยอรมัน และออสเตรเลีย (รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทธนาคารโลก ได้กล่าวเอาไว้แล้ว)

3. การเปลี่ยนแปลงความเห็น ของนักวิชาการบางคนเกี่ยวกับผลกระทบจากโอกาส การเกิดการแพร่ระบาดของโรคพยาธิใบไม้ในเลือด ซึ่งในระยะแรกๆ คัดค้านโครงการโดยระบุดำเนินการ ของการระงับโรคที่มีอยู่มากแต่ภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงความเห็น ซึ่งนักวิชาการบางท่าน ให้ความเห็นว่า กพพ. สามารถ "จัดการ" ไข้โลหิตที่ติดมาจากการที่ศึกษา เปลี่ยนแปลงความเห็น ได้ และ วิพากษ์ว่า งานที่สรุปผลประโยชน์ไม่ได้อยู่เหนือผลประโยชน์ทางวิชาการ⁶

4. รูปแบบของการต่อสู้ระหว่างฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายที่คัดค้าน ที่มีรูปแบบแปลกประหลาด ไปอีกมาก (ไม่สามารถที่จะใช้คำว่า มีวิวัฒนาการหรือมีพัฒนาการไปมากเนื่องจาก "พัฒนา" แปลว่า ทำได้ดีขึ้นแต่จากพฤติกรรมเป็นลักษณะของ ความ "ด้อยพัฒนา" (ด้อยมากกว่า) ดังเช่น มีการทำร้ายร่างกายประชาชนผู้คัดค้านจากลูกน้อง ของนักการเมืองระดับรัฐมนตรีในท้องถิ่น มีการ ใช้กำลังทหาร ตำรวจ (ซึ่งเป็นภาคของ รัฐที่มีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองประชาชน เพื่อให้ได้รับความปลอดภัย ในชีวิตทรัพย์สิน) ข่มขู่ราชนคร จนเลือดลมคนเกิดอาการ "ทรมานไม่ได้" ทิ้งใต้อิมพีที่ผู้จัดการรายลับดาท์ (ฉบับวันที่ 28 ตุลาคม - 3 พฤศจิกายน 2534) ถึงกับตั้งคำถามว่า "จะต้องตบตีสักกี่คนถ้าจะ กลบเสียงค้าน" และรูปแบบที่ ล้มครืนอย่างยิ่ง กับคดี "ด้อยพัฒนา" ดังกล่าวคือ มีการ ถ่มน้ำลาย ดูถูกดูเหยียดของครอบครัว ที่คัดค้าน เขื่อนปากมูล ให้ลอบตบ และ ต้องออกจากโรงเรียน (ผู้จัดการรายลับดาท์ ฉบับวันที่ 13 - 19 พฤษภาคม 2534) มีความพยายามที่จะ ครอบงำ ข้าราชการที่มีความเห็น ไม่ตรงกับ กพพ. (ผู้ดำรงราชการจังหวัดอุบลราชธานี มีหนังสือถึงกระทรวงสาธารณสุข ให้ลอบสวน วินิจฉัยแพทย์ชนบท ที่ออกมาพูดเรื่องผลกระทบของ เขื่อนปากมูลที่มีต่อการ แพร่ระบาดของโรคพยาธิใบไม้ ในเลือด ซึ่งอาจารย์รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ ได้วิเคราะห์ไว้ว่า เป็นลักษณะของ สังคมที่ถูกครอบงำ ด้วยแนวความคิดที่มีลักษณะอำนาจนิยม (Authoritarianism)⁷ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นได้ยากับแนวคิดนี้ อย่างยิ่ง และ ใครชอบเอาเอาเพิ่มเติมว่า

โดยหลักการแล้ว ประชาชนในสังคม ประชาชนไทยต้องมีส่วนร่วมในการวินิจฉัย นโยบาย

เอาเองว่า นโยบายหนึ่งๆ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อย่างแท้จริงหรือเป็นภาคีวิธีแฝงของคณาภิบาล
 ที่จะชักจูงเอาผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามายึดกุม ในระบบการเมืองที่เปิดยอมเป็นธรรมดา ที่คนทุกกลุ่ม
 จะใช้โอกาสที่เปิดนั้น สู้กันการวางนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ในนามของการพัฒนา
 เศรษฐกิจบ้าง ในนามของความมั่นคงบ้าง และในนามประชาธิปไตยบ้าง แต่ในสังคมไทยอิทธิ
 พของความเป็นรัฐราชการ (Bureaucratic State) ที่มีพลังที่ครอบงำสังคมไทย มาเป็น
 เดชะมาน ทำให้บทบาทของข้าราชการในสังคมไทยอยู่ในลักษณะ ผู้อุปถัมภ์ (Patron) และประชาชน
 อยู่ในลักษณะผู้ถูกอุปถัมภ์ (Client) มากกว่า คำกล่าว "ข้าราชการคือผู้รับใช้ประชาชน" เป็นเพียงคำ
 ขวัญเพราะๆ เท่านั้น ในทางปฏิบัติมีพฤติกรรมหลายประการที่สวนทางคำกล่าวนี้ ความคิดเชิงอ
 นาณานิยมของข้าราชการที่ครอบงำสังคมไทยมาโดยตลอดทำให้ ข้าราชการบางคนเกิดความได้เปรียบ
 บทบาทหน้าที่ของตนเอง การเกิดพฤติกรรมข่มขู่ราษฎร ที่ออกมาแสดงความคิดเห็นตามสิทธิที่ในฐานะ
 ในระบบประชาธิปไตยต่อกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ จากข้าราชการบางกลุ่มดังกล่าวข้างต้น
 ยืนยันได้อย่างดีถึงข้อสรุปนี้

5. รูปแบบการคัดค้าน โครงการปากมด มีลักษณะเป็นการประกาศความไม่เห็นด้วย
ระหว่างตัวแทนของรัฐบาล (ซึ่งก็มาจากการเลือกตั้ง ของประชาชน) กับตัวแทนประชาชน
 (พฤติกรรมและคำพูดของ รตอ.เฉลิม อยู่บำรุง *รมต.สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑.อุบลราชธานี เมื่อ
 11 มิถุนายน 2532 และพฤติกรรมของนาย ชาญศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ รมต.สำนักนายก ๓๓.
 อุบลราชธานี เมื่อ 15 เมษายน 2533) ซึ่งสะท้อนแนวคิดอานานิยมของผู้เฒ่าในระบบการเมืองใน
 สังคมไทยได้เป็นอย่างดี ผู้เฒ่าในสังคมไทย ยึดคงมองราษฎรในลักษณะ ลามเหยียดมีปริมาณคือกลุ่มตน
 อยู่ส่วนน้อยสุด และกลุ่มคนส่วนกลางจะมีลักษณะเป็น "ส่วนฐาน" ที่รอการ "งัด" จากส่วนยอด
 เท่านั้น ไม่พึงควรจะเรียกร้องสิ่งใดจากส่วนยอดตนเองจากที่จะได้รับ จากการงัดเท่านั้น (คำพูดของ
 รตอ.เฉลิม ซึ่งในหัวเวลานั้นเท่ากับดูแ่ กพพ. อยู่ ที่ว่า "โครงการสร้างแผนดินโครไม่เห็นด้วย
 ก็ให้คัดค้านกันเว")

6. รูปแบบการประท้วงของกลุ่มที่คัดค้าน ในคราวนี้ไม่มีรูปแบบใดๆ เพิ่มขึ้น คือมีการ
เข้าขังคุกหรือขังสา ด้วยการอดอาหารประท้วง โดยกลุ่มนิสิตนักศึกษาเป็นผู้นำ ในการอดอาหารและมี
 ขาดบ้านในเขตพื้นที่โครงการปากมด ส่วนหนึ่งเข้าขังคุกด้วย (26 คน) ในจำนวนนี้มีหญิงชราอายุ 67 ปี
 ด้วยหนึ่งคน ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของผู้ที่ สืบในสังคมโครงการว่า ขาดบ้านกลุ่มนี้ได้รับการอ้างว่า

หรือข้ากตุงฯ ทำมาอดอาหารประท้วง

หลักการอดอาหารประท้วงนี้ จุดประสงค์จริง ๆ ของกรรมวิธีเพื่อกระตุ้นเตือนให้สิทธิวิญญาน
 มนุสธรรมของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ (ต่อเหตุการณ์ที่ต้องออกมาประท้วง) แสดงตัวออกมา แต่ลักษณะ
 การทำที่พราเปรือเกินไป หรือกระทำโดยมีเจตนาเคลือบแฝง ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จตาม
 เจตนารมณ์เดิมไป อีกประการหนึ่งต้องพิจารณาถึงทางฝ่ายผู้ที่มีอำนาจ ที่รับผิดชอบต่อเหตุการณ์
 ที่ต้องออกมาประท้วงต่อท่านบ้างด้วย ถ้าเป็นบุคคลที่อยู่ในระดับที่จะสามารถกระตุ้นเตือน สิทธิวิญญาน
 มนุสธรรม ในตัวคนที่ไม่ต้องการเห็นผู้อื่นทรมาน ข่มขู่ ำที่ออกมาได้มากน้อยเพียงไร เพราะเราจะ
 เคยได้ยิน ผู้มีอำนาจในรัฐบาลหลาย ๆ คนที่กล่าวเสมอว่า "อยากอดก็ให้อดกันไป ไม่มีใครบังคับ
 เขาสมัครใจอดกันเอง ไม่เห็นเด็กทนายใครจะบังคับว่ารัฐบาลทำอะไร ก็อดข้าวประท้วงอยู่เรื่อย" ซึ่ง
 ส่วนหนึ่งอาจจะ เป็นเพราะ ฝ่ายผู้ต่อต้านประท้วงฯ ใช้วิธีนี้พราเปรือเกินไป และไม่ได้กระทำ
 อย่างจริงจัง เมื่ออดไปได้สัก 4 - 5 วัน ก็หยุดอดกันเอง สิ่งทำให้ไม่ได้รับความสนใจ จากทาง
 ภาครัฐเท่าไร เจตนาของนิติศึกษา ที่พากันมาอดอาหารประท้วงโครงการปากมด นี้ อาจจะเป็นเพื่อ
เรียกร้องความสนใจ จากรัฐบาลและหาแนวร่วมจากประชาชนให้เข้าร่วม จัดกันด้วยมากกว่า
อีกทั้งประสงค์จะให้ ขาดและรูปภาพแพร่หลายไปทางสื่อมวลชนทั่วโลก เพื่อให้ประชาคมโลกสนใจ และ
มีผลกดดันต่อกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลได้ แต่จากเหตุการณ์ที่มีชาวบ้านสูงอายุรอมอดอาหาร
 ด้วย ทำให้เกิดคำถามปรากฏทางสื่อมวลชนว่า เป็นไปด้วยเจตนาบริสุทธิ์ ด้วยห่วงอนาคตของลูก
 หลาน หรือถูกหลอก ข้ากตุงเป็นเครื่องมือของใครกันแน่

นอกจากรูปแบบการอดอาหารประท้วงแล้ว ยังมีการจัดเวทีชาวบ้านข้อหาการประชุม
 ธนาคารโลก ที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ประเทศไทย โดยเวทีชาวบ้านจัดขึ้นเพื่ออภิปรายผลงาน
 ของธนาคารโลก ที่เกี่ยวกับโครงการพัฒนาที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม " เวทีชาวบ้าน " เป็นรูป
แบบการต่อต้าน คัดค้านโครงการพัฒนาที่อาจสร้างได้ เป็นวิธีการที่ "Modernization" คือ
ถูกทำให้ทันสมัย และได้ผลค่อนข้างเป็นรูปธรรมเพราะ ถูกเผยแพร่โดยสื่อมวลชนให้แพร่หลายไปทั่วโลก
 และได้รับความสนใจแม้จากรัฐบาลประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา และคณะกรรมการ
 บริหารธนาคารโลกจากหลายประเทศ ก็ให้ความสนใจไปร่วมฟังด้วย

7. ในทางฝ่ายการเมืองสำหรับโครงการนี้ ต่างจากแก๊งกรุงคือ ภายใต้อาณัติ
 การปรับเปลี่ยนได้มีการต่อสู้กันอย่างรุนแรง เข้มขัน ระหว่างฝ่ายการเมืองด้วยกันเอง พรรคการเมือง
 ราษฎรต่างมีความเห็นแบบแนวทางเดียวกันคือ สืบค้นโครงการ แม้แต่ นายโกศลศักดิ์-
 พูลสวัสดิ์ และทีมที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลก ซึ่งคัดค้านสำหรับโครงการแก๊งกรุงอย่างหนักแน่น แต่สำหรับ

โครงการปากมูลนี้ได้แสดงท่าทีไม่สนใจอย่างชัดเจน

8. บริเวณของ กพพ. บทบาทการชี้แจงของทาง กพพ. คงเป็นไปบนลักษณะเดิมๆ คือ
ชี้แจงถึงการแก้ไขผลกระทบของโครงการ นั้นประโยชน์ที่จะได้รับจากพลังงานไฟฟ้า และส่วน
ของสภาพแรงงานคงออกมาเป็นบทบาทที่สนใจโครงการเช่นเคย

9. กระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล ดูเหมือนว่า รัฐบาลจะมีมติล่วงหน้าอย่างไม่เป็น
ทางการ ก่อนหน้าที่จะมีมติอย่างเป็นทางการ เมื่อ 15 พฤษภาคม 2533 วิเคราะห์ได้จากท่าทีใน
การแถลงของนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี ที่แถลงออกต่อสื่อมวลชน ทั้งด้วยคำพูดและ
การกระทำที่แสดงความอึดอัดใจก่อนรับอย่างดีเยี่ยม เมื่อตัวแทนของฝ่ายสนับสนุนเข้าพบ และ
นายกรัฐมนตรีนได้กล่าวให้คำมั่นต่อผู้สนับสนุนโครงการหลายต่อหลายครั้งก่อน ที่มีมติอย่างเป็นทางการ
จะออกมาว่า ต้องสร้างแน่นอน ยิ่งมาสนับสนุนกันมากมายเข้ายิ่งต้องสร้าง ซึ่งแตกต่างจากท่าทีต่อ
โครงการแก่งกรุงอย่างสิ้นเชิง (ทั้ง 2 โครงการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของรัฐบาลได้เสียกัน)
หากจะวิเคราะห์ จากลักษณะของตัวโครงการอาจกล่าวได้ว่า เนื่องจากผลกระทบของโครงการ
เป็นเรื่องของแหล่งที่อยู่และโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งไม่รุนแรงเท่ากับเรื่องพื้นที่ป่าสมบูรณ์ , ัตว์ป่า
หายาก และระบบนิเวศ ดังเช่น 2 โครงการก่อน ประกออบกับ ความต้องการพลังงานไฟฟ้าที่
เพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อโครงการนี้ริเริ่มต้องระงับไป โครงการแก่งกรุงก็ทำท่าจะไปไม่รอด
เพราะผลกระทบต่อพื้นที่ป่าสมบูรณ์รุนแรง และ กพพ. ก็ยังไม่มีการยื่นที่จะมารองรับทดแทนได้ทันที
เดลา ดังนั้น เมื่อโครงการปากมูลอยู่ในลักษณะ "พอรับได้" และไม่มีเรื่องพื้นที่ป่าสมบูรณ์อันควม
มหาดศาลมาเป็นผลกระทบใหญ่ ซ้ำมูลเหล่านี้ ที่ป้อนเข้าสู่ กระบวนการปรับเปลี่ยนทำให้รัฐบาลตัดสินใจ
ลงมติในที่สุด และหากจะวิเคราะห์จากประเด็นทางการเมือง ลักษณะของผลประโยชน์มหาศาลจาก
การทำป่าไม้และเหมืองแร่ หรือการค้าอาวุธตามแนวชายแดน ไม่มีมากมาย เช่น ไม้ยางและแก่งกรุง
หากจะมีก็เป็นผลประโยชน์ทางธุรกิจจากการทำไม้ ที่จะต้องตัดเพื่อสร้างเขื่อนอันควมหนึ่ง

ลักษณะของกระแสการเมืองภาคอีสาน ไม่รุนแรงเหมือนในภาคใต้ และอิทธิพล
ของพรรคชาติไทยของพลเอกชาติชาย ก็ครอบงำได้ค่อนข้างสูง ความมีเอกภาพทางการเมืองต่อ
นโยบายสาธารณะสำคัญ ของฝ่ายการเมือง จึงมีค่อนข้างมาก

การตัดสินใจอย่างเฉียบขาดให้อนุมัติโครงการปากมูล (ได้เสียกันกับการทำให้ชะลอ
โครงการแก่งกรุงไว้ก่อน) ทั้งๆ ที่มีอิทธิพลธนาคารโลก ที่เคยขอร้องให้ กพพ. เลื่อนโครงการไป
ก่อน และเลื่อนการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ออกไปด้วย (สาเหตุคงเป็นเพราะเพื่อให้เวลาต่อคณะกรรมการ
แรงของการคัดค้านให้เบาบางลง และคง เป็นเหตุผลทางการเมือง เพื่อเป็นเงื่อนไขต่อรองกับคณะผู้

มุมมองอาเซียน รหัส. หรือเป็นการประจักษ์วิธีหนึ่งต่อการเกิดปฏิวัติในประเทศไทย ซึ่งอเมริกาและ
ประเทศตะวันตกต่อต้านคัดค้านการปฏิวัติตลอดมา) แต่รัฐบาลทั้งสมัยพลเอกชาติชาย และนายอานันท์
ปันยารชุน ตลอดจน กพพ. ก็ได้แสดงท่าทีเกี่ยวกับโครงการนี้อย่างแข็งขันว่า แม้ธนาคารโลกไม่ให้
เงินกู้ ก็จัดหาแหล่งเงินกู้จากที่อื่นแทน แต่โครงการนี้จะต้องดำเนินต่อไป

วิเคราะห์ได้ว่ากระบวนการตัดสินใจภายในกระบวนการปรับเปลี่ยนของรัฐบาลต่อการมีไม่
ลักษณะที่เข้มแข็ง และใช้การตัดสินใจจากเหตุผลความจำเป็นของความต้องการอาชีพ และลักษณะ
ของผลกระทบที่พอรับและแก้ไขได้เป็นเกณฑ์ มิได้ใช้การตัดสินใจแบบ "ค่อยเป็นค่อยไป" เพื่อชื่อ
เดลาสิก รัฐบาลอาจตระหนักว่า การที่จะยอมผ่อนข้อแก้ผ่านอนุรักษนิยม ก็น่าถึง 2 - 3
โครงการในเดลาสิกได้เสียกัน กลุ่มกอดัดฝ่ายอนุรักษนิยมอาจพอใจในชัยชนะ และจะสร้างพลังกดดันรัฐ
อยู่มีรัฐบาล ความอ่อนน้อมหรือประนีประนอม ยืดหยุ่นจนเกินขอบเขตสถานการณ์ แม้จะทำให้รัฐบาลอยู่รอด
แต่ในระยะยาว ก็เป็นจุดอ่อนด้วยของรัฐบาลได้เหมือนกัน ที่จะต้องรับมือกับพลังต่อรอง กอดัดใน
รูปแบบต่างๆ ตลอดเดลาสิกไม่ต้องทำงานอย่างสิ้น หรือไม่มีเดลาสิกร่างผลงานด้านอื่นๆ ได้เลย

สำหรับปรัชญาเบื้องหลังแนวคิดของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการนั้น เนื่องจากกลุ่ม
บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งโครงการทั้ง 3 โครงการ มีความคล้ายคลึงกันไม่เฉพาะเป็นวิชาชีพ
กลุ่มการเมือง กลุ่มสิทธิพล นิติชนศึกษา นักวิชาการหรือองค์กรอิสระต่างๆ ลักษณะร่วมที่เห็น
ได้ประการหนึ่งจากทั้ง 3 โครงการคือมีบุคคล คนเดียวกัน กลุ่มเดียวกัน เข้าไปคัดค้านหรือยับ
ยั้งเรื่องทั้ง 3 โครงการ ดังนั้นด้วยเหตุผลนี้ปรัชญาเบื้องหลังแนวคิดของบุคคล หรือสถาบันเหล่านี้จึง
สามารถเข้าใจร่วมกันและผู้ที่ศึกษาก็ได้วิเคราะห์ ไว้โดยละเอียดแล้วในส่วนของการวิเคราะห์เกี่ยวกับ
โครงการนี้ไว้ก่อน

และสำหรับการใช้เกณฑ์ต่างๆ ทั้ง 5 เกณฑ์ ในการจัดการรายละเอียดโครงการ
แต่ละต่อรัฐบาล ในส่วนของ กพพ. ก็ใช้หลักการในการจัดการรายละเอียดโครงการเช่นเดียวกันทั้ง
3 โครงการข้อเด่นหรือข้ออ่อน ของการใช้เกณฑ์ต่างๆ ซึ่งเป็นแบบแผนของเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว
ในส่วนของการโครงการนี้ไว้ก่อน จะแตกต่างกันมีแต่เพียงตัวเลขต่างๆ ของแต่ละโครงการเท่านั้น

ส่วนของการแสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบกันระหว่าง 3 โครงการ คือ โครงการนี้
ไว้ก่อน แก่งกรุง และปากมูลนั้น ดังที่ผู้ศึกษาได้ชี้แจงไว้ในตอนต้นแล้วว่า วิธีการวิเคราะห์ของผู้ศึกษา
อยู่ในลักษณะของความกลมกลืน และเป็นความเรียงเชิงพรรณนา ซึ่งลักษณะที่สำคัญของการวิเคราะห์
เชิงพรรณนาคือ ความแม่นยำในการเชื่อมโยง และความต่อเนื่อง ดังนั้น

การเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของ ของลักษณะของโครงการ

การเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของ ผลกระทบจากโครงการ
การเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของ ข้อคัดค้าน โครงการ
การเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของ ข้อเสนอแนะ โครงการ
การเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของ กลุ่มคัดค้าน
การเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของ กลุ่มสนับสนุน
การเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของ ของสถานการณ์ ของแต่ละโครงการ
การเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของ กระบวนการตัดสินใจของรัฐ 3 โครงการ
และ การวิเคราะห์

- เหตุของความแตกต่าง
- เหตุของความเหมือน

ผู้ศึกษา ซึ่งได้แสดงการเปรียบเทียบ และการวิเคราะห์ ดังกล่าวนี้ ระหว่าง 3 โครงการ แรกก่อน
 ไปพร้อมๆ กับการวิเคราะห์ ในแต่ละโครงการด้วยแล้ว

สรุปบทที่ 4

จากที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์ กระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐด้านสาธารณสุขการ
 ศึกษาโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน , แก่งกรุง และปากมูล โดยได้วิเคราะห์จากระดับมหภาค
 ของโครงการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าขนาดใหญ่พร้อมต่อเนื่องมาถึงระดับจุลภาค คือ โครงการ
 ทั้ง 3 โครงการ ดังกล่าว

ลักษณะของผลกระทบ ของโครงการทั้ง 3 ค่อนข้างจะคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 โครงการน้ำโจน และแก่งกรุง ซึ่งสภาพพื้นที่เป็นป่าดิบ ที่มีความสมบูรณ์ของป่าค่อนข้างสูง มีสัตว์ป่า
 หายากมากมาย ผลของโครงการจึงออกมาคล้ายกันคือ

โครงการเขื่อนน้ำโจน ระบุโครงการในสมัยรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

โครงการเขื่อนแก่งกรุง ระบุโครงการไว้ก่อนในสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

โครงการปากมูล นี้ได้ลักษณะพื้นที่ที่มีป่าเป็นป่าสมบูรณ์เช่นเดียวกับ โครงการน้ำ

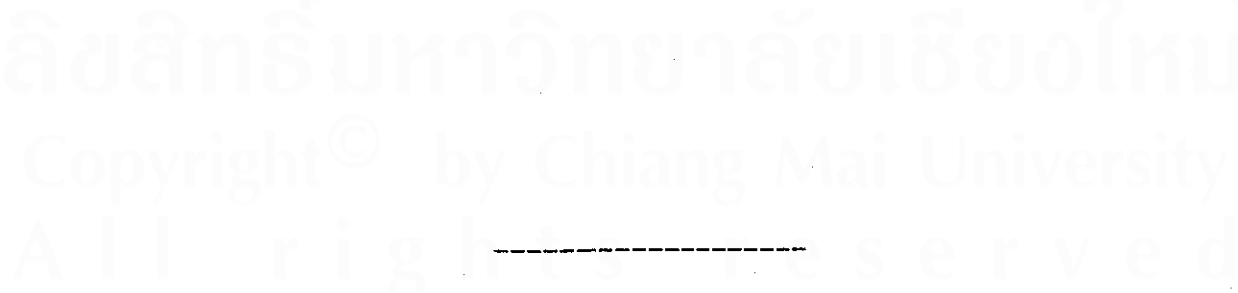
โจนและแก่งกรุง เมื่อสภาพป่าภาคอีสานสภาพป่าสมบูรณ์มีเหลืออยู่ไม่มากนัก ผลกระทบด้านพื้นที่ถูกต่อ
 ด้านคัดค้าน สิ่งเพ่งเล็งไปที่ประเด็นของการอพยพราษฎรจำนวนมาก และผลกระทบต่อระบบนิเวศใน
 อ่างน้ำมูล ภัยจากน้ำท่วม , แหล่งท่องเที่ยวและโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางสาธารณสุขคือ โรค
 พยาธิใบไม้ในสัตว์

ผลของโครงการปทุมสุด แตกต่างจากโครงการน้ำใจ และแก่งกรุงคือ

- มีการประเมินโครงการในสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลทั้ง 3 โครงการ ดังกล่าวนี้มีปัจจัยและตัวแปรต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย อาทิเช่น ผลประโยชน์ , การเมือง อันเป็นความเป็นไปในการตัดสินใจของรัฐ ก่อนที่จะถูกตัดสินใจออกมา 3 ลักษณะดังกล่าว จากการศึกษาวิเคราะห์ทำให้เกิดความรู้อาจเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนความเป็นไปในการพิจารณาแผนนโยบายของรัฐ ตั้งแต่ภาพใหญ่ ลงมาจนถึงภาพเล็ก (ซึ่งเป็นภาพเล็กที่ซ่อนตัวอยู่ในภาพใหญ่ อีกทีหนึ่ง) ทำให้ได้ทราบถึงความความเป็นไปในการพิจารณาตัดสินใจของการกำหนดนโยบายนั้น มีสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นมากมายรอบมั่งบุคคลต่างๆ มากมายด้วยที่เข้าไปเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับเปลี่ยนๆ ของทั้ง 3 โครงการนี้ มีความยุ่งยากซับซ้อนของปัญหามากมาย บางปัจจัยก็คล้ายกัน เช่น ลักษณะของการคัดค้าน , ระเบียบ, เหตุผลที่คัดค้านและระเบียบโครงการ , และกลุ่มผู้คัดค้าน , กลุ่มผู้สนับสนุน ฯลฯ แต่บางปัจจัยแตกต่างกันไปตามความแตกต่างของสภาพภูมิประเทศโครงการบ้าง, กระแสโลกบ้าง , ผู้นำบ้าง , กรรมวิธีในการคัดค้านบ้าง ฯลฯ

ซึ่งทั้งหมดนี้ *สามารถเป็นแนวทาง แก่ผู้ศึกษาและผู้สนใจในการที่จะวิเคราะห์ ถึงปัญหาความเป็นไป ในการพิจารณาพิจารณาแผนนโยบายสาธารณะขนาดใหญ่ ของรัฐ ที่มีผลกระทบต่อ อารมณ์มากได้ ในระดับหนึ่ง ในฐานะของความ เป็น "ประชาชน" ที่ควรจะมีส่วนร่วมในการ "ตรวจสอบ" การทำงานใน กระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ เพื่อพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ของตนเองด้วย

เชิงอรรถ

บทที่ 4

1. Richard A. Musgrave & Peggy B. Musgrave , Public Finance In Theory And Practice , Fifth Edition (N.Y | Mc Graw - Hill , 1989)
2. R. A. Musgrove & P. B. Musgrove , Ibid.
3. อรรถาธิบาย น. นคร , เมื่อเขียนว่าเสด็จขึ้น ทาไมต้องดำเนิรที่สร้าง , รวมงานเขียนชาวดอกคอด้ม "คุณภาพสังคม" สำนักพิมพ์ไทยรัฐ , วันที่ 23 มิถุนายน 2532
4. รังสรรค์ ธารพริทธุ์ , มือและขบถนการชเดี่ยว , คอด้มโลกทาพระสันตารถึงตมทลอง , ผู้จัดการรายวัน , คู่กรที่ 17 เมษายน 2535
5. ผู้จัดการรายวัน , 12 ธันวาคม 2534
6. รังสรรค์ ธารพริทธุ์ , บทเรียนจากโครงการเชื่อมภกม , ผู้จัดการรายวัน , 20 ธันวาคม 2534
7. รังสรรค์ ธารพริทธุ์ , เพ็งอ้าง , ผู้จัดการรายวัน .